

Jaarverslag 2016

Oranjewoud N.V.

Inhoud

	Blz.
Voorwoord.....	1
Ondernemingsprofiel.....	2
Kerncijfers.....	3
Personalia	4
Verslag van de Raad van Commissarissen	5
Verslag van de Raad van Bestuur	10
Jaarrekening 2016.....	29
Geconsolideerde balans	30
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening	31
Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	32
Geconsolideerd overzicht van mutaties in het eigen vermogen	33
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	34
Waarderingsgrondslagen.....	35
Toelichting op de geconsolideerde balans	53
Toelichting op de geconsolideerde winst-en-verliesrekening	89
Enkelvoudige balans	97
Enkelvoudige winst-en-verliesrekening.....	98
Toelichting op de enkelvoudige balans	99
Toelichting op de enkelvoudige winst-en-verliesrekening	103
Geconsolideerde belangen en deelnemingen	104
Overige gegevens.....	112
Controleverklaring	113
Aandeelhoudersinformatie.....	122

Voorwoord

Wij presenteren in dit jaarverslag over 2016 onze cijfers en informeren u over de ontwikkeling van de segmenten binnen Oranjewoud N.V.

Oranjewoud N.V. is op 18 oktober 2001 ontstaan en is genoteerd aan de officiële Markt van Euronext N.V. te Amsterdam. Oranjewoud N.V. is voor 96,00% in handen van Sanderink Investments B.V. Oranjewoud N.V. telt bijna 10.000 medewerkers en heeft in 2016 een omzet van 2,3 miljard euro gerealiseerd.

Sinds 2005 is Oranjewoud N.V. blijven expanderen, ook door het overnemen van entiteiten. In januari 2016 werd een belang van 50% in Dual Inventive Holding verworven en in december 2016 is Edel Grass door de overname van het 50% aandelenbelang van medeaandeelhouder Koninklijke Ten Cate volledig in handen van Oranjewoud gekomen.

In 2016 heeft Oranjewoud met een omzet van 2,3 miljard euro de historisch hoge omzet van 2015 weten te evenaren. De in 2015 ingezette stabilisatie heeft in 2016 een vervolg gekregen met het behalen van een positief netto resultaat, terwijl tegelijkertijd de ingezette strategie van het verlagen van het risicoprofiel van de orderportefeuille en order intake haar vruchten afwerpt.

De segmenten Rail en Advies- en Ingenieursdiensten (en daarbinnen met name Antea Nederland) hebben de kar getrokken qua operationeel resultaat, dat negatief werd beïnvloed door twee geïsoleerde problemen: het staken van de activiteiten van Antea Group in Colombia en de problemen met het PPS Project Nieuwbouw RIVM. Over het geheel genomen daalde het operationeel resultaat in 2016 naar 71,4 miljoen euro (2015: 88,7 miljoen euro). Het nettoresultaat daalde in 2016 naar 13,9 miljoen euro (2015: 19,2 miljoen euro).

Ter verdere verbetering van de solvabiliteit en ter versterking van de liquiditeitspositie heeft Oranjewoud N.V.'s grootaandeelhouder Sanderink Investments eind december 2016 een bedrag van 19 miljoen euro ingebracht in het beursfonds. Deze inbreng bestond uit een agiostorting van 10 miljoen euro en het omzetten van een achtergestelde lening van 9 miljoen euro in agio.

De Raad van Bestuur

Ondernemingsprofiel

Oranjewoud N.V., topholding van Strukton Groep en Antea Group, is een beursgenoteerde onderneming, waarin nationaal en internationaal opererende bedrijven zijn ondergebracht. De tot Oranjewoud N.V. behorende ondernemingen verrichten activiteiten op het gebied van civiele infrastructuur, railsystemen, techniek en gebouwen, milieu, ruimtelijke ontwikkeling, water en recreatie. Hierbij wordt het gehele traject van studie, advies, ontwerp, planvoorbereiding en directievoering tot realisatie, beheer en exploitatie verzorgd.

Strukton focust op rail- en civiel gerelateerde werkzaamheden en op door technologie gedreven specialismen. Het bedrijf onderscheidt zich met een aantal unieke specialismen voor railsystemen, civiele infrastructuur en techniek & gebouwen. Opdrachtgevers bevinden zich zowel binnen Europa als ook steeds meer daarbuiten. Strukton is actief in drie markten:

- Railsystemen: ontwerp, nieuwbouw, vernieuwing, beheer en onderhoud van light- en heavy railinfrastructuur, elektrische treinsystemen en mobiliteitssystemen (Strukton Rail)
- Civiele infrastructuur: ontwerp, realisatie, beheer en onderhoud van infrastructurele projecten in Nederland (Strukton Civiel)
- Techniek en gebouwen: ontwerp, ontwikkeling, realisatie, beheer en exploitatie van technische installaties en gebouwen in Nederland (Strukton Worksphere)

Strukton International realiseert op internationale schaal geïntegreerde rail- en civiele infrastructurele oplossingen, vooral bij de aanleg van vervoerssystemen in dichtbevolkte gebieden, havens en verbindingen van havens met het binnenland. Strukton International maakt daarbij gebruik van capaciteit, ervaring en knowhow van Strukton Rail en Strukton Civiel.

Binnen elk van deze markten als ook markt overstijgend werkt Strukton Integrale Projecten aan pps-concessieprojecten en financieringsoplossingen. Ook levert Strukton Integrale Projecten project- en contractmanagement voor integrale pps- en EMVI-tenders. Voor de verworven pps-assets verzorgt Strukton Integrale Projecten het volledige SPC-management in zowel de realisatie- als de exploitatiefase.

Antea Group is een internationaal opererend advies- en ingenieursbureau, gespecialiseerd in full service oplossingen op het gebied van milieu, infrastructuur, ruimte, beheer en data, veiligheid en realisatie. Door een combinatie van strategisch denken en technische expertise en een pragmatische aanpak realiseert Antea Group effectieve en duurzame oplossingen voor zijn opdrachtgevers.

Op het gebied van sport- en vrijetijdsvoorzieningen verzorgt Antea Group desgewenst het gehele traject van studie, advies, ontwerp, planvoorbereiding en directievoering tot realisatie, beheer en exploitatie.

De detacheringstak van Oranjewoud N.V. richt zich op het detacheren van technisch personeel in de brede range van bouwkunde, civiele techniek, industriële automatisering, werktuigbouwkunde, elektrotechniek en technische bedrijfskunde.

De werkmaatschappijen van Oranjewoud N.V. werken zowel in opdracht van centrale en lokale overheden als van het bedrijfsleven.

Kerncijfers

	2016	2015	2014	2013	2012 *
Resultaat (bedragen x € 1 mln.)					
Netto-omzet	2.315,6	2.305,6	2.136,8	1.962,1	1.719,8
Ebitda	71,4	88,7	16,3	44,6	69,3
Nettoresultaat (na belasting)	13,9	19,2	(25,1)	(12,6)	23,5
Totaalresultaat na belastingen	15,3	26,8	(38,5)	(11,6)	19,4
Totale netto kasstroom	43,9	56,5	17,0	17,1	(64,6)
Totale operationele kasstroom	103,7	67,0	56,6	49,4	17,6
Vermogen (bedragen x € 1 mln.)					
Eigen vermogen (EV)	273,9	242,1	206,5	246,8	259,2
Totaal vermogen (TV)	1.632,8	1.661,3	1.467,3	1.317,9	1.037,8
EV/TV	16,8%	14,6%	14,1%	18,7%	25,0%
Medewerkers (headcount)					
Aantal ultimo boekjaar	9864	10187	10499	10587	9646
Orderportefeuille (bedragen x € 1 mln.)					
Advies- en ingenieursdiensten	234,9	248,6	230,7	246,6	252,6
Rail	1.486,0	1.290,0	1.196,4	1.043,2	719,2
Civil	341,0	470,3	380,3	1.462,1	643,2
International	520,0	919,9	952,0	-	-
Techniek en gebouwen	502,0	538,2	445,2	507,6	583,6
Overig	<u>16,4</u>	<u>12,0</u>	<u>12,8</u>	<u>11,6</u>	<u>12,8</u>
Totaal	3.100,3	3.479,0	3.217,4	3.271,1	2.211,4

* Herzien voor vergelijkingsdoeleinden in verband met wijzigingen in grondslagen voor pensioenvoorzieningen (IAS 19) en joint arrangements (IFRS 11).

Personalia

Raad van Bestuur

G.P. Sanderink (1948, Nederlandse nationaliteit)

Gerard Sanderink is een groot gedeelte van zijn loopbaan werkzaam geweest in de IT software. In 1978 was hij medeoprichter en directeur van het bedrijf ICT Automatisering. Na de verkoop van zijn belang startte Gerard Sanderink het bedrijf Centric. Dit bedrijf is uitgegroeid tot een vooraanstaande aanbieder van informatietechnologie in Nederland. Centric is eveneens actief in België, Duitsland, Noorwegen, Roemenië, Zwitserland en Zweden. Eind 2005 heeft Gerard Sanderink Advies- en ingenieursbureau Oranjewoud verworven. Het bedrijf werd eind 2006 ondergebracht in het beursfonds Oranjewoud N.V. Gedreven door zijn belangstelling voor techniek, zijn ondernemersgeest en zijn wereldwijde blik, trok hij vervolgens ingenieursbureaus aan in de Verenigde Staten, Frankrijk, Colombia en India. Eind 2010 verwierf Oranjewoud N.V. Strukton Groep, waarvan Gerard Sanderink sindsdien directievoorzitter is.

P.G. Pijper (1966, Nederlandse nationaliteit)

Pieter Pijper is sinds 2000 werkzaam bij Oranjewoud en vervult sinds 2007 de functie van CFO van Oranjewoud N.V. Tevens is hij sinds 2008 de CFO van Antea Group Verenigde Staten. Naast zijn werkzaamheden bij Oranjewoud N.V. en Antea Group Verenigde Staten doceert Pieter Pijper op het gebied van risicomanagement en verricht hij een aantal bestuursfuncties. Sinds 2012 vervult Pieter Pijper de functie van financieel directeur bij Strukton Rail en is hij lid van de Raad van Commissarissen van Eurailscout B.V. en lid van de Raad van Bestuur van Strukton Rail in Zweden en Denemarken.

Raad van Commissarissen

H.G.B. Spenkelink (1947, Nederlandse nationaliteit)

Herman Spenkelink is van 1983 tot en met 2008 lid van de Raad van Bestuur van Dura Vermeer Groep N.V. geweest; vanaf 1974 was hij werkzaam in verschillende functies binnen de Dura Vermeer Groep en na zijn aftreden als bestuurder in 2008 heeft hij bij de Dura Vermeer Groep nog diverse adviesfuncties vervuld. Herman Spenkelink heeft dan ook significante ervaring en deskundigheid binnen de marktsegmenten bouw en vastgoed. Tevens verricht Herman Spenkelink een aantal bestuursfuncties en neemt hij zitting in enkele commissariaten ("Aqua+" Beheer B.V. te Goor, AGAR Holding B.V. te Hengelo en Alewijnse Holding B.V. te Nijmegen).

J.P.F. van Zeeland (1946, Nederlandse nationaliteit)

Jan van Zeeland brengt belangrijke financiële en corporate governance expertise en deskundigheid met zich mee. Jan van Zeeland is van 1964 tot en met 2004 werkzaam geweest in de accountancy; vanaf 1981 als partner bij de accountantskantoren Vis & Van Zeeland, Zeeland en Ernst & Young Accountants LLP. Van 2008 tot 2010 heeft hij tevens de functie van wethouder bij de gemeente Geldrop-Mierlo vervuld.

W.G.B. te Kamp (1945, Nederlandse nationaliteit)

Wim te Kamp heeft specifieke kennis en deskundigheid van de ingenieursbranche. Van 1967 tot en met 1983 was hij in diverse functies werkzaam bij Fugro B.V. en van 1983 tot en met 1998 vervulde hij de functie van algemeen directeur van Advies- en Ingenieursbureau Tauw B.V. Als directeur van Participatiemaatschappij Wadinko N.V. heeft Wim te Kamp tevens ervaring en deskundigheid opgedaan op het gebied van financieringen en investeringen. Sinds 2007 vervult hij diverse adviesfuncties en bestuursfuncties en neemt hij zitting in enkele commissariaten (Rudico Beheer B.V. te Eerbeek, IJsseltechnologie Groep B.V. te Zwolle, Leferink Office Works Holding B.V. te Haaksbergen en Calder Holding B.V. te Zwolle).

Verslag van de Raad van Commissarissen

Algemeen

De samenstelling van de Raad van Commissarissen is als volgt:

- De heer H.G.B. Spenkelink, voorzitter Raad van Commissarissen. Geboortjaar: 1947. Nederlandse nationaliteit. Belangrijkste eerdere functie: lid Raad van Bestuur van Dura Vermeer Groep N.V.
- De heer W.G.B. te Kamp. Geboortjaar: 1945. Nederlandse nationaliteit. Belangrijkste eerdere functie: algemeen directeur van Advies- en Ingenieursbureau Tauw B.V.
- De heer J.P.F. van Zeeland. Geboortjaar: 1946. Nederlandse nationaliteit. Belangrijkste eerdere functie: partner bij Ernst & Young Accountants LLP.

De leden van de Raad van Commissarissen zijn voor de eerste keer benoemd in de buitengewone algemene vergadering van 29 oktober 2010 voor een periode van drie jaar. De heren Spenkelink en Te Kamp zijn in 2012 herbenoemd voor een periode van vier jaar, tot 2016. In 2016 is de heer Spenkelink herbenoemd voor een termijn van drie jaar en de heer Te Kamp voor een periode van twee jaar. De heer Van Zeeland is in 2013 herbenoemd voor een periode van vier jaar. Tijdens de algemene vergadering op donderdag 7 september 2017 zal de heer Van Zeeland worden voorgedragen voor herbenoeming voor een termijn van vier jaar.

Alle leden van de Raad van Commissarissen zijn onafhankelijk, zoals vereist in de best practice bepaling III.2.1 van de Nederlandse Corporate Governance Code. Er is geen sprake van conflicterende belangen, waarmee is voldaan aan best practice bepalingen III.6.1 en III.6.3.

De Raad van Commissarissen heeft in 2016 vijf reguliere vergaderingen gehad met het Bestuur van Oranjewoud N.V. Verder zijn er diverse besprekingen geweest met de accountant PwC.

Daarnaast hebben de leden van de Raad van Commissarissen diverse contactmomenten gehad met de organisatie, onder meer:

- Strategiesessies met alle werkmaatschappijen van Strukton Groep
- Strategiesessie en werkbezoek bij Antea Group Nederland
- Overleg met personeelsvertegenwoordigers

Bij de reguliere vergaderingen zijn alle leden van de Raad van Commissarissen aanwezig geweest. De

vergaderingen hadden tot doel om te komen tot een effectieve en efficiënte werkwijze tussen de Raad van Commissarissen en Bestuur en bespreking van de strategie. Voorts is het overleg gebruikt om inzicht te verschaffen in de strategische, operationele en financiële doelstellingen van de onderneming. In de vergaderingen zijn onder meer de tussentijdse financiële rapportages en de halfjaarcijfers 2016 besproken.

Daarnaast is het van belang, middels deelname aan de bovengenoemde strategische sessies, om persoonlijke relaties op te bouwen met de directies van de werkmaatschappijen en tevens zicht te krijgen op hun competenties en vaardigheden.

Ook in 2016 is de werking van de interne auditfunctie besproken. Deze functie is niet geformaliseerd op het niveau van Oranjewoud N.V. maar is verankerd in de onderliggende werkmaatschappijen. In 2017 zal worden onderzocht of er nadere stappen op het vlak van de interne auditfunctie moeten worden gezet. Het blijft de doelstelling om de interne auditfunctie te verankeren in de werkmaatschappijen.

Van alle vergaderingen zijn verslagen gemaakt.

Benoeming accountant

Voor het boekjaar 2016 is PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (PwC) benoemd. 2016 is voor PwC het tweede jaar dat de controle wordt uitgevoerd. In het eerste jaar van de controle kon PwC zijn werkzaamheden pas eind oktober 2015 aanvangen. In 2016 was er sprake van een "normale" controlecyclus, inclusief interim controle. Gedurende 2016 zijn er door PwC Nederland, diverse bezoeken gebracht aan de buitenlandse groepsbedrijven (waaronder ook het metroproject in Riyad).

Gang van zaken

Het jaar 2016 stond, nadat in 2015 de Groep na twee opeenvolgende verlieslatende jaren weer zwarte cijfers schreef, in het teken van verdere stabilisatie. Los van twee geïsoleerde problemen (staken van onze betrokkenheid bij de activiteiten van Antea Group Colombia en het PPS project RIVM (uitgevoerd door het consortium Strukton/Heijmans/Hurks)) is het verlagen van het risicoprofiel van de orderportefeuille en de order intake verder doorgezet.

In 2016 zijn de hoofdpijndossiers A15 Maasvlakte-Vaanplein en Ondertunneling A2 Maastricht afgerond.

De oplevering medio december 2016 (op tijd!) van de dubbellaagse tunnel (uniek in Nederland) in Maastricht, inclusief een volledige verkeers- en tunneltechnische installatie, verdient een groot compliment. De combinatie van een complexe technische problematiek en de met de opdrachtgever afgesproken opleverdatum leverde een uitdagend proces op. Dat proces is met goed gevolg afgerond.

In de loop van 2016 heeft de Raad van Bestuur moeten besluiten om de activiteiten van Antea Colombia (segment Advies- en ingenieursdiensten) te staken. De daling van de olieprijs en de sterk fluctuerende US dollar – Colombiaanse Peso koers hebben ertoe geleid dat de grote opdrachtgevers in de olie- en gassector hun investeringen fors hebben gereduceerd. Ondanks een grote reorganisatie in 2015 (met een afname van het personeelsbestand tot ca. 175 ultimo 2015), investeringen in diversificatie van het dienstenaanbod en financiële ondersteuning middels een agiostorting door Oranjewoud N.V. is het Antea Colombia helaas niet gelukt om de weg naar een positief bedrijfsresultaat terug te vinden. De stagnerende economische ontwikkelingen in Colombia en de naar verwachting aanhoudend lage olieprijs boden onvoldoende perspectief op verbetering.

Het PPS project RIVM (nieuwbouw) heeft in 2016 veel geëist van de organisatie. Zowel in termen van het negatieve financiële resultaat als de noodzakelijke managementaandacht. Als gevolg van een onvoorziene trilling problematiek kon het beoogde ontwerp niet worden uitgevoerd op de door de opdrachtgever aangewezen beoogde locatie. Vervolgens zijn er in het ontwerp mitigerende maatregelen getroffen om het gebouw te verstevigen. Deze aanpassingen leiden tot extra kosten: het gebouw wordt duurder en er is sprake van vertraging. Met de opdrachtgever wordt gezocht naar een oplossing waarbij het consortium een passende financiële compensatie ontvangt.

Los van bovengenoemde zaken is er sprake van duidelijk positieve effecten van de ingezette strategie. De groep streeft naar het verlagen van het risicoprofiel (risk-reward) van de orderportefeuille en de order intake, het vermarkten van technologie en specialty products in Nederland en in geselecteerde landen. Het risicoprofiel van de orderportefeuille is gedaald in 2016 als gevolg van het afronden van A15 Maasvlakte-Vaanplein en Ondertunneling A2 Maastricht. Bij de order intake wordt, bijvoorbeeld door middel van geformaliseerde tenderboard procedures, sterk gestuurd op een goede verhouding tussen risk en reward. Daarnaast zijn er in

2016 projecten gewonnen op het gebied van technologie en specialty products in bijvoorbeeld Duitsland, Chili, de Verenigde Staten en Australië.

Alle segmenten waarover de groep rapporteert, en afgezien van de incidentele effecten van Colombia (segment Advies- en ingenieursdiensten) en het PPS project RIVM (segment Techniek en gebouwen), laten nagenoeg gelijke of hogere operationele resultaten zien in 2016.

De omzet in 2016 was 2,3 miljard euro (2015: 2,3 miljard euro) en het operationele resultaat daalde van 88,7 miljoen euro naar 71,4 miljoen euro (waarin het operationeel verlies van de geïsoleerde problemen ter grootte van 25,4 miljoen is verwerkt). De conclusie moet zijn dat het versterken van het fundament dat in 2015 is begonnen, in 2016 een vervolg heeft gekregen. Ondanks het lagere operationele resultaat in 2016.

In het bijzonder wil de Raad van Commissarissen haar waardering uitspreken voor de prestaties van het segment Rail (48,3 miljoen euro operationeel resultaat) en Antea Group Nederland (segment Advies- en ingenieursdiensten, 16 miljoen euro operationeel resultaat). Gezamenlijk hebben deze activiteiten een operationeel resultaat behaald van 64,3 miljoen euro en dat is ca. 90% van het totaal van 71,4 miljoen euro.

De bovengenoemde onderwerpen en de consequenties daarvan zijn regelmatig onderwerp van gesprek geweest tussen de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur. Deze gesprekken verliepen altijd in een open sfeer.

Continuïteit van financiering

Oranjewoud N.V.'s grootaandeelhouder Sanderink Investments heeft eind december 2016 een bedrag van 19 miljoen euro ingebracht in het beursfonds. Deze inbreng bestond uit een agiostorting van 10 miljoen euro en het omzetten van een achtergestelde lening van 9 miljoen euro in agio. Door deze inbreng is het aandeelhoudersbelang van Sanderink Investments toegenomen van 95,7% naar 96,0%. Best practice bepaling III.6.4 is bij deze inbreng nageleefd. Vervolgens heeft Oranjewoud N.V. 24 miljoen euro ingebracht in Strukton Groep N.V. Deze inbreng is voor 15 miljoen in cash en voor negen miljoen een debt to equity transactie.

Daarnaast zijn eind april 2016 voor zowel Oranjewoud N.V. als voor Strukton Groep herfinancieringsarrangementen overeengekomen met zijn banken. Voor nadere details van de inbreng en de herfinanciering

wordt verwezen naar het directieverslag en het jaarrekeninggedeelte.

Overnames

In 2016 zijn diverse voorstellen van de Raad van Bestuur inzake acquisities besproken. De acquisities die zijn geëffectueerd, zijn in overeenstemming met de strategische lijn van de Groep. In het verslag van de Raad van Bestuur wordt nader ingegaan op deze acquisities.

Onderzoek

Oranjewoud N.V. maakt beperkt gebruik van agenten. Feitelijk is bij de groep slechts één agentencontract dat relevant is. Dit is de overeenkomst met de lokale agent voor het Metro project in Riyad, Saoedi-Arabië. Dit project is in de loop van 2013 gestart.

De RvC heeft onderzoek verricht, mede met behulp van externe deskundigen, naar de totstandkoming van bovenbedoelde overeenkomst (contract met de lokale agent is overeengekomen in het eerste kwartaal van 2013) alsmede naar de werking van interne procedures op het gebied van anti-corruptie en integriteit.

Op basis van het onderzoek concludeert de RvC dat de totstandkoming van het agentencontract voor het metroproject in Riyad, Saoedi-Arabië, destijds in het begin van 2013, met meer compliance waarborgen omgeven had kunnen worden. Op basis van het onderzoek concludeert de RvC ook dat er geen concrete aanwijzingen van mogelijke onregelmatigheden zijn aangetroffen.

Daarnaast heeft de RvC vastgesteld dat deze interne procedures op het gebied van –niet uitputtend- compliance en het standaardiseren van agentenovereenkomsten in 2016 verder zijn verbeterd. Gezien de internationale ambitie van de Groep zal dit proces op continue basis aandacht vergen. Het verbeteren van compliance en risk management is een continue proces en wordt mede beïnvloed door de steeds veranderde maatschappelijke context waarbinnen de groep opereert. De reeds gerealiseerde en voorgenomen herstelmaatregelen worden beschreven in de paragraaf Interne Beheersing op pagina 19.

Voor verdere toelichting wordt tevens verwezen naar de paragraaf Agenten vergoeding, op pagina 12 in het verslag van de Raad van Bestuur.

Functioneren Raad van Commissarissen en Raad van Bestuur

In een afzonderlijk overleg is het functioneren van de Raad van Bestuur en de individuele leden van de Raad alsmede het functioneren van de Raad van Commissarissen besproken. Hierbij is geconcludeerd dat de voor de onderneming specifieke kennis- en ervaringsgebieden in de huidige Raden adequaat zijn vertegenwoordigd.

Profielschets Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen van Oranjewoud N.V. heeft - na overleg met de Raad van Bestuur en ondernemingsraad - een profielschets Raad van Commissarissen vastgesteld. Daarbij is overeengekomen dat deze profielschets periodiek zal worden getoetst aan maatschappelijke ontwikkelingen (o.a. corporate governance) en het beleid van Oranjewoud N.V. en zo nodig, na overleg met de Raad van Bestuur en ondernemingsraad, zal worden aangepast. De Corporate Governance Code bevat zowel principes als best practice bepalingen die de bij een vennootschap betrokken personen (onder andere bestuurders en commissarissen) en partijen tegenover elkaar in acht zouden moeten nemen. Deze profielschets is op 6 juli 2011 vastgesteld op grond van het Reglement Raad van Commissarissen Oranjewoud N.V., art. 2.2 (c). De profielschets is in 2016 niet aangepast ten opzichte van 2011. De volledige tekst van de Profielschets is terug te vinden op de website van Oranjewoud N.V.: www.oranjewoudnv.nl.

Diversiteit

In de Wet Bestuur en Toezicht, die op 1 januari 2013 in werking is getreden, is de inspanningsverplichting opgenomen die aan grote vennootschappen oplegt dat de zetels van zowel de Raad van Bestuur als de Raad van Commissarissen voor ten minste 30% bezet worden door vrouwen en ten minste voor 30% door mannen, voor zover deze zetels worden verdeeld over natuurlijke personen. Zowel de leden van de Raad van Bestuur als de leden van de Raad van Commissarissen zijn voor langere tijd benoemd. Op het moment dat nieuwe benoemingen aan de orde zijn, zal de Raad van Commissarissen bij het opstellen van de profielschets rekening houden met deze inspanningsverplichting.

Uitbreiding Raad van Commissarissen

In de komende algemene vergadering van aandeelhouders zal de voorgenomen benoeming van mevrouw drs. Rianne Jans RC (1974) als lid van de Raad van Commissarissen op de agenda staan. Mevrouw Jans

is financieel directeur van Eindhoven Airport en heeft ervaring als Chief Financial Officer en Risk Officer in grote internationaal opererende technologie ondernemingen. Met de benoeming van mevrouw Jans wordt de Raad van Commissarissen versterkt en wordt de continuïteit van het functioneren van de Raad van Commissarissen gewaarborgd.

Commissies

De Raad van Commissarissen bestond in 2016 uit drie leden. Gezien de omvang van de Raad van Commissarissen, vervult de Raad collectief de rol van audit- en remuneratiecommissie. Specifieke punten voor de auditcommissie zijn besproken tijdens de reguliere Raad van Commissarissenvergaderingen en met de accountant.

Besturing van de Vennootschap

Er zijn in 2016 geen veranderingen opgetreden in de wijze van besturing van de vennootschap. De heer Sanderink is als algemeen directeur benoemd voor onbepaalde tijd. Hij vervult de statutaire directeursfunctie en heeft daarnaast als directeur-groootaandeelhouder van de vennootschap een bijzondere positie en verantwoordelijkheid. Dit wordt door de Raad van Commissarissen herkend en gewaardeerd. De heer Pijper, financieel directeur van de vennootschap (CFO), is op 29 oktober 2010 benoemd voor een periode van vier jaar. Hij is aansluitend, na afloop van de periode van vier jaar, voor onbepaalde tijd herbenoemd in zijn functie van CFO (titulair). De statutaire bevoegdheden zijn vervangen door nieuwe werkafspraken in de Raad van Bestuur en de daarbij behorende bevoegdheden.

Remuneratie Bestuursleden

Er zijn in 2016 geen wijzigingen opgetreden in het systeem van beloning van de leden van de Raad van Bestuur vergeleken met het verslagjaar 2015. Voor de remuneratie wordt verwezen naar toelichting 21.

Beloning Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur wordt gevormd door de heer G.P. Sanderink. De heer Sanderink is benoemd voor onbepaalde tijd en ontvangt geen beloning voor zijn werkzaamheden. De heer P.G. Pijper is op 29 oktober 2010 benoemd als statutair directeur voor een periode van vier jaar. Op 29 oktober 2014 is de heer Pijper herbenoemd als CFO (titulair). Voor de heer Pijper geldt een vergoeding van één jaarsalaris in het geval hij wordt gevraagd om af te treden. Dit is in lijn met de Nederlandse Corporate Governance Code. Er bestaan

geen specifieke overeenkomsten tussen de leden van de Raad van Bestuur en Oranjewoud N.V. die voorzien in een uitkering bij beëindiging van het dienstverband of ontslag als lid van Raad van Bestuur na een openbaar overnamebod op de onderneming. Voor verdere details wordt verwezen naar toelichting 21 van de jaarrekening.

Jaarrekening

De jaarrekening over 2016 is opgesteld en ondertekend door de Raad van Bestuur ingevolge de wettelijke verplichting krachtens artikel 2:101 (2) van het Burgerlijk Wetboek. Het bestuursverslag en de jaarrekening zijn door de Raad van Commissarissen besproken in aanwezigheid van de externe accountant. Na beoordeling van de bevindingen van de externe accountant zoals samengevat in een verslag aan de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur en na kennisname van de controleverklaring van PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., is de jaarrekening door alle leden van de Raad van Commissarissen goedgekeurd en ondertekend ingevolge hun wettelijke verplichting krachtens artikel 2:101 (2) Burgerlijk Wetboek. De Raad van Commissarissen stelt de Aandeelhoudersvergadering voor de jaarrekening vast te stellen. Daarnaast wordt voorgesteld de Raad van Bestuur decharge te verlenen voor het gevoerde beheer en de Raad van Commissarissen voor het toezicht.

Dividend

Oranjewoud N.V. heeft in principe de doelstelling om 30% van de nettowinst vermeerderd met de amortisatie (na belastingen) die voortvloeit uit de overname van Strukton Groep N.V. beschikbaar te stellen voor dividend. Het uitkeren van dividend is afhankelijk van toekomstige resultaatontwikkelingen, marktontwikkelingen, gewenste solvabiliteit en de ruimte onder bestaande en toekomstige bankconvenanten. Het dividend zal beschikbaar worden gesteld als keuzedividend (cash en/of aandelen).

Ter verbetering van de solvabiliteit en ter versterking van de liquiditeitspositie heeft Oranjewoud N.V. op 21 december 2016 zijn Eigen Vermogen met 19 miljoen euro versterkt door onderhandse plaatsing bij Sanderink Investments B.V. In 2016 is het Eigen Vermogen verder verbeterd door het gerealiseerde (11,3 miljoen euro) en het niet-gerealiseerde resultaat (1,4 miljoen euro). Het balanstotaal is licht gedaald. De solvabiliteit is toegenomen van 14,6% naar 16,8%. De solvabiliteit is - nog steeds - te laag. Daarnaast dient de onderneming voldoende middelen beschikbaar te hebben om een eventuele groei van het werkkapitaal als gevolg van een

toename van de bedrijvigheid te kunnen financieren. De combinatie van deze feiten leidt tot het voorstel van de Raad van Bestuur om, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, over het boekjaar 2016 geen dividend uit te keren.

Tot slot

2016 laat overwegend een positief beeld zien, ondanks lagere financiële resultaten. Deze conclusie wordt met name gedreven door het feit dat de ingeslagen weg ten aanzien van de strategie haar vruchten begint af te werpen. Een verder herstel van het financiële resultaat, tot boven het niveau van 2015, behoort in 2017 tot de mogelijkheden. Ook in 2017 zal, net als in 2016, een grote inspanning van de organisatie nodig zijn om de strategische doelen te bereiken. De Raad van Commissarissen spreekt het vertrouwen uit dat het fundament van de totale onderneming voldoende sterk is om de verdere opgaande beweging te dragen.

De Raad van Commissarissen van Oranjewoud N.V. dankt het management en de medewerkers voor de inspanningen in 2016.

De Raad van Commissarissen
H.G.B. Spenkelink
W.G.B. te Kamp
J.P.F. van Zeeland

30 juni 2017

Verslag van de Raad van Bestuur

Inleiding

Oranjewoud N.V. (Oranjewoud) is een toonaangevend partner bij het ontwikkelen en toepassen van duurzame en integrale oplossingen voor alle facetten van onze leefomgeving, waarin we wonen, werken, recreëren en reizen.

Oranjewoud N.V. heeft voor de middellange termijn vier strategische groeisectoren gedefinieerd. Dit zijn Infrastructuur, Milieu, Ruimtelijke Ontwikkeling en Water.

Tevreden

In 2016 is het fundament van de groep verder versterkt, nadat in 2015 de weg omhoog was ingezet. Een aantal belangrijke aspecten die bij het verder versterken van het fundament een rol spelen zijn in 2016 bereikt.

Samenvattend:

- De groep is voor het tweede jaar op rij winstgevend
- De continuïteit van de groep is gewaarborgd door de herfinanciering van de ringfenced financieringsarrangementen van zowel Oranjewoud N.V. als Strukton Groep N.V.
- Daarnaast is het vermogen van de groep versterkt door de uitgifte van aandelen voor een bedrag van 19 miljoen euro aan grootaandeelhouder Sanderink Investments
- Tevens zijn er belangrijke stappen gezet op het gebied van het verlagen van het risicoprofiel van de orderportefeuille en de order intake.

Verderop in het directieverslag zal nader worden ingegaan op deze aspecten.

Gang van zaken

In 2016 heeft Oranjewoud een netto omzet behaald van 2,3 miljard euro (2015: ruim 2,3 miljard euro). Het operationeel resultaat (ebitda) bedroeg 71,4 miljoen euro (2015: 88,7 miljoen euro); een afname van 17,3 miljoen euro. Het netto resultaat was 13,9 miljoen euro (2015: 19,2 miljoen euro).

In 2015, na de verliesjaren 2013 en 2014, is de weg naar herstel ingezet en is de onderneming gestabiliseerd. De beoogde stabilisatie heeft in 2016 een vervolg gekregen met het behalen van een positief netto resultaat, terwijl tegelijkertijd de ingezette strategie op het gebied van het verlagen van het risicoprofiel van de orderportefeuille en de order intake haar vruchten afwerpt. In 2016 is het hoofdpijndossier A15

Maasvlakte-Vaanplein afgerond en zijn in project A2 Ondertunneling Maastricht de belangrijkste milestones - de tunnel is medio december 2016 in gebruik genomen - gehaald waardoor het risico significant is afgenomen. Het metroproject in Riyad, Saoedi-Arabië, vordert gestaag. Ter illustratie: inmiddels zijn als gevolg van het bereiken van diverse milestones de door Oranjewoud dochter Strukton aan de opdrachtgever verstrekte uitvoeringsgaranties verlaagd van 300 miljoen USD naar 165 miljoen USD.

In 2016 zijn geen projecten verworven met een omvang groter dan 100 miljoen euro. De huidige omvang van de order intake van "grote" projecten ligt in de range van 10 tot 50 miljoen euro per project. De omvang van deze nieuw verworven projecten past bij de strategie om het risicoprofiel van de orderportefeuille te verlagen.

De daling van het operationeel resultaat is het gevolg van twee geïsoleerde problemen en staat volledig los van de positieve ontwikkeling die in 2015 is ingezet en in 2016 een vervolg heeft gekregen.

Oranjewoud heeft middels een persbericht van 25 juli 2016 gemeld dat het de betrokkenheid bij de activiteiten van Antea Group Colombia (segment Advies- en ingenieursdiensten) staakt. Reeds in 2015 moest Antea Colombia een forse reorganisatie doorvoeren als gevolg van het feit dat door de lage olieprijs opdrachtgevers projecten on-hold zetten of helemaal staakten. De omvang van de organisatie slonk van ca. 800 medewerkers naar 175 ultimo 2015. In 2016 bleek dat de omvang van de organisatie verder teruggebracht moest worden, omdat de marktomstandigheden aanhoudend slecht bleven. Ondanks de inbreng van aanvullend kapitaal en pogingen om de afhankelijkheid van opdrachtgevers in de olie- en gasmarkt te verkleinen (diversificatie) is het niet gelukt om voldoende toekomstperspectief voor de onderneming te creëren. Het staken van de activiteiten heeft geleid tot een verlies in 2016 van 7,4 miljoen euro. Het cash-effect (na afwikkeling definitief faillissement) is beperkt negatief, als gevolg van het feit dat de opgeofferde bedragen in Nederland kunnen worden verrekend met de te betalen vennootschapsbelasting van de fiscale eenheid van Oranjewoud N.V.

Het tweede geïsoleerde probleem betreft het PPS project nieuwbouw RIVM (segment Techniek en gebouwen). Dit project wordt door de partners Strukton, Hurks en Heijmans uitgevoerd (SHH). Het

project is geconfronteerd met onvoorziene problemen ten aanzien van trillingen. Gezien de aard van het gebouw, een laboratorium, dient deze trilling problematiek te worden opgelost. In het ontwerp zijn diverse maatregelen toegepast, waaronder een aangepast heil regime en verstevigingen aan het gebouw, waardoor de trilling problematiek is opgelost. Dit onvoorziene probleem leidt tot hogere bouwkosten en langere doorlooptijd van het project. Dit heeft tevens effect, het is immers een PPS, op de financieringsaspecten van het project. SHH is in overleg met de opdrachtgever over een passende financiële oplossing, die recht doet aan het onvoorziene karakter van de trilling problematiek. Oranjewoud dochter Strukton neemt deel voor 37,5% deel in de samenwerking (Heijmans 37,5% en Hurks 25%). Met inachtneming van alle nu bekende feiten en omstandigheden wordt het verlies van dit project - op 100% basis voor SHH - geschat op 48 miljoen euro. Strukton heeft zijn deel van het verlies, groot 18 miljoen euro, volledig verwerkt in het operationeel resultaat van 2016.

In 2016 hebben het segment Rail (Strukton Rail) en het segment Advies- en ingenieursdiensten (en daarbinnen Antea Group Nederland) de kar getrokken qua operationeel resultaat. Rail bereikte een operationeel resultaat van 48,3 miljoen en Antea Group Nederland 16,0 miljoen euro. In het segment Techniek en gebouwen (Strukton Worksphere) werd een operationeel resultaat behaald van 5,9 miljoen euro negatief. In dit segment is het eerder genoemde verlies van 18 miljoen euro van het PPS project RIVM verwerkt. Exclusief RIVM laat dit segment een operationeel resultaat zien van ruim 12 miljoen euro positief in 2016. Die goede prestatie mag niet ondersneeuwen als gevolg van een non-recurring incident in een ring-fenced project. De overige segmenten waarover de groep rapporteert hebben allen positief bijgedragen aan het operationeel resultaat.

Voor nadere informatie, over de segmenten waarover de groep rapporteert, wordt verwezen naar het onderdeel Segmentatie in het directieverslag.

Strategie

In het jaarverslag van 2015 is de strategie toegelicht. In 2016 is gewerkt aan de uitvoering van die strategie. Het gaat daarbij primair om:

- Focus op technologie en specialistische producten
- Het verminderen van het risicoprofiel van projecten in de order intake
- Een juiste balans tussen revenu-risk-reward

- Business development in geselecteerde landen en geografieën, rekening houdend met het gestelde bij de eerste drie bullets

De specifieke strategische focus van de segmenten waarover de groep rapporteert wordt hieronder nader toegelicht en is logischerwijs in lijn met toelichting die in het jaarverslag van 2015 reeds is vermeld.

Voor Strukton geldt een strategische focus op technologie in combinatie met specialistische producten.

Voor het segment Railsystemen (Strukton Rail) betekent dit onder meer dat er wordt ingezet op verdere ontwikkeling van meet- en monitoringsystemen, software, en verdere mechanisatie en automatisering van het productieproces. Tevens zijn er gerichte acquisities gedaan op het gebied van beheer en asset management (het voormalig NS Spooransluitingen, nu Strukton Rail Short Line) en technologie (50% aandeel verworven in Dual Inventive) De markten waarin Strukton Rail opereert zijn in meer of mindere mate geliberaliseerd. Dit betekent dat de wijze waarop de overheid de railinfrastructuur beheert verschillend is. Er kan sprake zijn van een beperkte of grote rol voor marktpartijen bij de instandhouding en uitbreiding van de railinfrastructuur. Direct gevolg hiervan is dat de business development aanpak per land verschilt. Immers, marktstructuur bepaalt marktgedrag. Relevante marktontwikkelingen vinden op dit moment plaats in België, Denemarken en Italië. In deze landen overweegt de spoorinfrastructuurmanager om het onderhoud van het spoor aan de markt over te gaan laten. Deze ontwikkeling biedt kansen voor Strukton Rail in genoemde landen, mede door het kunnen toepassen van reeds bestaande technologie op het gebied van predictive maintenance waardoor de beschikbaarheid van spoorinfrastructuur toeneemt.

In het segment Civiele Infrastructuur (Strukton Civiel) wordt ingezet op technologie in combinatie met specialistische producten en technieken zoals afzinktunnels, betoninjectie, infratechnieken e.d. De - gecombineerde - kennis en producten van bovengenoemde segmenten wordt door het segment Internationale infrastructuur en railsystemen (Strukton International) ingezet in geselecteerde landen en geografieën. Met name de combinatie van specialistische civiele producten en de kennis op het gebied van rail leidt tot concurrentievoordeel bij tenders waarin deze integraliteit wordt gevraagd.

Het segment Techniek en gebouwen (Strukton Worksphere) richt zich qua technologie op het monitoren op afstand van werktuigbouwkundige- en elektrische installaties in gebouwen in Nederland om invulling te geven aan CO2-reductie en energiemangement.

De strategische keuze van Strukton voor technologie in combinatie met specialistische producten leidt mogelijk op termijn tot een lagere omzet. Dit is een logische consequentie van die strategische keuze. Acquisities en mogelijke desinvesteringen zijn ook integraal onderdeel van de gekozen strategie.

De bedrijven in het segment Advies- en ingenieursdiensten richten zich primair op de gebieden infrastructuur, milieu, water en ruimtelijk ordening. Zij zijn in eerste instantie gericht op de ontplooiing van activiteiten in het eigen land. De bedrijven werken samen in internationale tenders en bij productontwikkeling en innovaties. Meestal zijn die samenwerkingsverbanden bilateraal.

De heroriëntatie van de strategie heeft geleid tot de conclusie dat het belang van de Nederlandse thuismarkt, en dan met name voor Strukton Groep, in de toekomst in relatieve zin zal afnemen. In belangrijke deelmarkten voor infrastructuur en rail is nog steeds sprake van sterke (prijs)concurrentie, onvoorspelbare aanbestedingstrajecten inclusief onduidelijke gunningscriteria en een slechte risk-reward verhouding. Ingezet wordt op het verder uitbouwen van het onderscheidend vermogen middels technologie en specialty products, een belangrijke onderlegger voor een succesvolle buitenland strategie. Daarnaast is de combinatie van een civiel project met rail (bijvoorbeeld het oplossen van vervoers-problematiek in dichtbevolkte stedelijke gebieden) ook onderdeel van de buitenlandstrategie. Het risicoprofiel van de onderneming en de orderportefeuille zal bij het succesvol implementeren van de strategie verder omlaag gaan.

Acquisities

In 2016 zijn twee acquisities geëffectueerd, in lijn met de strategische doelstellingen die zijn geformuleerd voor de vier strategische groeisectoren. De overnames worden hieronder toegelicht.

Edel Grass

Oranjewoud Realisatie Holding en Koninklijke Ten Cate waren sinds 2008 gezamenlijk aandeelhouder van Edel Grass. De betrokken partijen waren van mening dat het

in het belang van Edel Grass is dat de aandelen bij één aandeelhouder berusten en hebben eind december 2016 overeenstemming bereikt over de overname van alle aandelen door Oranjewoud Realisatie Holding. Edel Grass is al vanaf de beginjaren van de ontwikkeling van kunstgras actief op de markt van kunstgrassystemen en heeft zich ontwikkeld tot een toonaangevende aanbieder van kunstgrassystemen op de Europese markt, met name voor hockey, tennis en voetbal. Daarnaast is Edel Grass actief op de landscapingmarkt.

Dual Inventive

Strukton Rail B.V. heeft per 1 januari 2016 een belang van 50% in Dual Inventive Holding verworven. Dual Inventive ontwikkelt en produceert innovatieve technologische producten ter verbetering van de veiligheid, efficiëntie en betrouwbaarheid van railinfrastructuur en ter maximalisatie van spoorcapaciteit.

Dual Inventive en Strukton Rail werken al geruime tijd op verschillende fronten nauw met elkaar samen. De bedrijven verwachten door de bundeling van hun netwerken en innovatievermogen hun slagkracht op de (internationale) markt van railonderhoud en inregeling van processen voor verbetering van spoorveiligheid te vergroten. In het buitenland zien zij met name mogelijkheden in landen als Zweden, Frankrijk, België, Italië en het Verenigd Koninkrijk.

De met de bovengenoemde overnames samenhangende verplichting terzake aankoop van aandelen bedraagt ca. 6,7 miljoen euro.

Agenten vergoeding

De groep maakt in voorkomende gevallen gebruik van agenten. Het aantal agentenovereenkomsten is beperkt. In sommige landen is het hebben van een agent verplicht, daarnaast kan een agent worden ingezet voor lokale ondersteuning tijdens de uitvoering van een project. Voor de groep is feitelijk alleen de agentenovereenkomst inzake het metro project in Riyad, Saoedi-Arabië relevant. De overeenkomst met de agent is overeengekomen in het eerste kwartaal van 2013, nadat bekend was geworden dat het project gegund zou gaan worden aan het consortium waarvan Strukton International (dochter van Oranjewoud N.V.) deel uitmaakt. De projectovereenkomst is op 10 juli 2013 formeel tot stand gekomen. De agentenovereenkomst ziet op lokale ondersteuning door de agent van Strukton's projectorganisatie. Deze ondersteuning werd bij de start van het project noodzakelijk geacht, omdat Strukton geen enkele ervaring had in Saoedi-Arabië en startte met het

grootste project in de geschiedenis van de onderneming. Het project loopt voorspoedig. De agent ontvangt een vast percentage van de contractwaarde van Strukton voor zijn werkzaamheden en betaling is afhankelijk van de voortgang van het project. Het overeengekomen percentage valt ruimschoots binnen de door de OECD gestelde normen. Het project verloopt goed –in 2016 is er een zeer hoge civiele productie gerealiseerd en ligt het Consortium waarvan Strukton deel uitmaakt in de uitvoering ruim voor op de twee andere consortia die de overige metrolijnen in Riyad aanleggen- en de projectorganisatie is stabiel. De inzet van de agent voor de in de agentenovereenkomst vastgelegde werkzaamheden is niet gedocumenteerd. In de boekjaren 2015 en 2016 is de inzet van de agent zeer beperkt geweest. Dit is direct het gevolg van de goede voortgang van de productie in het project. Strukton's projectorganisatie staat op eigen benen.

Het is van belang dat bij het inschakelen van een agent er wordt voldaan aan toepasselijke wet- en regelgeving en ander normerend kader zoals bijvoorbeeld de OECD normering voor agentenvergoedingen. In het verslag van de RvC is beschreven dat de RvC onderzoek heeft gedaan, mede met behulp van externe deskundigen, naar de totstandkoming en huidige werking van de agentenovereenkomst Riyad. Het onderzoek heeft zich onder meer gericht op de werkzaamheden van de agent en de honorering van de agent.

Er is geconcludeerd dat de overeenkomst met de agent, destijds, met meer compliance waarborgen omgeven had kunnen worden. Uit het onderzoek is ook gebleken dat er geen concrete aanwijzingen zijn voor mogelijke onregelmatigheden. Hoewel aanwijzingen daarvoor ontbreken, kan een risico van niet naleving van de toepasselijke wet- en regelgeving desondanks nooit volledig worden uitgesloten, hetgeen mogelijk gevolgen zou kunnen hebben voor de jaarrekening. Deze eventuele gevolgen kunnen niet betrouwbaar worden ingeschat, op grond waarvan geen voorziening is opgenomen.

Voor nadere informatie inzake herstel- en verbetermaatregelen op het gebied van compliance wordt verwezen naar de paragraaf inzake Interne beheersing.

Beoogde volledige overname

Costruzione Linee Ferroviarie (CLF)

Oranjewoud N.V. dochter Strukton Rail is sinds 1998 aandeelhouder van CLF en heeft zijn aandeel in 2013 uitgebreid van 40% naar 60% door de overname van een aandelenpakket van medeaandeelhouder Unieco. Bij die overname is een putoptie voor Unieco (40% aandeelhouder) overeengekomen. Unieco heeft de

putoptie ingeroepen, waardoor het was beoogd dat Strukton Rail 100% eigenaar zou worden van CLF. Beoogd was dat de aandelen eind juni 2016 zouden worden overgedragen. De overdracht is enkele malen uitgesteld. Unieco kon de aandelen niet leveren, omdat de aandelen waren bezwaard met een pandrecht en dit pandrecht werd niet opgeheven. Eind 2016 heeft Strukton Rail Unieco gesommeerd de aandelen te leveren. Ook aan deze sommatie kon Unieco geen gehoor geven, met als direct gevolg dat de overeenkomst is ontbonden als gevolg van wanprestatie. Het putoptie recht van Unieco is vervallen en de verplichtingen van Strukton Rail terzake zijn hiermee verdwenen. Mogelijk worden in de nabije toekomst de onderhandelingen hervat over de overdracht van de aandelen van Unieco in CLF aan Strukton Rail. In de balans is de langlopende schuld uit hoofde van de put optie ter grootte van 32 miljoen euro geherrubriceerd naar aandeel derden in het Eigen Vermogen. De waardering ultimo 2016 van het minderheidsbelang is ongeveer 34,5 miljoen euro.

Financiering en aandelenemissie

Financiering

Op 21 april 2017 heeft Oranjewoud N.V. een verlenging gerealiseerd van zijn bestaande financieringsovereenkomst. De hoofdlijnen van deze financiering zijn:

- Looptijd tot en met 30 juni 2020
- Geen verplichte aflossingen tot de einddatum
- Term loan van USD 23,8 miljoen
- Term loan van EUR 10,0 miljoen
- Multi-purpose facility: EUR 20 miljoen
- Accordion option: EUR 20 miljoen

Op 26 april 2017 is een verlenging van de financiering van Strukton Groep gerealiseerd tot en met 30 juni 2018. De hoofdlijnen van deze financiering zijn:

- Looptijd tot en met 30 juni 2018
- Geen verplichte aflossingen tot de einddatum
- Term loan van EUR 40 miljoen
- Rekeningcourantfaciliteit van EUR 75 miljoen
- Gecommitteerde bankgarantielijnen ter grootte van EUR 261,6 miljoen, waarvan EUR 163,2 miljoen voor het metroproject in Riyad, Saoedi-Arabië.
- Financiering volledig ringfenced van het financieringsarrangement van Oranjewoud N.V.

Het herfinancieringstraject voor Strukton Groep voor de periode na 30 juni 2018 zal op korte termijn worden opgestart. Doelstelling is om een herfinanciering overeen te komen met een looptijd van meerdere jaren.

Bankconvenanten

Oranjewoud N.V. is het gehele jaar 2016 en per 31 december 2016 compliant ten aanzien van de met de banken overeengekomen convenanten.

Strukton Groep N.V. (Strukton) heeft zijn eigen financieringsarrangement dat volledig ringfenced is van de financiering van Oranjewoud N.V. Tot en met het derde kwartaal 2016 golden voor Strukton convenanten met betrekking tot EBITDA, capital expenditure, minimum beschikbare liquiditeit, leverage, interest cover, fixed charge cover en solvency. Deze convenanten zijn behaald. Als onderdeel van de verlenging van de financiering zijn per 31 december 2016 tot en met 30 juni 2018 nieuwe convenanten overeengekomen. Strukton voldoet per 31 december 2016 aan deze herziene convenanten.

Aandelenkapitaal en achtergestelde lening

In december 2016 heeft Oranjewoud N.V. 4.139.434 aandelen B uitgegeven aan de in Gouda gevestigde vennootschap Sanderink Investments B.V. tegen een uitgiftekoers van € 4,59 per aandeel (het gemiddelde van de slotkoersen in de periode 28 november 2016 tot en met 9 december 2016). De totale opbrengst van deze onderhandse plaatsing is daarmee 19 miljoen euro. Voor deze aandelen B is geen beursnotering aangevraagd. Door het plaatsen van aandelen B door Oranjewoud bij Sanderink Investments B.V., zoals hierboven beschreven, neemt het belang van Sanderink Investments B.V. toe van 95,7% tot 96,0%.

De opbrengst van de emissie, 19 miljoen euro, is voor een bedrag van 9 miljoen euro aangewend om de door Sanderink Investments B.V. in maart 2015 verstrekte achtergestelde lening van 10 miljoen voor het grootste deel af te lossen en om te zetten in eigen vermogen. Per saldo is deze debt to equity transactie cash neutraal. De resterende 10 miljoen is in cash ingebracht.

Oranjewoud N.V. heeft vervolgens 24 miljoen euro ingebracht in dochtervennootschap Strukton Groep N.V. Het financiële resultaat van Strukton is in de afgelopen twee jaar gestabiliseerd en de risico's in de orderportefeuille zijn aanzienlijk verminderd. Dat geeft Oranjewoud het vertrouwen dat Strukton de opgaande lijn kan doortrekken en Oranjewoud heeft dit vertrouwen onderstreept met de inbreng van 24 miljoen euro. Van de inbreng is 9 miljoen euro aangewend om de achtergestelde lening van 15 miljoen euro, die door Oranjewoud is verstrekt in maart 2015, deels af te lossen en om te zetten in agio. Per saldo is deze debt to equity transactie cash neutraal. Daarnaast heeft

Oranjewoud een nieuwe achtergestelde lening aan Strukton verstrekt, groot 5 miljoen euro. Tevens heeft Oranjewoud 10 miljoen euro op agio gestort. Met deze inbreng versterkt Strukton het vermogen en de kaspositie.

Gescheiden ondernemingen

De advies- en ingenieursdiensten van Antea Group en de uitvoeringsactiviteiten van Strukton zijn niet en worden niet geïntegreerd. Vanzelfsprekend wordt samengewerkt op het moment dat opdrachtgevers kunnen profiteren van de gecombineerde kennis, competenties en referenties van de Groep en vindt kennisuitwisseling en het delen van best practices plaats.

Antea Group en Strukton hebben ieder hun eigen strategische doelstellingen. Het beleid van Oranjewoud N.V. met betrekking tot het voorkomen van eventuele belangenverstrengeling is vorm gegeven door compartimentering van ondernemingen en procedures die worden aangepast aan de interne organisatorische veranderingen en de eisen die gesteld worden door aanbestedingswet- en regelgeving. Deze procedures omvatten: organisatorische scheiding van projecten, scheiding van bedrijven, scheiding van managementsystemen, borging van geheimhouding en de bedrijfs(gedrags)code. De medewerkers van de relevante onderdelen van Oranjewoud N.V. worden voorgelicht over belangenverstrengeling, integriteit en het belang van naleving van (interne) regelgeving. De ICT systemen en de directies van Antea Group en Strukton zijn volledig gescheiden.

Omzet en resultaat

De omzet in 2016 bedroeg 2,3 miljard euro (2015: 2,3 miljard euro). In de segmenten Advies- en ingenieursdiensten, Rail en International nam de omzet toe. De omzetgroei in het segment Advies- en ingenieursdiensten, toename van 30 miljoen euro tot 388 miljoen euro, werd met name veroorzaakt door de overname van de IRH Groupe (Frankrijk) per ultimo 2015. De groei in het segment Rail, toename van 64 miljoen euro tot 829 miljoen euro, is breed gedragen over de verschillende landen (Nederland, Zweden, Italië, Denemarken en België). Het segment International zag de omzet met 80 miljoen toenemen tot 244 miljoen euro. Deze toename is vrijwel volledig het gevolg van de hogere productie op het metro project in Riyad, Saoedi-Arabië. In het segment Civiel daalde de omzet met 80 miljoen euro tot 484 miljoen. Deze daling wordt veroorzaakt door de oplevering van het project A15 Maasvlakte – Vaanplein aan het begin van het tweede

kwartaal van 2016. De omzet in het segment Techniek en gebouwen daalde met 50 miljoen tot 323 miljoen euro. Deze daling wordt met name veroorzaakt door het feit dat in het PPS project RIVM de bouwproductie later (medio 2017) gaat starten dan eerder aangenomen.

Het operationeel resultaat daalde van 88,7 miljoen euro naar 71,4 miljoen euro als gevolg van de twee reeds benoemde geïsoleerde problemen in Colombia en het PPS project RIVM.

Het netto resultaat daalde van 19,2 miljoen euro naar 13,9 miljoen euro.

Omzet en resultaat	2016	2015	2014	2013	2012 *
Resultaat (bedragen x € 1 mln.)					
Netto-omzet	2.315,6	2.305,6	2.136,8	1.962,1	1.719,8
Ebitda	71,4	88,7	16,3	44,6	69,3
Nettoresultaat (na belasting)	13,9	19,2	(25,1)	(12,6)	23,5
Totale netto kasstroom	43,9	56,5	17,0	17,1	(64,6)
Vermogen (bedragen x € 1 mln.)					
Eigen vermogen (EV)	273,9	242,1	206,5	246,8	259,2
Totaal vermogen (TV)	1.632,8	1.661,3	1.467,3	1.317,9	1.037,8
EV/TV	16,8%	14,6%	14,1%	18,7%	25,0%
Medewerkers (headcount)					
Aantal ultimo boekjaar	9864	10187	10499	10587	9646
Orderportefeuille (bedragen x € 1 mln.)					
Advies- en ingenieursdiensten	234,9	248,6	230,7	246,6	252,6
Rail	1.486,0	1.290,0	1.196,4	1.043,2	719,2
Civil	341,0	470,3	380,3	1.462,1	643,2
International	520,0	919,9	952,0	-	-
Techniek en gebouwen	502,0	538,2	445,2	507,6	583,6
Overig	<u>16,4</u>	<u>12,0</u>	<u>12,8</u>	<u>11,6</u>	<u>12,8</u>
Totaal	3.100,3	3.479,0	3.217,4	3.271,1	2.211,4

* Herzien voor vergelijkingsdoeleinden in verband met wijzigingen in grondslagen voor pensioenvoorzieningen (IAS 19) en joint arrangements (IFRS 11).

Amortisatie

PPA amortisatie (excl. overige amortisatie en excl. PPA afschrijvingen etc.)

Bedragen x € 1.000	Excl. Strukton Groep			Strukton Groep			Totaal		
	Bruto amortisatie	Vrijval Vpb latentie	Netto resultaat	Bruto amortisatie	Vrijval Vpb latentie	Netto resultaat	Bruto amortisatie	Vrijval Vpb latentie	Netto resultaat
2015	9.017	-2.415	6.601	2.629	-657	1.972	11.646	-3.073	8.573
2016	9.847	-2.712	7.135	634	-159	476	10.481	-2.871	7.610
2017	8.618	-2.298	6.320	0	0	0	8.618	-2.298	6.320
2018	2.781	-697	2.084	0	0	0	2.781	-697	2.084
2019	820	-207	613	0	0	0	820	-207	613
2020	<u>568</u>	<u>-142</u>	<u>426</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>568</u>	<u>-142</u>	<u>426</u>
Totaal	31.651	-8.471	23.180	3.263	-816	2.447	34.914	-9.287	25.627

De totale bruto amortisatie van immateriële vaste activa, Purchase Price Allocation (PPA) afschrijvingen en overige amortisaties, bedraagt 13,3 miljoen euro (2015: 14,8 miljoen euro). De amortisatie van immateriële vaste activa heeft daarmee in 2016 een fors effect op het netto resultaat.

In het verslagjaar 2016 is een bruto bedrag (non cash) van 10,5 miljoen euro (2015: 11,6 miljoen euro) gerelateerd aan Purchase Price Allocations (PPA's) geamortiseerd ten laste van het resultaat (zie bovenstaande tabel). Van de bruto amortisatie vloeit een bedrag van 0,6 miljoen euro (2015: 2,6 miljoen euro) voort uit de amortisatie die is gerelateerd aan de PPA van Strukton Groep.

De amortisaties die voortvloeien uit de Purchase Price Allocations zullen ook in 2017 en verder invloed hebben op het netto resultaat. Op basis van de PPA van Strukton Groep, de reeds bestaande amortisaties uit eerdere overnames en amortisaties uit latere overnames en op basis van de ultimo 2016 geschatte resterende economische levensduur zijn de komende jaren de in de bovenstaande tabel opgenomen effecten te verwachten.

Gebeurtenissen na balansdatum

Op 21 april 2017 heeft Oranjewoud N.V. een verlenging gerealiseerd van zijn bestaande financieringsovereenkomst. De hoofdlijnen van deze financiering zijn:

- Looptijd tot en met 30 juni 2020
- Geen verplichte aflossingen tot de einddatum
- Term loan van USD 23,8 miljoen
- Term loan van EUR 10,0 miljoen
- Multi-purpose facility: EUR 20 miljoen
- Accordion option: EUR 20 miljoen

Op 26 april 2017 is een verlenging van de financiering van Strukton Groep gerealiseerd tot en met 30 juni 2018. De hoofdlijnen van deze financiering zijn:

- Looptijd tot en met 30 juni 2018
- Geen verplichte aflossingen tot de einddatum
- Term loan van EUR 40 miljoen
- Rekeningcourantfaciliteit van EUR 75 miljoen
- Gecommitteerde bankgarantielijnen ter grootte van EUR 261,6 miljoen, waarvan EUR 163,2 miljoen voor het metroproject in Riyad, Saoedi-Arabië.
- Financiering volledig ringfenced van het financieringsarrangement van Oranjewoud N.V.

Segmentatie

Oranjewoud N.V. rapporteert over de segmenten Advies- en ingenieursdiensten, Railsystemen, Civiele infrastructuur, Internationale infrastructuur en railsystemen, Techniek en gebouwen en Overig.

Advies- en ingenieursdiensten

<i>in EUR x miljoen</i>	2016	2015
Netto omzet	388,4	358,3
Operationeel resultaat (ebitda)	14,3	19,5
Orderportefeuille	234,9	248,6
Aantal medewerkers (ultimo)	3052	3372

De omzet in het segment Advies- en ingenieursdiensten steeg met ruim 30 miljoen euro tot 388,4 miljoen (2015: 358,3 miljoen euro). Het operationeel resultaat daalde van 19,5 miljoen euro in 2015 naar 14,3 miljoen euro in 2016.

De daling van het aantal medewerkers per ultimo 2016 tot 3052 (2015: 3372) is met name veroorzaakt door het staken van de activiteiten in Colombia en reorganisaties in Frankrijk.

In 2016 heeft de economie in Nederland een licht herstel laten zien. Het aantal opdrachten uit de olie- en gasmarkt blijft beperkt, daarentegen wordt door grote bedrijven en instituten meer geïnvesteerd in research & development. Ook lijken opdrachtgevers langzaam maar zeker de trend van gunning op de laagste prijs te doorbreken door meer nadruk te leggen op het aspect kwaliteit.

Antea Group in **Nederland** heeft in de sterk concurrerende markt van advies- en ingenieursdiensten zijn leidende positie in diverse sectoren kunnen handhaven. In 2016 zijn zowel de omzet als het operationeel resultaat gestegen ten opzichte van vorig jaar. De orderportefeuille (incl. India) is licht gedaald naar 80,2 miljoen euro (2015: 84,5 miljoen euro). Het aantal medewerkers is met 1530 stabiel (2015: 1550).

In **België** wordt Antea Group nog altijd geconfronteerd met prijsdruk, terughoudende opdrachtgevers en relatief hoge offertekosten. Zowel de omzet als het operationeel resultaat zijn in 2016 ten opzichte van 2015 stabiel gebleven. De orderportefeuille is met 28,1 miljoen euro eveneens praktisch stabiel ten opzichte

van vorig jaar (27,1 miljoen). Het aantal medewerkers is gelijk gebleven (2014: 200).

Antea Group in **Frankrijk** heeft door de aanhoudend lastige economische situatie nog steeds te kampen met verminderde investeringen door (overheids-) opdrachtgevers en projecten die (tijdelijk) stopgezet worden. Er is enige verbetering in opdrachtverlening door private opdrachtgevers waarneembaar, maar het is nog onduidelijk of dit van duurzame aard is. De omzet is in 2016 fors gestegen, wat grotendeels is toe te schrijven aan de consolidatie in de cijfers van Groupe IRH, dat eind 2015 werd overgenomen. Het operationeel resultaat is gedaald, met name veroorzaakt door reorganisatiekosten (personeel, huisvesting en IT) bij Groupe IRH. Antea Group Frankrijk heeft voor 2017 doelen geformuleerd om het bezettingsresultaat te verbeteren en de overheadkosten te reduceren. De orderportefeuille is fors gestegen naar 58,3 miljoen euro (2015: 31,8 miljoen euro). Het aantal medewerkers is gedaald naar 840 (2015: 900).

De inspanningen van Antea Group in de **Verenigde Staten** om het producten- en dienstenaanbod verder te diversificeren, heeft ook in 2016 tot resultaat geleid: zowel de omzet als het operationeel resultaat zijn in 2016 gestegen ten opzichte van 2015. De orderportefeuille is gedaald naar 67,9 miljoen euro (2015: 75,7 miljoen euro). Die daling werd voornamelijk veroorzaakt door Environmental Liability Transfer (ELT) projecten die aan het einde van hun looptijd zijn. Het aantal werknemers is gedaald naar 385 (2015: 415).

Maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzaamheid binnen Antea Group

Inspelen op de vragen van vandaag en de antwoorden van morgen. Dát is waar Antea Group voor staat: 'Understanding today. Improving tomorrow'. Samen met opdrachtgevers wordt elke dag aan een betere en duurzame leefomgeving gewerkt. Een omgeving waar we met elkaar prettig kunnen wonen, werken en recreëren. Niet alleen vandaag, juist ook in de toekomst. Duurzaam ondernemen kan alleen in samenspraak met de wereld om ons heen. Antea Group pakt zijn verantwoordelijkheid in eigen huis, in relaties met opdrachtgevers en partners én in de keten. Duurzaamheid, maatschappelijk verantwoord ondernemen, volhoudbaarheid, corporate social responsibility; het zijn wat Antea Group betreft synoniemen voor het verstandig omgaan met de onderneming. Daarbij wordt steeds gezocht naar de balans tussen de P's van Profit, People en Planet, zodat

de onderneming nu en in de toekomst relevant blijft voor markt en samenleving.

Railsystemen

Tot de kernactiviteiten van Strukton Rail behoren nieuwbouw, vernieuwing, beheer en onderhoud van rail(systemen) en treinsystemen zowel heavy rail als light rail (inclusief tractie en bovenleiding, seinwezen, telecommunicatie en informatie- en besturingssystemen), ontwerp, bouw, installatie en inbedrijfstelling van elektrische systemen voor rolling stock, data-acquisitie en datamanagement en systeemintegratie. Strukton Rail is gespecialiseerd in asset management, hoogmechaniseerde werkmethode en machines, monitoringsystemen, meet- en inspectietreinen, energiesystemen, tractie-elektronica en boordnetsystemen, en installatie en integratie van ERTMS en andere treinbeveiligingssysteem.

<i>in EUR x miljoen</i>	2016	2015
Netto omzet	828,9	764,9
Operationeel resultaat (ebitda)	48,3	49,3
Orderportefeuille	1.486	1.290
Aantal medewerkers (ultimo)	3497	3534

In 2016 heeft Strukton Rail als geheel een goed resultaat gerealiseerd. Alle landen hebben hieraan bijgedragen. De netto omzet is gestegen naar 829,0 miljoen euro (2015: 764,9 miljoen euro). Het fractioneel lagere operationeel resultaat werd met name veroorzaakt door enkele tegenvallende projecten in Zweden.

De activiteiten van Strukton Rolling Stock waren in 2016 nog licht verlieslatend, maar aanmerkelijk beter dan in 2015.

De orderportefeuille van het segment Railsystemen is met 196 miljoen euro belangrijk gestegen naar 1.486 miljoen euro (2015: 1.290 miljoen euro). Deze stijging wordt gerealiseerd door de orderportefeuille in Nederland en Scandinavië. In Zweden is een groot aantal onderhoudsprojecten gewonnen en ook in Denemarken is de orderportefeuille sterk gestegen.

Civiele infrastructuur

Tot de kernactiviteiten van Strukton Civiel behoren ontwerp, realisatie, beheer en onderhoud van geïntegreerde infrastructurele projecten, kunstwerken, wegenbouw, ondergronds bouwen, waterbouw en betonbouw. Strukton Civiel is gespecialiseerd in, funderingstechnieken, bitumen, milieutechniek, asset management, renovatie van bruggen en sluizen, verkeerstechnieken (verkeers- en tunneltechnische

installaties), prefab beton, geluidsschermen, grond- en afvalstoffenbeheer, verkeersgeleidingen en incidentmanagement.

<i>in EUR x miljoen</i>	2016	2015
Netto omzet	483,8	602,8
Operationeel resultaat (ebitda)	4,6	3,3
Orderportefeuille	341	470
Aantal medewerkers (ultimo)	1253	1303

Na een transitie- en reorganisatieperiode heeft het segment Civiele infrastructuur in 2016 de opwaartse lijn te pakken. Ten opzichte van 2015 is het operationeel resultaat gestegen naar 3,6 miljoen euro (2015: 3,3 miljoen euro). Met name de drie wegenbouwbedrijven, maar ook de specialistische bedrijven zoals Terracon Funderingstechnieken hebben aan een positief bedrijfsresultaat bijgedragen. De oplevering van grote projecten als A15 Maasvlakte-Vaanplein en ondertunneling A2 Maastricht en de strategische keuze voor resultaat boven omzet en terughoudendheid bij het aangaan van grote projecten heeft als gevolg dat de netto omzet en de orderportefeuille zijn gedaald ten opzichte van 2015.

Internationale infrastructuur en railsystemen

Strukton International legt de nadruk op het internationaal vermarkten van specialismen, zoals tractie-elektronica en boordnetsystemen, monitoringsystemen, energiesystemen, polymeer modified bitumen (pmb), afzink- en onderwatertechnieken en funderingstechnieken. De combinatie van specialismen en rail-civieltechnische kennis geeft Strukton een unieke positie bij de aanleg van geïntegreerde rail- en civiele infrastructurele projecten in dichtbevolkte gebieden, havens en verbindingen van havens met het binnenland. Strukton International richt zich vooral op projecten waar zijn kennis repeterend kan worden ingezet.

<i>in EUR x miljoen</i>	2016	2015
Netto omzet	244,1	164,2
Operationeel resultaat (Ebitda)	8,4	9,7
Orderportefeuille	520	920
Aantal medewerkers (ultimo)	155	115

Strukton International ziet de nadruk in de werkzaamheden in de focuslanden verschuiven van marktverkenning naar het aannemen en uitvoeren van projecten. Het operationeel resultaat van het segment Internationale infrastructuur en railsystemen van 8,4 miljoen euro (2015: 9,7 miljoen euro) is ook in 2016 voornamelijk behaald door het metroproject in Riyad.

Strukton bouwt hier als lid van het FAST consortium mee aan drie van de zes lijnen van een volledig automatisch en onbemand metrosysteem dat door de stad Riyad wordt aangelegd. De totale contractwaarde bedraagt ca. 6 miljard euro. Het aandeel van Strukton vertegenwoordigt ca. 1 miljard euro. De totale productiewaarde per eind 2016 bedraagt ca. 2,5 miljard euro, waarvan het aandeel Strukton ongeveer 454 miljoen euro bedraagt. Verwacht wordt dat het project in 2020 is afgerond. De daling van de orderportefeuille wordt voornamelijk veroorzaakt door de voortgang van het metroproject in Riyad.

Techniek en gebouwen

Strukton Worksphere (segment Techniek en gebouwen) is actief op het gebied van ontwerp, ontwikkeling, realisatie, onderhoud en exploitatie van technische installaties en gebouwen in Nederland. Onderhoudswerk en beheer vormen de basis van de activiteiten, waarbij de organisatie zich richt op de markten zorg, industrie, mobiliteitsknooppunten en kantoren.

<i>in EUR x miljoen</i>	2016	2015
Netto omzet	323,2	372,9
Operationeel resultaat (ebitda)	-5,9	5,3
Orderportefeuille	502	538
Aantal medewerkers (ultimo)	1701	1680

Het resultaat van het segment Techniek en gebouwen is in 2016 achtergebleven bij de verwachting, met name als gevolg van de voorziening voor het PPS project RIVM. Dit is een complex project, met name vanwege de hoge eisen die aan de laboratoria worden gesteld, onder andere op het gebied van trillingen. Het project heeft daardoor vertraging opgelopen. In 2016 zijn maatregelen ontwikkeld om de trillingsproblematiek op te lossen. Opdrachtgever en consortium zijn met elkaar in gesprek over de financiële afwikkeling van de meerkosten die gemoeid zijn met het nieuwe ontwerp en de vertraging van het project.

De lichte daling van de orderportefeuille van Techniek en Gebouwen in 2016 wordt veroorzaakt door een iets lagere order intake op grotere projecten.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzaamheid binnen Strukton Groep

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) zit al jaren verankerd in de bedrijfsvoering van Strukton. Het mvo-beleid laat zich samenvatten in het motto 'samen denken in levensduur', met people, planet en profit als pijlers. Strukton werkt samen met opdrachtgevers,

leveranciers, onderaannemers en andere ketenpartners aan duurzaamheden en levensduurverlenging. Strukton adviseert zijn klanten over duurzaamheid, levensduurverlenging, circulariteit en energiebesparende maatregelen. Een voorbeeld hiervan is het asfalt dat Strukton heeft gebruikt in het A15 Maasvlakte-Vaanplein project; dat gaat twaalf jaar mee in plaats van de standaard acht jaar. Deze langere levensduur betekent minder afval, minder verbruik van grondstoffen, minder energieverbruik voor de productie en vervanging en minder overlast voor de weggebruiker. Ook in de eigen bedrijfsvoering zoekt Strukton voortdurend naar mogelijkheden om zo duurzaam mogelijk te ondernemen. In 2016 wilde Strukton in Nederland voor 90% gebruikmaken van groene stroom. Dit doel is overtroffen: Strukton gebruikt 100% groene stroom en wil dat ook in 2017 halen.

Overig

In het segment Overig wordt gerapporteerd over de onderdelen Sport en Detachering.

<i>in EUR x miljoen</i>	2016	2015
Netto omzet	47,2	42,5
Operationeel resultaat (ebitda)	1,7	1,6
Orderportefeuille	16,4	12,0
Aantal medewerkers (ultimo)	206	183

Sport

De Nederlandse sportmarkt is in vergelijking met voorgaande jaren stabiel gebleven. Antea Group Sport, Edel Grass en J&E Sports hebben alle bijgedragen aan de positieve ontwikkeling van de omzet en het bedrijfsresultaat, die ten opzichte van 2015 zijn gestegen. Deze sportbedrijven wisten tezamen 35% van het volume van de Nederlandse markt te verwerven. De orderportefeuille is gedaald naar 8 miljoen euro (2015: 9,5 miljoen euro).

Detachering

De verbetering van de marktomstandigheden voor Detachering in 2015 heeft zich in 2016 voortgezet. De vraag naar technisch personeel is toegenomen, wat geresulteerd heeft in een verbetering van de omzet en een forse stijging van het bedrijfsresultaat. De orderportefeuille is naar 3 miljoen euro gestegen (2015: 2,5 miljoen euro).

Interne beheersing

Oranjewoud N.V. verricht een breed scala aan activiteiten, uitgevoerd door de diverse werkmaatschappijen, op het gebied van water, infrastructuur, milieu en ruimtelijke ordening. De interne beheersing is georganiseerd op het niveau de verschillende werkmaatschappijen en beperkt aanwezig op het niveau van Oranjewoud N.V. zelf. Dat is een bewuste keuze geweest, het bevordert het ondernemerschap. Echter, als gevolg van de toegenomen complexiteit van de omgeving waarin de groep opereert (qua risico's, juridische context en de toename van internationale business) is het noodzakelijk om ook op het niveau van Oranjewoud N.V., in aanvulling op reeds bestaande procedures, nog aanvullende procedures op te stellen en te implementeren op bijvoorbeeld het gebied van internal audit en daaraan gerelateerde processen. Deze procedures worden vastgelegd in een handboek en, als een minimum vereiste, van toepassing verklaard op de activiteiten van de werkmaatschappijen.

De strategie van de groep is er op gericht om de risico's in de orderportefeuille en de order intake te verlagen. In 2016 zijn op dit punt belangrijke stappen gezet. Gestructureerde tenderprocedures (waaronder geformaliseerde tender boards) dragen bij aan het verminderen van de risico's van de order intake. Een belangrijk aspect dat nadrukkelijk wordt beoordeeld bij in te dienen tenders is het werkkapitaalbeslag van het project. Doelstelling is om het werkkapitaalbeslag zo laag als mogelijk te houden óf indien dat niet mogelijk is compensatie te vinden in een hogere prijsstelling van ons aanbod.

Ook op het gebied van compliance en "duty of care" is de organisatie druk met een verbetertraject. Het belang van het juiste compliance beleid en "duty of care" wordt steeds groter. Enerzijds wordt dit belang beïnvloed door de internationale ambitie van de Groep en anderzijds door invloeden van de steeds wijzigende maatschappelijke context t.a.v. deze onderwerpen. Zonder uitputtend te willen zijn betreft het onder meer de volgende onderwerpen om tot verdere verbetering te komen:

- Er zijn een aantal initiatieven genomen voor verdere versterking van de interne procedures op het gebied van anti-corruptie en integriteit en de onderneming maakt daarbij mede gebruik van deskundigheid van derde partijen
- Het opleiden van compliance officers en het geven van compliance trainingen aan

medewerkers die betrokken zijn bij internationale tenders en opdrachten

- Uitwisselen van best practices op het punt compliance en "duty of care" met vergelijkbare ondernemingen in onze branche
- In de huidige standaard agentenovereenkomst worden –niet uitputtend- right to audit, anti-corruptie bepalingen en compliance met Strukton's code of conduct opgenomen
- Opbouwen van interne controles en onderliggende documentatie die de (toekomstige) uitgevoerde werkzaamheden van agenten onderbouwen.
- Waar mogelijk het verbeteren en aanpassen van reeds bestaande agentenovereenkomsten

Dividend

Oranjewoud N.V. heeft in principe de doelstelling om 30% van de nettowinst vermeerderd met de amortisatie (na belastingen) die voortvloeit uit de overname van Strukton Groep N.V. beschikbaar te stellen voor dividend. Het uitkeren van dividend is afhankelijk van toekomstige resultaatontwikkelingen, marktontwikkelingen, gewenste solvabiliteit en de ruimte onder bestaande en toekomstige bankconvenanten. Het dividend zal beschikbaar worden gesteld als keuzedividend (cash en/of aandelen).

Ter verbetering van de solvabiliteit en ter versterking van de liquiditeitspositie heeft Oranjewoud N.V. op 21 december 2016 zijn Eigen Vermogen met 19 miljoen euro versterkt door onderhandse plaatsing bij Sanderink Investments B.V. In 2016 is het Eigen Vermogen verder verbeterd door het gerealiseerde (11,3 miljoen euro) en het niet-gerealiseerde resultaat (1,4 miljoen euro). Het balanstotaal is licht gedaald. De solvabiliteit is toegenomen van 14,6% naar 16,8%. De solvabiliteit is - nog steeds - te laag. Daarnaast dient de onderneming voldoende middelen beschikbaar te hebben om een eventuele groei van het werkkapitaal als gevolg van een toename van de bedrijvigheid te kunnen financieren. De combinatie van deze feiten leidt tot het voorstel van de Raad van Bestuur om, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, over het boekjaar 2016 geen dividend uit te keren.

Kapitaalstructuur

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt per 31 december 2016 10.000.000 euro bestaande uit 100.000.000 aandelen A en B van elk 0,10 euro. Het geplaatst en volgestort kapitaal bedraagt 62.872.869 aandelen elk 0,10 euro groot. Het geplaatst kapitaal bestaat per 31 december 2016 uit 2.955.307 euro aandelen A en 3.331.980 euro aandelen B (31 december 2015: 2.955.307 euro aandelen A en 2.918.037 euro aandelen B). Voor aandelen B is, in tegenstelling tot aandelen A, geen beursnotering aangevraagd. Er is geen verschil in zeggenschap tussen de aandelen A en B.

Op 21 december 2016 heeft Oranjewoud N.V. zijn Eigen Vermogen vergroot middels een onderhandse emissie van 4.139.434 aandelen B. Dit ter versterking van het vermogen en de kapitaalbehoefte van de vennootschap. De aandelen zijn uitgegeven aan Sanderink Investments B.V. tegen het gemiddelde van de slotkoersen in de periode 28 november tot en met 9 december 2016. De uitgiftekoers is 4,59 euro per aandeel. Voor de aandelen B is geen beursnotering aangevraagd. Door het plaatsen van aandelen B door Oranjewoud N.V. bij Sanderink Investments B.V., zoals hierboven beschreven, is het belang van Sanderink Investments toegenomen van 95,7% tot 96,0%.

Financiering en Financiële instrumenten

Algemeen

De belangrijkste financiële instrumenten van de Groep omvatten bankleningen en -kredieten en geldmiddelen en kasequivalenten. De Groep maakt daarnaast gebruik van interest rate swaps en inflatieswaps om de rente- en inflatierisico's uit hoofde van concern- en projectfinancieringen af te dekken. De belangrijkste doelstelling van de financiële instrumenten is financiering aan te trekken voor de bedrijfsactiviteiten van de Groep. Verder bestaan verschillende andere financiële vaste activa en passiva, zoals handelsvorderingen en schulden aan leveranciers, die direct voortvloeien uit de bedrijfsactiviteiten. Er zijn geen derivaten en geen financiële instrumenten voor handelsdoeleinden.

Alle financiële activa en verplichtingen met uitzondering van de op reële waarde gewaardeerde PPS-vorderingen, annuïtaire lening en derivaten, zijn gewaardeerd conform de categorie "leningen en vorderingen" zoals bedoeld in IAS 39.

Financiële Convenanten

Oranjewoud N.V. is het gehele jaar 2016 en per 31 december 2016 compliant ten aanzien van de met de banken overeengekomen convenanten.

Strukton Groep N.V. (Strukton) heeft zijn eigen financieringsarrangement dat volledig ringfenced is van de financiering van Oranjewoud N.V. Tot en met het derde kwartaal 2016 golden voor Strukton convenanten met betrekking tot EBITDA, capital expenditure, minimum beschikbare liquiditeit, leverage, interest cover, fixed charge cover en solvency. Deze convenanten zijn behaald. Als onderdeel van de verlenging van de financiering zijn per 31 december 2016 tot en met 30 juni 2018 nieuwe convenanten overeengekomen. Strukton voldoet per 31 december 2016 aan deze herziene convenanten.

Renterisico

Kredieten zijn nodig door de mismatch tussen vorderingen en schulden. Kredieten met een variabele rente zijn blootgesteld aan het risico van verandering in kasstromen ten gevolge van rentewijzigingen. Het beleid van de Groep is erop gericht om langlopende financieringen deels tegen een vaste rente af te sluiten. Om dit te bewerkstelligen worden renteswaps afgesloten. Het renterisico met betrekking tot de financiering van pps-projecten wordt altijd afgedekt met behulp van renteswaps.

Valutarisico

Het merendeel van de activiteiten van de Groep vindt plaats in het eurogebied. Daarnaast is in 2013 het metroproject in Riyad, Saoedi-Arabië, gestart. Voor het metroproject in Riyad wordt het valutarisico op een groot gedeelte van de toekomstige kasstromen in US dollars afgedekt. Incidentele posities in vreemde valuta worden afgedekt met valutatermijncontracten. Het vreemde valutarisico op het eigen vermogen van buitenlandse dochters en de aan deze dochters verstrekte langlopende leningen, het zogenaamde translatierisico, wordt niet ingedekt, met uitzondering van Antea Verenigde Staten.

Kredietrisico

Een belangrijk deel van de opdrachtgevers bestaat uit publieke organisaties (overheden) waardoor het kredietrisico minimaal is. Bij leveringen aan private opdrachtgevers, hoger dan een bepaald bedrag, wordt ook het kredietrisico in de contractbeoordeling betrokken. Daarenboven worden opdrachten naar voortgang van de projecten (vooruit) gefactureerd. De

beschikbare liquiditeiten zijn ondergebracht bij kredietwaardige bancaire instellingen.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat de Groep niet op het vereiste moment aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen. De uitgangspunten van het liquiditeitsbeheer zijn dat voldoende liquiditeitsruimte aanwezig is om te kunnen voldoen aan huidige en toekomstige financiële verplichtingen, in normale en bijzondere omstandigheden, zonder dat daarbij onaanvaardbare verliezen worden geleden of de reputatie van de Groep in gevaar komt. Met behulp van voortschrijdende liquiditeitsprognoses wordt vastgesteld of voldoende liquiditeit beschikbaar is. Bij langlopende contracten wordt veelal aan opdrachtgevers om termijnbetalingen gevraagd voor de financiering van de projectkosten.

Bankgaranties

Voor projecten, huurcontracten en investeringsverplichtingen zijn door de Groep bankgaranties afgegeven.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzaamheid

Investeren in de toekomst

Een evenwicht zoeken tussen financieel economische resultaten, sociale belangen en het milieu. Niet alleen denken aan het hier en nu, maar ook rekening houden met toekomstige generaties. Oranjewoud N.V. is bewust bezig met duurzaam ondernemen. Het gaat daarbij om duurzaamheid in de business, duurzame bedrijfsvoering, vrijwilligerswerk door medewerkers en maatschappelijke sponsoring. Er ontstaat in de markt steeds meer vraag naar duurzame oplossingen en toepassingen. Oranjewoud N.V. beweegt mee met deze waardevolle ontwikkeling. Voor specifieke informatie over activiteiten en projecten in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzaamheid wordt verwezen naar de toelichtingen in de Segmentatie.

2017

De in 2016 behaalde resultaten en strategische focus van de segmenten waarover de groep rapporteert geven vertrouwen voor de toekomst. De Raad van Bestuur doet echter geen kwantitatieve uitspraken over de verwachte resultaten voor 2017.

Bestuursverklaring ex artikel 5:25C sub 2c van de Wet op het financieel toezicht

Wij bevestigen dat de jaarrekening, opgesteld in overeenstemming met International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals die zijn goedgekeurd door de Europese Unie alsmede in overeenstemming met BW 2 Titel 9, een getrouw beeld geeft van de activa, passiva, financiële positie en resultaten van Oranjewoud N.V. en de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen en dat het jaarverslag van de Raad van Bestuur een getrouw beeld geeft omtrent de toestand op de balansdatum, de gang van zaken gedurende het boekjaar en van de met hem verbonden ondernemingen waarvan de gegevens in zijn jaarrekening zijn opgenomen en dat in het jaarverslag de wezenlijke risico's waarmee de Groep wordt geconfronteerd, zijn beschreven.

Corporate Governance

Organisatie

Oranjewoud N.V. wordt bestuurd door een Raad van Bestuur onder toezicht van een Raad van Commissarissen. De algemene vergadering van aandeelhouders (de "Algemene Vergadering") benoemt en ontslaat de leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen.

Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur is belast met het besturen van de vennootschap en richt zich daarbij naar het belang van de vennootschap en de met haar verbonden ondernemingen. Leden van de Raad van Bestuur worden benoemd door de Algemene Vergadering. Een lid van de Raad van Bestuur treedt uiterlijk af op de dag waarop de jaarlijkse algemene vergadering wordt gehouden in het vierde kalenderjaar waarin hij voor het laatst werd benoemd en is – indien overeenkomstig deze bepaling afgetreden – terstond herbenoembaar. De Raad van Commissarissen draagt voor iedere vacature één of meer kandidaten voor. De Algemene Vergadering kan aan een bindende voordracht het bindende karakter ontnemen door een besluit genomen met een gewone meerderheid van de uitgebrachte stemmen die ten minste een derde van het geplaatste kapitaal van de vennootschap vertegenwoordigen. De Algemene Vergadering kan ieder lid van de Raad van Bestuur schorsen of ontslaan. Tot een schorsing of ontslag anders dan op voorstel van de Raad van Commissarissen kan de Algemene Vergadering alleen besluiten met een gewone meerderheid van de uitgebrachte stemmen die ten minste een derde van het geplaatste kapitaal van de vennootschap vertegenwoordigen. Een lid van de Raad van Bestuur kan ook door de Raad van Commissarissen worden geschorst.

Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de vennootschap en de met haar verbonden onderneming. Hij staat het bestuur met raad terzijde. Bij de vervulling van hun taak richten de commissarissen zich naar het belang van de vennootschap en de met haar verbonden ondernemingen. De Raad van Commissarissen bestaat uit ten minste drie commissarissen. Commissarissen worden op voordracht van de Raad van Commissarissen benoemd door de Algemene Vergadering. Elke commissaris treedt uiterlijk af op de dag van de eerste

Algemene Vergadering die gehouden wordt nadat vier jaren na zijn laatste benoeming zijn verlopen. De commissarissen treden periodiek af volgens een door de Raad van Commissarissen vastgesteld rooster. De Algemene Vergadering kan bij volstreekte meerderheid van uitgebrachte stemmen, vertegenwoordigend ten minste een derde van het geplaatste kapitaal) het vertrouwen in de Raad van Commissarissen opzeggen.

Aandeelhoudersvergadering

Oranjewoud N.V. belegt ten minste jaarlijks een algemene vergadering van aandeelhouders. De Algemene Vergadering wordt bijeengeroepen door de Raad van Commissarissen of de Raad van Bestuur. In de Algemene Vergadering worden ten minste besproken en/of vastgesteld: het jaarverslag, de jaarrekening, het voorstel tot uitkering van dividend (indien van toepassing) en de benoeming van de externe accountant. Andere onderwerpen kunnen door de Raad van Commissarissen of de Raad van Bestuur aan de orde worden gesteld en aangekondigd met inachtneming van de bepalingen in de statuten, zoals het verlenen van kwijting aan de leden van de Raad van Bestuur en van de Raad van Commissarissen, het reserverings- en dividendbeleid, de aanwijzing van een orgaan van de vennootschap dat bevoegd is tot uitgifte van aandelen, en/of machtiging van de Raad van Bestuur tot het doen verkrijgen van eigen aandelen door de vennootschap.

Statuten

Oranjewoud N.V. is een naamloze vennootschap naar Nederlands recht. De Algemene Vergadering is bevoegd tot statutenwijziging, met dien verstande dat een besluit daartoe alleen genomen kan worden op voorstel van de Raad van Bestuur. Het voorstel van het Bestuur is onderworpen aan de goedkeuring van de Raad van Commissarissen. De laatste statutenwijziging van Oranjewoud N.V. heeft op 29 oktober 2010 plaatsgevonden.

Aandelen

Oranjewoud N.V. heeft een maatschappelijk kapitaal van 10.000.000 euro, bestaande uit 50.000.000 aandelen A en 50.000.000 aandelen B, elk met een nominale waarde van 0,10 euro. Per 31 december 2016 bedraagt het geplaatste kapitaal 6.287.286,90 euro, bestaande uit 29.553.066 aandelen A en 33.319.803 aandelen B. De aandelen B zijn, in tegenstelling tot de aandelen A, niet beursgenoteerd. Er is geen verschil in zeggenschap tussen de aandelen A en aandelen B.

Uitgifte van nieuwe aandelen

De uitgifte van aandelen geschiedt ingevolge een besluit van de Algemene Vergadering of krachtens besluit van de Raad van Bestuur, indien en voor zover die raad daartoe door de Algemene Vergadering is aangewezen. Het besluit is onderworpen aan de goedkeuring van de Raad van Commissarissen. Deze bevoegdheid betreft alle nog niet uitgegeven aandelen van het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap. De duur van de bevoegdheid wordt vastgesteld bij besluit van de Algemene Vergadering en bedraagt ten hoogste vijf jaren. In de Algemene Vergadering van mei 2016 is voor een periode van 18 maanden vanaf de datum van deze vergadering, aan het Bestuur de bevoegdheid toegekend tot het uitgeven van aandelen en het verlenen van rechten tot het nemen van aandelen, met een maximum van 10% van het ten tijde van deze vergadering uitstaande kapitaal, vermeerderd met maximaal 20% indien de toekenning of uitgifte plaatsvindt in het kader van een fusie of overname.

Verkrijgen van eigen aandelen

De vennootschap mag volgestorte eigen aandelen verkrijgen, doch slechts om niet of indien: a) het uitkeerbare eigen vermogen ten minste gelijk is aan de verkrijgingsprijs; en b) het gezamenlijke nominale bedrag van de aandelen die de vennootschap verkrijgt, houdt of in pand houdt of die worden gehouden door een dochtermaatschappij, niet meer beloopt dan 50% van het geplaatste kapitaal van de vennootschap. Verkrijging anders dan om niet kan slechts plaatsvinden indien de Algemene Vergadering het Bestuur daartoe heeft gemachtigd. Het Bestuur heeft geen machtiging gevraagd aan de Algemene Vergadering ten behoeve van de inkoop van eigen aandelen.

Corporate Governance Code

De principes en best practice bepalingen van de Nederlandse Corporate Governance Code, zoals gepubliceerd in Staatscourant nr. 18499 d.d. 3 december 2009 (de Code), worden door de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen van Oranjewoud N.V. onderschreven en, tenzij anders weergegeven, toegepast. Oranjewoud N.V. wijkt op de volgende best practice bepalingen af van de Code:

- II.1.1 Oranjewoud N.V. heeft een statutair bestuurder, de heer G.P. Sanderink die voor onbepaalde tijd is benoemd. De heer Sanderink ontvangt voor zijn werkzaamheden geen bezoldiging van de vennootschap.

- II.1.3 Oranjewoud N.V. heeft geen gedragscode op de website gepubliceerd. Strukton Groep en Antea Group hebben hun gedragscode op de respectievelijke websites gepubliceerd.
- II.3.3 Oranjewoud N.V. past best practices bepalingen II.3.3 niet toe omdat een significant deel van de aandelen (96,0%) van Oranjewoud N.V. in handen is van Sanderink Investments B.V. waarvan de heer Sanderink tevens bestuurder en enig aandeelhouder is.

In 2016 is geen sprake geweest van een transactie van enige betekenis waarbij tegenstrijdige belangen tussen de bestuurder en Oranjewoud N.V. hebben gespeeld.

Risicobeheersing

Ondernemen is risico's nemen en beheersen. Het risicobeheersingsbeleid van Oranjewoud N.V. richt zich op het beschermen van de Groep tegen gebeurtenissen die het realiseren van de strategische doelstellingen kunnen beperken en die een materiële impact kunnen hebben op de financiële positie van de Groep. Een gerichte marktaanpak, consistente en regelmatige rapportages en het creëren van bewustzijn in alle geledingen in de onderneming zijn belangrijke pijlers van het risicobeheersingsbeleid.

Oranjewoud N.V. beperkt de risico's door goede interne risicobeheersings- en controlesystemen in de bedrijfsonderdelen te verplichten en ziet toe op de toepassing en naleving van die systemen. Belangrijke factoren bij het beheersen van risico's zijn ondermeer betrokkenheid van medewerkers, voorbeeldgedrag van het verantwoordelijk management, transparantie en bespreekbaarheid van standpunten en dilemma's.

De bedrijfsonderdelen van de Oranjewoud Groep houden zich bezig met ingenieurs- en adviesdiensten door Antea Group enerzijds en met constructie- en realisatieactiviteiten door Strukton Groep anderzijds. Binnen de kaders van het overkoepelende risicobeheersingsbeleid van Oranjewoud N.V. hebben Strukton Groep en Antea Group hun eigen specifieke risicobeheersingssystemen. De verantwoordelijkheid voor het onderhouden, aanpassen en toepassen van die systemen ligt primair bij de bedrijfsonderdelen zelf.

Alle bedrijfsonderdelen hebben een gedragscode waarin onder meer de bevoegdheden van het verantwoordelijk management zijn beschreven. Deze gedragscodes worden regelmatig geaudit. De audits hebben zowel een continu karakter (onderdeel van de planning- en controlecyclus binnen de Groep) als een incidenteel

karakter (audits die worden uitgevoerd door certificerende instellingen of accountants).

Risicobeheersing Strukton Groep

Commerciële, operationele en financiële risico's zijn inherent aan de bedrijfsactiviteiten van Strukton. Strukton probeert deze risico's te beperken door een systematische benadering, op zowel strategisch als operationeel niveau.

Om risico's adequaat te kunnen beheersen, is het van belang dat het risicobewustzijn breed in de organisatie is verankerd. Strukton stuurt hierop door het creëren van een open en transparante bedrijfscultuur. Om het risicoprofiel voor de onderneming te beperken, hanteren de directies van de werkmaatschappijen strenge selectiecriteria voor nieuwe projecten. Strukton schrijft alleen in op projecten waarin het zijn kerncompetenties kan inzetten, waar de risico's beperkt zijn en waar voldoende zicht is op een goede verdien capaciteit. Met name projecten met een langjarige onderhouds- en beheercomponent hebbende interesse van Strukton. In lijn met de strategie van de onderneming wordt continue de afweging gemaakt tussen rendement en risico.

Strukton heeft diverse grote opdrachtgevers. Ongeveer twintig procent van de omzet is afkomstig uit de Nederlandse railmarkt. Het marktvolume is de laatste jaren afgenomen. De belangrijkste opdrachtgever in deze markt, ProRail, steunt actief nieuwe partijen in hun pogingen toe te treden tot deze technische en logistiek complexe markt. Om concurrerend te blijven is Strukton continu alert op het marktconform houden van zijn organisatieomvang en kwaliteitspropositie. Het verstevigt zijn activiteiten buiten Nederland en probeert zijn activiteiten op de Nederlandse markt uit te breiden naar private partijen en gemeentelijke vervoerbedrijven.

Door de complexiteit van openbare aanbestedingen (in het bijzonder bij projecten die op een d&c- of dbfmo-basis worden aanbesteed) stijgen de aanbestedingskosten, die veelal slechts beperkt worden vergoed door de opdrachtgever. Strukton is daarom zeer selectief in de keuze op welke aanbestedingen wordt ingeschreven.

Strukton is voor een groot deel van zijn omzet afhankelijk van opdrachten die door (semi-)publieke overheden worden aanbesteed. Vertragingen in de politieke besluitvorming en aanpassingen in investeringsbudgetten van overheden zijn van invloed op de opdrachtverlening. Om de kwetsbaarheid voor

conjunctuurschommelingen te beperken, streeft Strukton naar een situatie waarin langlopende en repeterende opdrachten een substantieel deel van de omzet uitmaken.

Risicobeheersing Antea Group

Het realiseren van de bedrijfsdoelstellingen en het beheersen van risico's gaan in de dagelijkse praktijk hand in hand. Bij het creëren van bewustzijn en voorkomen van bedrijfsrisico's spelen de volgende factoren een belangrijke rol: uitvoerbaarheid van gestelde doelen, betrokkenheid van medewerkers en voorbeeldgedrag van het verantwoordelijk management, transparantie en bespreekbaarheid van standpunten en dilemma's en ten slotte de handhaving en controle van de risicobeheersingssystemen. De risicobeheersingssystemen zijn afgestemd op aard en omvang van de opdrachtgevers en de opdrachten. Voor de minder complexe opdrachten wordt een meer eenvoudig, maar beproefd en doeltreffend model gebruikt, zoals de gedragsregels, instructies tekenbevoegdheid, een risicobeoordelingsprotocol en uniforme voorwaarden voor het aangaan van verplichtingen. Tevens heeft Antea Group de nodige voorzorgsmaatregelen genomen om gevoelige informatie te beschermen tegen ongeautoriseerde toegang en bewerking, die zal leiden tot ISO 27001 certificering. De norm staat voor een procesmatige aanpak voor het vaststellen, implementeren, uitvoeren, bewaken, onderhouden en verbeteren van informatiebeveiliging op basis van een Information Security Management System. Voor multinationale en omvangrijke opdrachten wordt een risicobeheersingssysteem gebruikt dat is afgeleid van de risicobeheersingssystemen van de grote oliemaatschappijen waarvoor wordt gewerkt. De offertes en projectvoortgang worden integraal besproken met het verantwoordelijk management, de financiële managers en de legal counsel. Voor multinationale offertes en opdrachten wordt het Decision Making Framework gebruikt, waarmee de verschillende (project)risico's in kaart worden gebracht, zoals financiële risico's, lokale wet- en regelgeving, omgaan met cultuurverschillen, etc. Alle medewerkers worden regelmatig getraind in het gebruik van de risicobeheersingssystematiek. De toepassing van de risicobeheersingssystemen wordt regelmatig gecontroleerd door group control en group legal van Antea Group.

Internationaal (Wet- en regelgeving)

De bedrijfsonderdelen van Oranjewoud N.V. zijn internationaal actief en de internationalisering neemt

toe. Het bestuur van Oranjewoud N.V. heeft duidelijke en verifieerbare regels opgesteld voor het management van alle bedrijfsonderdelen. De landen waarin gewerkt wordt, kennen ieder specifieke aandachtspunten. Voor alle landenorganisaties gelden dezelfde regels voor ondermeer hospitality, omkoping, bijdragen aan politieke of liefdadigheidsinstellingen en naleving van nationale wet- en regelgeving op het gebied van arbeidsomstandigheden en -voorwaarden. De risicobeheersingssystemen zijn voor alle bedrijfsonderdelen gelijk, met lokale aandachtspunten voor wet- en regelgeving, governance en compliance, verzekeringsvoorwaarden en risicobeheersing. Ieder jaar komen de directeurs van de diverse landenorganisaties meerdere keren bij elkaar. Strategie, risicobeheersing, claims, klanten, compliance en governance zijn onderwerpen die iedere keer op de agenda staan. Er is daardoor een goed beeld van de financiële en projectadministratie en de operationele gang van zaken van de onderneming.

IT

IT-governance richt zich op informaticaveiligheid en de bedrijfscontinuïteit: effectief en efficiënt gebruik van IT-middelen en het beheer van de informatiebeveiliging. Dit wordt onder meer bereikt door technische oplossingen zoals het creëren van een beveiligde IT-omgeving, back-up van data en het opzetten en onderhouden van herstelplannen en door voorlichtingsprogramma's voor medewerkers die zich bezig houden met het verwerken van persoonsgegevens.

Financiële instrumenten

Voor de financiële risicobeheersingsmaatregelen wordt verwezen naar toelichting 17 "financiële instrumenten".

Gevoeligheid van resultaten

Overheden en bedrijven die zich namens overheden op de markt begeven zijn belangrijke opdrachtgevers voor de bedrijfsonderdelen van Oranjewoud N.V. Het beleid van deze opdrachtgevers en de daaraan gekoppelde budgetten zijn een belangrijke randvoorwaarde voor het functioneren van de bedrijven binnen de Groep. Vertragingen in politieke besluitvorming en aanpassingen in investeringsbudgetten van overheden zijn van invloed op de opdrachtverlening. De uitkomst van die bezuinigingen is niet te voorspellen. Door een gerichte marktaanpak en diversificatie, zowel nationaal als internationaal, streeft Oranjewoud N.V. ernaar de diversiteit van opdrachtgevers te vergroten en de afhankelijkheid van grote overheidsopdrachtgevers te verkleinen.

Joint Ventures

Het opzetten van joint ventures met diverse partners op operationeel en financieel terrein wordt zowel intern als extern begeleid door specialisten. In de dagelijkse werkzaamheden worden de financiële en projectmatige activiteiten en resultaten besproken met het management van de eenheid waartoe de joint venture behoort en ook met de financiële en juridische medewerkers van Antea Group, Strukton Groep en Oranjewoud N.V.

Veiligheid

Het veiligheidsbeleid binnen de bedrijfsonderdelen is gericht op beheersing en om te voorkomen dat operationele activiteiten leiden tot ongelukken, letselschade en reputatieverlies of dat activiteiten worden uitgevoerd in strijd met wet- en regelgeving. Alle werknemers hebben toegang tot de systemen voor kwaliteit, arbeidsomstandigheden en milieu (KAM). De KAM-systemen worden regelmatig getoetst door externe geaccrediteerde en certificerende instanties. Preventie heeft binnen de Oranjewoud Groep de hoogste prioriteit. In het veiligheidsbeleid is ook aandacht voor menselijk gedrag als risicofactor. Zorgvuldige voorbereiding van werkzaamheden, analyse van bijna-ongevallen en toolbox-meetings moeten deze risico's minimaliseren.

Aansprakelijkheidsrisico's

Oranjewoud N.V. heeft een centraal verzekeringsbeleid dat primair gericht is op het voorkomen van schommelingen in de resultaten als gevolg van schades in projecten die voor rekening van een onderneming binnen de Groep komen. Dat betekent dat er door Oranjewoud N.V. eisen zijn gesteld aan de dekkingen vereisten en dat op centraal niveau verzekeringen op het gebied van wettelijke aansprakelijkheid, beroepsaansprakelijkheid en meer specifieke varianten daarvan zijn afgesloten. Door de grote verscheidenheid van projecten, zowel in omvang als in complexiteit en door de vereisten die (lokale) wet- en regelgeving opleggen in de verschillende landen waarin de ondernemingen actief zijn, zijn er verschillende aanvullende verzekeringspolissen ingekocht die met die verscheidenheid rekening houden.

Status

De status van risicobeheersing binnen Oranjewoud N.V. is in 2016 diverse malen besproken in (gezamenlijke) vergaderingen van de Raad van Bestuur met de Raad van Commissarissen. Geconstateerd werd dat het interne risicobeheersingssysteem in het verslagjaar heeft gefunctioneerd.

In Control Statement

De Raad van Bestuur verklaart de verantwoordelijkheid te aanvaarden voor de opzet en werking van op de Groep toegesneden interne risicobeheersing- en controlesystemen. De Raad van Bestuur heeft gedurende 2016 op systematische wijze relevante significante risico's alsmede de beheersomgeving geanalyseerd en beoordeeld.

Oranjewoud N.V. verricht een breed scala aan activiteiten, uitgevoerd door de diverse werkmaatschappijen, op het gebied van water, infrastructuur, milieu en ruimtelijke ordening. De interne beheersing is georganiseerd op het niveau de verschillende werkmaatschappijen en beperkt aanwezig op het niveau van Oranjewoud N.V. zelf. Dat is een bewuste keuze geweest, het bevordert het ondernemerschap. Echter, als gevolg van de toegenomen complexiteit van de omgeving waarin de groep opereert (qua risico's, juridische context en de toename van internationale business) is het noodzakelijk om ook op het niveau van Oranjewoud N.V., in aanvulling op reeds bestaande procedures, nog aanvullende procedures op te stellen en te implementeren op bijvoorbeeld het gebied van internal audit en daaraan gerelateerde processen. Deze procedures worden vastgelegd in een handboek en, als een minimum vereiste, van toepassing verklaard op de activiteiten van de werkmaatschappijen.

In het verslag van de RvC en de RvB is aandacht geschonken aan het onderzoek naar de totstandkoming en huidige werking van de agentenovereenkomst voor het metroproject in Riyad, Saoedi-Arabië. Uit het onderzoek is gebleken dat er geen concrete aanwijzingen zijn voor mogelijke onregelmatigheden. Wel is er geconcludeerd dat de overeenkomst met de agent, destijds in 2013, met meer compliance waarborgen omgeven had kunnen worden en werkzaamheden beter moeten worden gedocumenteerd. Hoewel aanwijzingen daarvoor ontbreken, kan een risico van niet naleving van de toepasselijke wet- en regelgeving desondanks nooit volledig worden uitgesloten, hetgeen mogelijk gevolgen zou kunnen hebben voor de jaarrekening. Deze eventuele gevolgen kunnen niet betrouwbaar worden ingeschat, op grond waarvan geen voorziening is opgenomen.

Mede als gevolg (maar niet uitsluitend omdat er reeds sinds 2015 actief aandacht aan dit onderwerp wordt besteed) van bovengenoemde constatering t.a.v. het agentencontract Riyad zijn er verbeter- en herstelmaatregelen geformuleerd op het gebied compliance en "duty of care" (zie hiervoor ook de paragraaf inzake Interne beheersing).

Met inachtneming van het gestelde hierboven verklaart de Raad van Bestuur dat de risicobeheersing- en controlesystemen van de financiële rapportage een redelijke mate van zekerheid verschaffen dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat, en dat de risicobeheersing- en controlesystemen in het verslagjaar naar behoren hebben gewerkt.

De aanwezige risicobeheersing- en controlesystemen verlagen in belangrijke mate het risico op verkeerde beslissingen, het doelbewust omzeilen van beheersingprocessen en het niet naleven van wetten en regels. Het is echter vrijwel onmogelijk om alle risico's op enig moment te kennen, respectievelijk deze volledig te beschrijven en te beheersen. De bestaande systemen kunnen derhalve geen absolute zekerheid bieden tegen het niet realiseren van doelstellingen, noch kunnen deze alle onjuistheden van materieel belang, waaronder begrepen verlies, fraude, of overtredingen van wetten en regels geheel voorkomen.

Namens de Raad van Bestuur

G.P. Sanderink

30 juni 2017

Jaarrekening 2016

Oranjewoud N.V.

GECONSOLIDEERDE BALANS

(in duizenden euro's)

	31-12-2016	31-12-2015
Vaste activa		
Immateriële vaste activa (1)	87.912	100.762
Materiële vaste activa (2)	174.750	180.066
Vastgoedbeleggingen (3)	5.533	5.369
Geassocieerde deelnemingen en joint ventures (4)	28.970	27.758
Overige financiële vaste activa (5)	37.969	33.603
Uitgestelde belastingvorderingen (6)	47.786	47.534
	382.920	395.092
Vlottende activa		
Vorraden (7)	31.029	29.800
Vorderingen (8)	659.835	780.459
Onderhanden projecten (9)	329.223	213.901
Winstbelasting vorderingen	7.005	7.896
Geldmiddelen en kasequivalenten (10)	222.781	234.198
	1.249.873	1.266.254
Totaal activa	1.632.793	1.661.346
Eigen vermogen		
Geplaatst kapitaal	6.287	5.873
Agioreserve	201.896	183.310
Reserve omrekeningsverschillen	932	(2.684)
Wettelijke reserve deelnemingen	7.513	8.460
Afdekkingsreserve	(1.945)	(2.001)
Actuariële reserve	(7.896)	(5.660)
Ingehouden winsten	55.795	36.760
Onverdeeld resultaat	11.331	18.088
Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouders van de moedermaatschappij	273.913	242.146
Minderheidsbelangen	35.156	416
Groepsvermogen (11)	309.069	242.562
Langlopende verplichtingen		
Uitgestelde personeelsbeloningen (12)	47.434	43.592
Voorzieningen (13)	16.582	13.988
Uitgestelde belastingverplichtingen (6)	8.932	11.628
Achtergestelde leningen (14)	1.000	10.000
Langlopende schulden (14)	40.676	150.044
Totaal langlopende verplichtingen	114.624	229.252
Kortlopende schulden		
Handelscrediteuren	330.288	335.826
Schulden aan kredietinstellingen (10)	32.936	92.301
Onderhanden projecten (9)	381.749	338.194
Verschuldigde winstbelasting	5.573	7.474
Voorzieningen (13)	2.825	3.543
Overige kortlopende schulden (15)	455.729	412.194
Totaal kortlopende schulden	1.209.100	1.189.532
Totaal passiva	1.632.793	1.661.346

GECONSOLIDEERDE WINST-EN-VERLIESREKENING

(in duizenden euro's)

	2016	2015
Netto omzet (18)	2.315.565	2.305.607
Overige bedrijfsopbrengsten (19)	10	1.887
Som der bedrijfsopbrengsten	2.315.575	2.307.494
Projectkosten van derden	(1.240.685)	(1.246.830)
Personeelskosten (20)	(807.356)	(785.069)
Overige bedrijfskosten (22)	(196.180)	(186.867)
Afschrijvingen	(45.166)	(49.246)
Totaal bedrijfskosten	(2.289.387)	(2.268.012)
Bedrijfsresultaat	26.188	39.482
Financieringsopbrengsten (23)	5.808	5.850
Financieringskosten (23)	(22.117)	(24.517)
Saldo financiële baten en lasten	(16.309)	(18.667)
Aandeel resultaat na belastingen geassocieerde deelnemingen (4)	11.645	3.402
Resultaat voor belastingen	21.524	24.217
Belastingen (24)	(7.626)	(4.973)
Resultaat na belastingen	13.898	19.244
Toe te rekenen aan:		
Aandeelhouders van de moedermaatschappij	11.331	18.088
Minderheidsbelangen	2.567	1.156

WINST PER AANDEEL (in euro's)

Netto resultaat per aandeel toe te rekenen aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij (gewoon en verwaterd)	0,19	0,31
Gemiddeld aantal uitstaande aandelen	58.948.912	58.408.124

GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN

(in duizenden euro's)

		2016	2015
Resultaat na belastingen		13.898	19.244
Gerealiseerde resultaten	toel. 32	1.972	-
<u>Totaalresultaat te reclassificeren naar winst-en-verlies in volgende perioden</u>			
Mutaties in reële waarde van derivaten voor hedge accounting		75	5.360
Winstbelasting effect	toel. 6	(19)	(1.340)
	toel. 32	56	4.020
Koersverschillen vreemde valuta		1.644	(2.380)
Winstbelasting effect		-	-
	toel. 32	1.644	(2.380)
Totaalresultaat te reclassificeren naar winst-en-verlies in volgende perioden		1.700	1.640
<u>Totaalresultaat niet te reclassificeren naar winst-en-verlies in volgende perioden</u>			
Mutatie actuariële reserve	toel. 12	(2.879)	7.755
Winstbelasting effect	toel. 6	643	(1.838)
Totaalresultaat niet te reclassificeren naar winst-en-verlies in volgende perioden	toel. 32	(2.236)	5.917
Totaalresultaat over de verslagperiode		15.334	26.801
Toe te rekenen aan:			
Aandeelhouders van de moedermaatschappij		12.767	25.645
Minderheidsbelangen		2.567	1.156
Totaalresultaat over de verslagperiode		15.334	26.801

Groepsvermogen	Toe te rekenen aan aandeelhouders van de moedermaatschappij									Minderheidsbe- langen	Totaal
	Geplaatst kapitaal	Agio- reserve	Reserve omreke- ningsver- schillen *)	Wettelijke reserve deelne- mingen	Afdek- kings- reserve (*)	Actua- riële reserve	Inge- houden winsten	Resultaat boekjaar	Totaal eigen vermogen		
Stand per 1 januari 2015	5.688	173.495	(304)	893	(6.021)	(11.577)	71.265	(26.938)	206.501	454	206.955
Uitgifte aandelen	185	9.815	-	-	-	-	-	-	10.000	-	10.000
Dividenduitkering 2014	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Allocatie verlies 2014	-	-	-	-	-	-	(26.938)	26.938	-	-	-
Subtotaal	5.873	183.310	(304)	893	(6.021)	(11.577)	44.327	-	216.501	454	216.955
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	-	-	-	18.088	18.088	1.156	19.244
Niet-gerealiseerde resultaten	-	-	(2.380)	7.567	4.020	5.917	(7.567)	-	7.557	-	7.557
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten na belastingen	-	-	(2.380)	7.567	4.020	5.917	(7.567)	18.088	25.645	1.156	26.801
Reclassificatie naar verplichtingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(1.194)	(1.194)
Stand per 31 december 2015	5.873	183.310	(2.684)	8.460	(2.001)	(5.660)	36.760	18.088	242.146	416	242.562
Stand per 1 januari 2016	5.873	183.310	(2.684)	8.460	(2.001)	(5.660)	36.760	18.088	242.146	416	242.562
Uitgifte aandelen	414	18.586	-	-	-	-	-	-	19.000	-	19.000
Dividenduitkering 2015	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Winstinhouding 2015	-	-	-	-	-	-	18.088	(18.088)	-	-	-
Subtotaal	6.287	201.896	(2.684)	8.460	(2.001)	(5.660)	54.848	-	261.146	416	261.562
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	-	-	-	11.331	11.331	2.567	13.898
Gerealiseerde resultaten	-	-	1.972	-	-	-	-	-	1.972	-	1.972
Niet-gerealiseerde resultaten	-	-	1.644	(947)	56	(2.236)	947	-	(536)	(115)	(651)
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten na belastingen	-	-	3.616	(947)	56	(2.236)	947	11.331	12.767	2.452	15.219
Ontbinding putoptiecontract CLF	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32.288	32.288
Stand per 31 december 2016	6.287	201.896	932	7.513	(1.945)	(7.896)	55.795	11.331	273.913	35.156	309.069

*) Naast de Wettelijke reserve deelnemingen betreffen ook de Reserve omrekeningsverschillen en de Afdekkingsreserve wettelijke reserves.

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT

(in duizenden euro's)

		2016	2015
Resultaat na belastingen		13.898	19.244
Mutaties zonder kasstroom:			
Resultaat van geassocieerde deelnemingen	toel. 4	(11.645)	(3.402)
Winstbelastingen	toel. 24	7.626	4.973
Financiële baten en lasten	toel. 23	16.309	18.667
Afschrijvingen		45.166	49.246
Resultaat op verkoop pps-projecten		-	(1.310)
Resultaat op verkoop geassocieerde deelnemingen		-	(52)
Badwill verwerving groepsmaatschappij	toel. 1	-	(1.741)
Bijzondere waardevermindering door beëindiging activiteiten		5.209	-
Mutatie in voorzieningen		6.062	5.952
Kasstroom uit operationele activiteiten voor mutaties in werkkapitaal		82.625	91.577
Mutaties in werkkapitaal:			
Crediteuren		(5.558)	(58.880)
Overige kortlopende schulden		(12.815)	15.288
Voorraden		3.123	3.930
Onderhanden projecten		6.224	38.977
Handelsdebiteuren		7.079	10.963
Overige vorderingen en overlopende activa		25.962	(35.129)
Mutaties in werkkapitaal		24.015	(24.851)
Ontvangen dividend geassocieerde deelnemingen		8.783	2.961
Ontvangen rente		5.007	5.847
Betaalde winstbelastingen		(16.708)	(8.546)
		21.097	(24.589)
Kasstroom uit operationele activiteiten		103.722	66.988
Investeringsactiviteiten			
Investeringsactiviteiten in immateriële vaste activa	toel. 1	(961)	(1.050)
Investeringsactiviteiten in materiële vaste activa	toel. 2	(23.026)	(20.944)
Investeringsactiviteiten in vastgoedbeleggingen	toel. 3	(160)	(184)
Investeringsactiviteiten in geassocieerde deelnemingen	toel. 4	(2.508)	(2.943)
Overname deelnemingen	toel. 1	(6.023)	(1.848)
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa, incl. ov. mutaties		(1.894)	1.141
Desinvesteringen in geassocieerde deeln., incl. ov. mutaties		(286)	3.781
Mutatie overige financiële vaste activa		(4.366)	(2.732)
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		(39.224)	(24.779)
Financieringsactiviteiten			
Opgenomen achtergestelde leningen		-	10.000
Aflossingen achtergestelde leningen		(9.000)	-
Opgenomen leningen		9.090	23.457
Aflossingen leningen		(18.349)	(5.419)
Overige mutaties		(149)	(1.675)
Betaalde rente		(21.207)	(22.057)
Uitgifte aandelen		19.000	10.000
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		(20.615)	14.306
Totale netto kasstroom		43.883	56.515
Saldo geldmiddelen en kasequivalenten op 1 januari		141.897	76.297
Koersverschillen op geldmiddelen en kasequivalenten		4.065	9.085
Saldo geldmiddelen en kasequivalenten op 31 december	toel. 10	189.845	141.897

WAARDERINGSGRONDSLAGEN

Informatie over de vennootschap

Oranjewoud N.V. is een naamloze vennootschap naar Nederlands recht, statutair gevestigd in Nederland te Gouda, Antwerpseweg 8. De aandelen van de vennootschap zijn genoteerd aan de officiële Markt van Euronext N.V. te Amsterdam. Oranjewoud N.V. is voor 96,00% in handen van Sanderink Investments B.V. Sanderink Investments B.V. is voor 100% in handen van Stichting Administratiekantoor Sanderink Investments van Gerard Sanderink. Oranjewoud N.V. is actief op het gebied van advies- en ingenieursdiensten, sport- en vrije tijdsvoorzieningen, detachering, railsystemen, civiele infrastructuur, techniek en gebouwen en pps-concessieprojecten. De organisatie is leverancier van kwalitatief hoogwaardige diensten op het brede terrein van infrastructuur en accommodatie-oplossingen, stedelijke ontwikkeling, bouw, natuur en landschap, milieu en veiligheid en sport- en vrijetijdsvoorzieningen. Oranjewoud N.V. verzorgt daarbij het gehele traject van studie, advies, ontwerp, planvoorbereiding en directievoering tot realisatie, beheer en exploitatie.

De jaarrekening 2016 is op 30 juni 2017 opgesteld door het Bestuur met instemming van de Raad van Commissarissen van de vennootschap en zal ter vaststelling worden voorgelegd aan de Algemene Vergadering op 7 september 2017.

Uitgangspunten

De (geconsolideerde) jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat de functionele valuta is van de onderneming. De geconsolideerde jaarrekening van de Groep is opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals die zijn goedgekeurd door de Europese Unie (IFRS-EU) alsmede in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening 2016 van Oranjewoud N.V. is opgesteld met inachtneming van de continuïteitsveronderstelling. Voor een nadere toelichting op de redenen hiervoor verwijzen we naar de paragraaf Risicobeheer onder Liquiditeitsrisico.

Gehanteerde grondslagen bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld. De hierna uiteengezette grondslagen voor financiële verslaggeving zijn consistent toegepast voor de gepresenteerde perioden in deze geconsolideerde jaarrekening, met uitzondering van de nog niet toegepaste standaarden en interpretaties.

Nieuw toegepaste en herziene standaarden en interpretaties (IAS/IFRS)

De Groep heeft in 2016 een aantal nieuwe en herziene standaarden toegepast die zijn uitgevaardigd door de International Accounting Standards Board (IASB) en die (verplicht of door vervroegde toepassing) van kracht zijn op verslagperiodes aanvangend op of na 1 januari 2016.

De toepassing van de nieuwe en herziene standaarden heeft geen invloed gehad op de huidige verslagperiode of op voorgaande periodes en zal naar verwachting ook geen toekomstige verslagperiodes beïnvloeden.

Er zijn geen andere IFRS's of IFRIC wijzigingen die van kracht zijn op verslagperiodes aanvangend op of na 1 januari 2016 die een materiële impact op de Groep hebben.

Nog niet toegepaste standaarden en interpretaties

De standaarden en interpretaties die op de datum van publicatie van de jaarrekening van de Groep wel waren uitgegeven maar nog niet van kracht waren, worden hierna toegelicht. Waar van toepassing is de Groep voornemens deze toe te passen zodra ze van kracht zijn. De volgende standaarden en interpretaties die in 2016 nog niet verplicht waren, zijn in deze jaarrekening niet toegepast.

IFRS 9 Financiële instrumenten

IFRS 9 vervangt het grootste deel van de richtlijnen in de huidige standaard IAS 39. IFRS 9 is opgedeeld in drie hoofdonderdelen, namelijk: classificatie en waardering, impairment en hedge accounting.

De belangrijkste verandering binnen classificatie en waardering is dat het business model en de karakteristieken van het financiële instrument leidend zijn geworden. Afhankelijk hiervan worden de activa gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs of de reële waarde. Met betrekking tot impairments wordt in IFRS 9 één waardeverminderingsmodel, op basis van verwachte verliezen, geïntroduceerd ter vervanging van het model dat op opgelopen verliezen is gebaseerd.

IFRS 9 geeft aangepaste voorwaarden waaronder hedge accounting mag worden gebruikt. Hoewel de hedge-modellen niet wijzigen zijn de hedge-accountingregels verlicht.

IFRS 9 gaat van kracht voor boekjaren die starten op of na 1 januari 2018. Het is in dit stadium nog niet mogelijk de impact te kwantificeren.

IFRS 15 Omzet uit contracten met klanten

De nieuwe standaard is gebaseerd op het principe dat omzet wordt genomen op het moment dat prestatieverplichtingen zijn gerealiseerd. IFRS 15 vervangt IAS 18 'Revenue recognition' en IAS 11 'Construction contracts' en meerdere interpretaties. De Groep is momenteel bezig om de effecten van IFRS 15 in kaart te brengen. Op basis van eerste analyses is het nog niet mogelijk de impact van IFRS 15 te kwantificeren. Wel is duidelijk dat voor een groot deel van de contracten nog steeds 'percentage of completion' mag worden toegepast.

De standaard is verplicht van toepassing op boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2018. De Groep zal niet de volledige retrospectieve methode toepassen, maar de vereenvoudigde overgangsregeling. Hierbij zullen de vergelijkende cijfers (boekjaar 2017) in de jaarrekening van 2018 nog op basis van de oude regelgeving (IAS 11 en IAS 18) worden verantwoord. De omzetverantwoording in boekjaar 2018 zal op basis van de nieuwe regelgeving (IFRS 15) plaatsvinden. Het effect op het eigen vermogen, als gevolg van implementatie van IFRS 15, zal hierbij worden toegelicht.

IFRS 16 Leases

Vanaf 1 januari 2019 wordt IFRS 16 verplicht van toepassing. IFRS 16 vervangt de huidige standaard, IAS 17 en de daarmee gepaard gaande interpretaties. De nieuwe standaard vereist het systematisch opnemen van de rechten en verbintenissen verbonden aan leaseovereenkomsten. Dit betekent dat bijna alle lease- en huurcontracten op de balans verschijnen bij de huurder. Belangrijke ratio's zullen door de implementatie van IFRS 16 worden beïnvloed. Op dit moment is de Groep de impact van de implementatie van IFRS 16 aan het analyseren. Het is in dit stadium nog niet mogelijk de impact te kwantificeren. De Groep heeft een aantal huur en operationele lease overeenkomsten die onder de nieuwe standaard in principe op de balans verantwoord zullen moeten worden.

Grondslagen voor consolidatie

Dochterondernemingen (integrale consolidatie)

Dochterondernemingen zijn alle entiteiten waarin de Groep direct of indirect beslissende zeggenschap heeft. Beslissende zeggenschap wordt gerealiseerd wanneer de Groep:

- Macht heeft de relevante activiteiten van een deelneming te sturen teneinde voordelen uit haar activiteiten te verwerven;
- Wordt blootgesteld aan, of rechten heeft op, een variabel rendement uit haar betrokkenheid bij de deelneming; en
- De mogelijkheid heeft haar macht te gebruiken om het rendement te beïnvloeden.

Dochterondernemingen worden volledig geconsolideerd vanaf de datum waarop de Groep beslissende zeggenschap verkrijgt. Deconsolidatie vindt plaats op het moment dat de Groep niet langer beslissende zeggenschap heeft.

De verwerving van dochterondernemingen wordt door de Groep verantwoord volgens de overnamemethode. De overgedragen vergoeding van een overname wordt gesteld op de reële waarde van de opgegeven activa, de uitgegeven eigenvermogensinstrumenten per overnamedatum en de overgenomen of aangegane verplichtingen. De overgedragen vergoeding omvat tevens de reële waarde van activa, vergoedingen en verplichtingen uit hoofde van contractueel

overeengekomen voorwaardelijke bepalingen. Transactiekosten in het kader van een overname worden ten laste van het resultaat verantwoord op het moment dat zij worden gemaakt.

De overgenomen identificeerbare activa en de overgenomen (voorwaardelijke) verplichtingen worden bij eerste verwerking in de jaarrekening gewaardeerd tegen de reële waarde per overnamedatum. Per acquisitie waardeert de Groep een eventueel minderheidsbelang ofwel tegen reële waarde, ofwel tegen het aandeel van het minderheidsbelang in de geïdentificeerde netto-activa van de overgenomen partij.

Indien de overgedragen vergoeding, het minderheidsbelang en de reële waarde per overnamedatum van een per overnamedatum reeds bestaand belang in de overgenomen partij, hoger is dan de reële waarde van het aandeel van de Groep in de identificeerbare netto-activa, dan wordt het verschil opgenomen als goodwill. Indien de overgedragen vergoeding lager is dan de reële waarde van de identificeerbare netto-activa, dan wordt het verschil rechtstreeks verantwoord in de winst-en-verliesrekening.

Joint arrangements

Op grond van IFRS 11 'Joint arrangements' worden gezamenlijke overeenkomsten geclassificeerd als 'joint venture' of als 'joint operation'. De classificatie is afhankelijk van de rechten en verplichtingen van iedere aandeelhouder of vennoot en is onafhankelijk van de juridische vorm. De Groep kent zowel joint ventures als joint operations.

Joint operations

Joint operations zijn de belangen in entiteiten waarover de Groep contractueel overeengekomen gezamenlijk met derden zeggenschap uitoefent. De Groep verantwoordt haar belang in de opbrengsten en kosten, activa en verplichtingen van de joint operation en combineert deze post voor post met overeenkomstige posten in de jaarrekening van de Groep.

Joint ventures

Joint ventures zijn die entiteiten, waarover de Groep gezamenlijk met derden zeggenschap heeft, en waarbij deze zeggenschap in een overeenkomst is vastgelegd. De Groep heeft recht op een aandeel in de nettowinsten die uit deze entiteiten voortkomen en heeft recht op een aandeel in het netto actief. In de geconsolideerde jaarrekening worden joint ventures als deelneming verantwoord volgens de 'equity' methode. De waardering van deelnemingen is inclusief de bij verwerving vastgestelde goodwill en onder vermindering van eventuele cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. De betrokken partijen zijn contractueel overeengekomen dat zeggenschap wordt gedeeld en beslissingen inzake relevante activiteiten unanieme instemming vereisen van de partijen die gezamenlijke zeggenschap in de joint venture hebben.

Geassocieerde deelnemingen

Geassocieerde deelnemingen zijn die entiteiten waarin de Groep invloed van betekenis heeft op het financiële en operationele beleid, maar waarover zij geen beslissende zeggenschap heeft en geen joint venture is. De geconsolideerde jaarrekening omvat het aandeel van de Groep in het totaalresultaat van niet geconsolideerde investeringen volgens de 'equity' methode, na correctie van de grondslagen in overeenstemming met de grondslagen van de Groep, vanaf de datum waarop de Groep voor het eerst invloed van betekenis heeft, tot aan de datum waarop voor het laatst sprake is van invloed van betekenis. De waardering van deelnemingen is inclusief de bij verwerving vastgestelde goodwill en onder vermindering van eventuele cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Deelnemingen zonder invloed van betekenis

Deelnemingen zonder invloed van betekenis worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs met behulp van de effectieve rentemethode.

Eliminatie van transacties bij consolidatie

Intragroepssaldi en eventuele niet-gerealiseerde winsten en verliezen op transacties binnen de Groep of baten en lasten uit dergelijke transacties worden bij de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening geëlimineerd. Niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit hoofde van transacties met deelnemingen en entiteiten waarover gezamenlijk de zeggenschap wordt uitgeoefend, worden geëlimineerd naar rato van het belang dat de Groep in de entiteit heeft.

Geconsolideerde belangen

De geconsolideerde deelnemingen en het percentage belang zijn vermeld in toelichting 40.

Grondslagen voor waardering

Transacties in vreemde valuta en investeringen in buitenlandse activiteiten

Transacties in vreemde valuta worden initieel vastgelegd tegen de koers van de functionele valuta op de transactiedatum. Liquide middelen, vorderingen, schulden en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar de functionele valuta tegen de koers op de balansdatum. De uit de omrekening voortvloeiende koersverschillen worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening. Dit geldt niet voor de verschillen op leningen in vreemde valuta als hedge voor een investering in een buitenlandse activiteit. Deze verschillen worden opgenomen in de reserve omrekeningsverschillen tot het moment van verkoop van de buitenlandse activiteiten, dan worden ze ten laste, dan wel ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

De activa en verplichtingen van buitenlandse activiteiten worden in euro's omgerekend tegen de geldende koers per balansdatum. Valutaverschillen die uit deze omrekening voortvloeien, worden in de reserve omrekeningsverschillen van het eigen vermogen opgenomen. Omrekeningsverschillen worden bij gehele of gedeeltelijke afstoting van buitenlandse dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en deelnemingen waarbij de Groep geen beslissende zeggenschap meer heeft, overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening. De opbrengsten en kosten van buitenlandse activiteiten worden in euro's omgerekend tegen de koers die de wisselkoers op de transactiedatum benadert.

Afgeleide financiële instrumenten

De Groep maakt gebruik van interest rate swaps, valutatermijncontracten en een "overdraft facility" om de renterisico's uit hoofde van concern- en projectfinancieringen af te dekken en om valutarisico's op toekomstige kasstromen in US dollars af te dekken. Voor de interest rate swaps en valutatermijncontracten welke bij de overname van Strukton bij Strukton waren afgesloten, wordt geen hedge accounting toegepast. Deze interest rate swaps, valutatermijncontracten en "overdraft facility" worden gewaardeerd tegen reële waarde. De verandering van de reële waarde van deze swaps wordt rechtstreeks verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Er wordt geen hedge accounting toegepast omdat de hedge op het overnamemoment de facto begint en er dan zeker ineffectiviteit zou ontstaan.

Voor de interest rate swaps, valutatermijncontracten en de "overdraft facility" welke ná de overname van Strukton afgesloten zijn, wordt hedge accounting toegepast. De verandering van de reële waarde van de interest rate swaps, valutatermijncontracten en de "overdraft facility", die dienen ter afdekking van renterisico's en valutarisico's uit hoofde van toekomstige interestbetalingen en toekomstige kasstromen in US dollars, worden rechtstreeks opgenomen in het eigen vermogen, voor zover de hedge als effectief kan worden gekenmerkt. De in het eigen vermogen uitgestelde bedragen worden overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening op het moment dat valutatermijncontracten worden afgewikkeld en op het moment dat de afgedekte toekomstige rentecoupons in het resultaat worden verantwoord. Voor het deel waarvan de hedge effectiviteit niet kan worden aangetoond, wordt de waardeverandering onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening verantwoord. Wanneer de interest rate swap wordt verkocht of beëindigd of wanneer de hedge relatie niet meer effectief is, blijft de cumulatieve winst of het cumulatieve verlies op dat moment in het eigen vermogen opgenomen tenzij niet langer verwacht wordt dat de oorspronkelijk afgedekte toekomstige kasstromen zullen plaatsvinden. Op dat moment worden de in het eigen vermogen uitgestelde resultaten onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

Immateriële vaste activa

Octrooien en intellectueel eigendom

Octrooien en intellectueel eigendom worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs minus de cumulatieve afschrijving en eventuele impairment verliezen. Octrooien worden afgeschreven op lineaire basis over de gebruiksduur van vijf jaar. Voor intellectueel eigendom is een gebruiksduur gehanteerd van zeven jaar.

Software

Software is gewaardeerd tegen de historische kostprijs inclusief geactiveerde financieringskosten verminderd met jaarlijkse lineaire afschrijvingen gebaseerd op de verwachte gebruiksduur en eventuele cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. De gehanteerde gebruiksduur is twee tot vijf jaar.

Business Combinations en goodwill

Bedrijfscombinaties worden verantwoord volgens de overnamemethode. De kostprijs van een acquisitie wordt bepaald op het totaal van de overgedragen vergoeding (bepaald op de reële waarde per de overnamedatum) en het bedrag van enig minderheidsbelang in de overgenomen partij. Voor iedere bedrijfscombinatie waardeert de overnemende partij het minderheidsbelang in de overgenomen partij tegen hetzij de reële waarde, hetzij een evenredig deel van de netto-activa van de overgenomen partij. Kosten verband houdende met de overname worden direct ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Wanneer de Groep een onderneming overneemt, beoordeelt zij de overgenomen financiële activa en verplichtingen met het oog op een juiste classificatie en aanwijzing, in overeenstemming met de contractuele voorwaarden, economische omstandigheden en van toepassing zijnde overige omstandigheden. Dit omvat eveneens de scheiding door de overgenomen partij van in contracten besloten derivaten. Indien de bedrijfscombinatie in verschillende fasen tot stand komt, wordt per de overnamedatum de reële waarde van het eerder door de Groep in de overgenomen partij gehouden belang opnieuw bepaald met verwerking van waarde afwijkingen in de winst-en-verliesrekening.

Eventuele door de Groep over te dragen voorwaardelijke vergoedingen worden per de overnamedatum tegen reële waarde opgenomen. Latere wijziging in de reële waarde van de voorwaardelijke vergoeding die als een verplichting wordt aangemerkt, wordt overeenkomstig IAS 39 hetzij in de winst-en-verliesrekening verantwoord, hetzij als een mutatie in de niet-gerealiseerde resultaten. Indien de voorwaardelijke vergoeding als eigen vermogen wordt geclassificeerd, vindt herwaardering slechts plaats bij definitieve afwikkeling in het eigen vermogen.

Goodwill wordt eerst tegen zijn kostprijs gewaardeerd, zijnde het bedrag waarmee de overgedragen vergoeding het saldo van de verkregen activa en de overgenomen verplichtingen overschrijdt. Indien deze vergoeding minder bedraagt dan de reële waarde van de netto-activa van de overgenomen dochteronderneming, wordt het verschil in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

Na de eerste opname wordt de goodwill gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met eventuele geaccumuleerde bijzondere waardevermindervingsverliezen. Voor de toetsing op bijzondere waardevermindering wordt de goodwill die is voortgekomen uit een bedrijfscombinatie vanaf de overnamedatum toegerekend aan de kasstroom genererende eenheden die naar verwachting voordeel zullen halen uit de bedrijfscombinatie, ongeacht of activa of verplichtingen van de overgenomen entiteit aan deze eenheden zijn toegerekend.

Indien goodwill onderdeel is van een kasstroom genererende eenheid en een deel van de bedrijfsactiviteit binnen die eenheid wordt afgestoten, wordt de goodwill die op de afgestoten activiteit betrekking heeft, opgenomen in de boekwaarde van die activiteit voor de vaststelling van het uit de afstoting voortvloeiende resultaat. Goodwill die in een dergelijke omstandigheid wordt afgestoten, wordt bepaald op basis van de relatieve verhouding in waarden van de afgestoten activiteit en van het gedeelte van de kasstroom generende eenheid dat wordt behouden.

Overige immateriële vaste activa

Indien er bij de verwerving van een entiteit separaat identificeerbare immateriële activa kunnen worden onderkend, worden deze geactiveerd en afgeschreven binnen de afschrijvingstermijn die daarbij van toepassing is. Hierbij geldt voor de waarde van een klantenbestand een afschrijvingsperiode uiteenlopend van vier jaar tot twaalf jaar, afhankelijk van de aard en verwachte "churn-rate". Voor de waarde van een orderportefeuille wordt een afschrijvingsperiode van een half tot zes jaar gehanteerd. De afschrijvingstermijn wordt jaarlijks beoordeeld.

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en terreinen

De bedrijfsgebouwen zijn gewaardeerd tegen aanschafprijzen verminderd met jaarlijkse lineaire afschrijvingen gebaseerd op de verwachte gebruiksduur, rekening houdend met een restwaarde en eventuele cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. De gehanteerde gebruiksduur in jaren is voor bedrijfsgebouwen vijftientig jaar. Indien sprake is van groot onderhoud, dan wordt dit bedrag geactiveerd en afgeschreven. Toekomstige gebouwen worden geactiveerd inclusief rente. Op terreinen wordt niet afgeschreven (met uitzondering van terreinverharding (tien jaar)).

Materieel en instrumentarium en overig

Het materieel en instrumentarium en overig (waaronder de inventarissen) zijn gewaardeerd tegen aanschafprijzen verminderd met jaarlijkse lineaire afschrijvingen gebaseerd op de verwachte gebruiksduur, rekening houdend met een restwaarde en eventuele cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. De aanschafprijzen bevatten tevens de kosten voor het vervangen van onderdelen van het materieel en instrumentarium voor zover die kosten voldoen aan de voorwaarden voor opname in de balans alsmede financieringskosten voor lange termijn projecten wanneer aan de activeringscriteria is voldaan. De gehanteerde gebruiksduur in jaren is voor materieel en instrumentarium twee tot zes jaar en voor overig drie tot tien jaar.

Activa in constructie

Activa in constructie worden gewaardeerd tegen gemaakte kosten en bestaan in hoofdzaak uit termijnbetalingen voor de verwerving van materieel dat nog niet in gebruik is genomen.

Niet meer opnemen op de balans

Een materieel vast actief wordt niet meer op de balans opgenomen ingeval van afstoting of indien er geen economische voordelen van het gebruik of de afstoting worden verwacht. Een eventuele opbrengst of verlies voortvloeiende uit de verwijdering van het actief wordt opgenomen in de winst-en-verliesrekening in het jaar waarin het actief wordt verwijderd van de balans. De restwaarden, de gebruiksduur en de waarderingsmethoden worden beoordeeld en, indien noodzakelijk, aangepast per einde van het boekjaar.

Wanneer materiële vaste activa bestaan uit significante onderdelen, worden deze als afzonderlijke posten (belangrijke componenten) onder de materiële vaste activa opgenomen.

Geleasede activa "Groep als lessee"

Leaseovereenkomsten waarbij de Groep vrijwel alle aan het eigendom verbonden risico's en voordelen op zich neemt, worden geclassificeerd als financiële leases. Bij eerste opname wordt het geleasede actief gewaardeerd tegen de reële waarde of, indien lager, tegen de contante waarde van de minimale leasetermijnen. Na de eerste opname geschiedt de verwerking in overeenstemming met de van toepassing zijnde grondslag.

Overige leases betreffen operationele leaseovereenkomsten waarvan de geleasede activa niet in de balans van de Groep worden opgenomen. De leasekosten worden lineair toegerekend aan de leaseperiode.

Vastgoedbeleggingen

Een vastgoedbelegging is een actief dat wordt aangehouden om huuropbrengsten of een waardestijging, of beide, te realiseren. Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardevermindervingsverliezen. Wanneer een vastgoedbelegging voor eigen gebruik wordt aangewend, wordt het overgeboekt naar materiële vaste activa. De reële waarde van de vastgoedbeleggingen wordt in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening vermeld. De reële waarde wordt gedefinieerd als de prijs die zou worden ontvangen om een actief te verkopen of die zou worden betaald om een verplichting over te dragen in een regelmatige transactie tussen marktdeelnemers op de waarderingsdatum. De reële waarde bepaling is gebaseerd op de veronderstelling dat de transactie om een actief te verkopen of een verplichting over te dragen, plaatsvindt op de belangrijkste markt voor het actief of de verplichting, of bij afwezigheid van een belangrijke markt, op de meest gunstige markt voor het actief of de verplichting. De belangrijkste dan wel de meest gunstige markt moet toegankelijk zijn voor de Groep.

Afschrijvingen worden ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht volgens de lineaire methode op basis van de geschatte gebruiksduur van ieder onderdeel. Afschrijvingspercentages komen overeen met die van de categorieën van materiële vaste activa. Afschrijvingsmethoden, gebruiksduur en restwaarde worden op de rapportagedatum opnieuw beoordeeld.

Vaste activa aangehouden voor verkoop

Vaste activa (of groepen activa en verplichtingen die worden afgestoten) waarvan de boekwaarde naar verwachting hoofdzakelijk via een verkooptransactie zal worden gerealiseerd en niet door het voortgezette gebruik ervan, worden aangemerkt als 'voor verkoop aangehouden'.

Direct voorafgaand aan deze classificatie worden de activa (of de componenten van een groep activa die wordt afgestoten) geherwaardeerd in overeenstemming met de grondslagen voor de financiële verslaggeving van de Groep. Hierna worden de activa (of een groep af te stoten activa) gewaardeerd op basis van de boekwaarde, of, indien deze lager is, de reële waarde (minus verkoopkosten).

Een bijzonder waardeverminderverslies op een groep af te stoten activa wordt in eerste instantie toegerekend aan goodwill en vervolgens naar rato aan de resterende activa en verplichtingen. Bijzondere waardeverminderversliezen die voortvloeien uit de initiële classificatie worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

Overige financiële vaste activa

Overige langlopende vorderingen

Voor zover bestaande uit vorderingen met vaste of bepaalde aflossingen, worden deze initieel opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestaties en vervolgens tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. Winsten en verliezen worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening zodra de vorderingen niet meer op de balans worden opgenomen of bijzondere waardeverminderingen ondergaan, alsmede via het amortisatieproces. Een financieel vast actief wordt afgeboekt op het moment dat er geen recht op cash flows uit het actief voor rekening van de Groep meer bestaat.

Pps-vorderingen

Publiek-private samenwerking-vorderingen (pps-vorderingen) betreffen de van publieke organen (overheden) nog te ontvangen concessievergoedingen in verband met pps-concessieprojecten. De pps-vorderingen worden verantwoord als financiële vaste activa. Bij de eerste verwerking in de geconsolideerde jaarrekening worden de pps-vorderingen gewaardeerd tegen reële waarde en daarna tegen geamortiseerde kostprijs met behulp van de effectieve rentemethode. Er wordt gebruik gemaakt van een rente die (nagenoeg) overeenkomt met de rente (na afdekking) van de bijbehorende non-recourse pps-lening (pps-lening waarbij de leningnemer niet hoofdelijk aansprakelijk is jegens de financier).

Bij de overname van Strukton zijn bij een viertal op acquisitiedatum bestaande pps-projecten de langlopende vorderingen ingeconsolideerd. Deze vorderingen zijn op acquisitiedatum overeenkomstig IFRS 3 gewaardeerd tegen reële waarde. Waardering na initiële opname vindt plaats tegen reële waarde om een accounting mismatch tussen pps-vorderingen en pps-schulden, die zou ontstaan bij waardering tegen geamortiseerde kostprijs, te voorkomen. De verandering van de reële waarde wordt rechtstreeks verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Voor een nadere uiteenzetting van de omstandigheden die hebben geleid tot het op deze wijze waarderen van de vordering wordt verwezen naar de toelichting onder noot 17.

Uitgestelde belastingen

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens de in deze jaarrekening gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en volgens fiscale grondslagen alsmede voor fiscaal compensabele verliezen voor het deel waarvoor het waarschijnlijk is dat voldoende positieve belastbare resultaten gerealiseerd zullen worden. De boekwaarde van uitgestelde belastingvorderingen wordt op elke balansdatum beoordeeld en verlaagd voor zover het niet waarschijnlijk is dat er voldoende toekomstige fiscale winsten zullen zijn.

Uitgestelde belastingen worden berekend tegen het tarief dat waarschijnlijk op het moment van afwikkeling volgens wetgeving van toepassing zal zijn. Uitgestelde belastingen worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord, behalve indien gerelateerd aan posten die via het overig totaalresultaat worden verwerkt. In dat geval wordt ook de uitgestelde belasting als overig totaalresultaat verwerkt.

Indien per saldo een uitgestelde belastingvordering ontstaat, vindt opname plaats onder de vaste activa. Uitgestelde belastingvorderingen en -schulden worden gesaldeerd als er een wettelijk afdwingbaar recht toe bestaat, als ze zijn gerelateerd aan winstbelasting opgelegd door dezelfde fiscale autoriteit en de onderneming het wettelijk afdwingbaar recht heeft om op netto basis af te wikkelen.

Bijzondere waardevermindering

Financiële activa

Een financieel actief wordt geacht onderhevig te zijn aan een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn dat één of meerdere gebeurtenissen een negatief effect hebben gehad op de verwachte toekomstige kasstromen van dat actief. Een bijzonder waardeverminderingsverlies met betrekking tot een op geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gediscoteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente. Alle bijzondere waardeverminderingsverliezen worden als last in de winst-en-verliesrekening opgenomen. Een bijzonder waardeverminderingsverlies wordt teruggenomen indien de terugname objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die zich heeft voorgedaan nadat dit bijzondere waardeverminderingsverlies werd genomen. Bij financiële activa die tegen geamortiseerde kostprijs worden gewaardeerd, komt de terugname ten gunste van de winst-en-verliesrekening. Betreft het voor verkoop beschikbare financieel actief aandelen, dan wordt de terugname rechtstreeks in het eigen vermogen verwerkt.

Niet-financiële activa

De boekwaarde van de niet-financiële activa van de Groep, uitgezonderd voorraden en uitgestelde belastingvorderingen, wordt per iedere verslagdatum opnieuw bezien om te bepalen of er aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen. Indien dergelijke aanwijzingen bestaan, wordt een schatting gemaakt van de realiseerbare waarde van het actief. Van goodwill en immateriële activa die een niet bepaalbare gebruiksduur hebben of die nog niet gebruiksklaar zijn, wordt op iedere verslagdatum een schatting gemaakt van de realiseerbare waarde.

Er wordt een bijzonder waardeverminderingsverlies opgenomen wanneer de boekwaarde van een actief of de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort, hoger is dan de realiseerbare waarde. Bijzondere waardeverminderingsverliezen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen. Voor een actief of een kasstroom genererende eenheid is de realiseerbare waarde gelijk aan de hoogste van de bedrijfswaarde of de reële waarde minus verkoopkosten. Bij het bepalen van de bedrijfswaarde wordt de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen berekend met behulp van een disconteringsvoet die een afspiegeling is van zowel de actuele markttransacties van de tijdswaarde van geld als van de specifieke risico's met betrekking tot het actief.

Met betrekking tot goodwill worden (met uitzondering van goodwill inbegrepen in de boekwaarde van geassocieerde deelnemingen) bijzondere waardeverminderingsverliezen niet teruggenomen. Voor andere activa worden in voorgaande perioden opgenomen bijzondere waardeverminderingsverliezen bij elke verslagdatum beoordeeld op indicaties dat het verlies afgenomen is of niet langer bestaat. Een bijzonder waardeverminderingsverlies wordt teruggenomen als de schattingen zijn veranderd aan de hand waarvan de realiseerbare waarde was bepaald. Een bijzonder waardeverminderingsverlies wordt uitsluitend teruggenomen voor zover de boekwaarde van het actief niet hoger is dan de boekwaarde, na aftrek van afschrijvingen of amortisatie, die zou zijn bepaald als geen bijzonder waardeverminderingsverlies was opgenomen.

Voorraden

De voorraden worden opgenomen tegen kostprijs of netto-opbrengstwaarde indien deze lager is. De netto-opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs in het kader van de normale bedrijfsvoering, verminderd met de geschatte kosten van voltooiing en de verkoopkosten. De kostprijs van de voorraden is gebaseerd op de gemiddelde inkooprijzen respectievelijk kostprijzen en omvat de uitgaven gedaan bij verwerving van de voorraden en daarop betrekking hebbende

inkoopkosten. De kostprijs van voorraden gereed product omvat een redelijk deel van de indirecte kosten op basis van de normale productiecapaciteit.

Vorderingen

Onderhanden werken

Onderhanden werken betreffen de bruto nog in rekening te brengen bedragen voor tot de verslagdatum uitgevoerde contractwerkzaamheden die nog van klanten moeten worden geïnd. Deze post wordt gewaardeerd tegen kostprijs, plus tot dan toe opgenomen winst, verminderd met gefactureerde termijnen en opgenomen verliezen. De kostprijs omvat alle uitgaven die rechtstreeks verband houden met specifieke projecten en een toerekening van de gemaakte vaste en variabele indirecte kosten in verband met de contractactiviteiten van de Groep, op basis van de normale productiecapaciteit.

Onderhanden werken worden in de balans gepresenteerd als vordering op, dan wel schuld aan, de opdrachtgever, uit hoofde van het contract. Er is sprake van een vordering indien het bedrag van de gemaakte kosten (inclusief het verantwoorde resultaat) hoger is dan het bedrag van de gefactureerde termijnen. Indien het bedrag van de gemaakte kosten (inclusief het verantwoorde resultaat) lager is dan de gefactureerde termijnen, is sprake van een schuld. Meerwerk wordt verantwoord als er een contractuele basis bestaat én er een redelijke kans van slagen is dat het meerwerk wordt geaccepteerd (>50%). Claims worden gewaardeerd bij een grote kans van slagen ('highly probable').

Handelsdebiteuren, vorderingen op gelieerde ondernemingen en overige vorderingen

Handelsdebiteuren, vorderingen op gelieerde ondernemingen en overige vorderingen worden aanvankelijk opgenomen tegen reële waarde en daarna gewaardeerd op basis van geamortiseerde kostprijs, gebaseerd op de effectieve rentemethode.

Geldmiddelen en kasequivalenten

Het bedrag aan geldmiddelen en kasequivalenten omvat banktegoeden, deposito's en kassaldi. Bankschulden die direct opeisbaar zijn en die een integraal onderdeel uitmaken van het cash management systeem van de onderneming worden onder de geldmiddelen en kasequivalenten opgenomen in de kasstroomoverzichten.

Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouders van de moedermaatschappij

Reserves

De reserves bestaan uit een agioreserve, een reserve omrekeningsverschillen, een wettelijke reserve deelnemingen, een afdekkingsreserve en een actuariële reserve. De agioreserve betreft een reserve die is ontstaan door additionele vermogensstortingen door de aandeelhouder. De reserve omrekeningsverschillen omvat alle valutakoersverschillen, die ontstaan door de omrekening van de netto-investering van de Groep in buitenlandse dochterondernemingen. De wettelijke reserve deelnemingen bestaat uit niet uitgekeerde resultaten van deelnemingen, waarvan uitkering niet zonder beperking kan worden bewerkstelligd. De afdekkingsreserve bestaat uit de cumulatieve mutatie in de reële waarde van dekkingsinstrumenten, wanneer de afgedekte transactie nog niet heeft plaatsgevonden of de afgedekte positie nog niet is beëindigd. Voor de cumulatieve mutatie van de reële waarde van pensioenverplichtingen ten gevolge van wijzigingen in de actuariële uitgangspunten wordt een actuariële reserve gevormd.

Ingehouden winsten

De ingehouden winsten betreffen de cumulatieve resultaten uit voorgaande boekjaren onder vermindering van uitgekeerde dividenden.

Minderheidsbelangen

Minderheidsbelangen betreft het eigen vermogen dat is ingebracht door derden en heeft betrekking op minderheidsbelangen in geconsolideerde deelnemingen.

Groepsvermogen

Het groepsvermogen bestaat uit het eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij en minderheidsbelangen.

Pensioenen

Oranjewoud N.V. heeft verschillende pensioenregelingen in overeenstemming met lokale regelingen en voorwaarden.

Toegezegde bijdrageregelingen

Voor toegezegde bijdrageregelingen betaalt de Groep op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen of verzekeringsmaatschappijen. Behalve de betaling van premies heeft de Groep geen verdere verplichtingen. Verplichtingen in verband met bijdragen aan pensioenregelingen op basis van toegezegde bijdragen worden als last in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer de bijdragen zijn verschuldigd.

Toegezegd pensioenregelingen

Toegezegd pensioenregelingen leiden tot een vaste vergoeding na uitdiensttreding, waarvan de hoogte onder andere afhankelijk is van salaris, diensttijd en opbouwpercentage. De Groep is verplicht om onder IAS 19 een voorziening te treffen voor deze vaste vergoeding na dienstverband. De netto verplichting van de Groep uit hoofde van toegezegd pensioenregelingen wordt voor iedere regeling afzonderlijk berekend door een schatting te maken van de pensioenaanspraken die werknemers hebben opgebouwd en gaan opbouwen in de toekomst, in ruil voor hun diensten in de verslagperiode en voorgaande perioden. Van deze pensioenaanspraken wordt de contante waarde bepaald en de reële waarde van de fondsbeleggingen wordt hierop in mindering gebracht. De disconteringsvoet is het rendement per balansdatum van hoogwaardige ondernemingsobligaties waarvan de looptijd de termijn van de pensioenverplichtingen van de Groep benadert. De berekening wordt uitgevoerd door een erkende actuaris volgens de 'projected unit credit' methode. Deze methode houdt rekening met toekomstige salarisstijgingen als gevolg van carrièrekansen van werknemers en algemene loonontwikkelingen inclusief inflatiecorrectie.

Wanneer de pensioenaanspraken uit hoofde van een regeling worden verbeterd, wordt het gedeelte van de verbeterde pensioenaanspraken dat betrekking heeft op de verstreken diensttijd van werknemers onmiddellijk als last in de winst-en-verliesrekening opgenomen. Gedurende het boekjaar toegekende aanspraken worden direct verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

De Groep verwerkt alle actuariële winsten en verliezen in verband met toegezegd pensioenregelingen en het fictief over- of onderrendement van beleggingen onmiddellijk in het totaal overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten. Het fictieve rendement op beleggingen wordt bepaald op basis van dezelfde disconteringsvoet. Wanneer de fondsbeleggingen de verplichtingen overtreffen, wordt de opname van het actief beperkt tot een bedrag dat maximaal gelijk is aan de contante waarde van eventuele toekomstige terugstortingen door het fonds of lagere toekomstige pensioenpremies.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer de Groep een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft als gevolg van een gebeurtenis in het verleden en waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt en het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is. Voorzieningen worden bepaald door de verwachte toekomstige kasstromen contant te maken. De disconteringsvoet die wordt gehanteerd, is een disconteringsvoet vóór belasting die een afspiegeling is van de actuele markttaxaties van de tijdswaarde van geld en van de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting.

Herstructureringsvoorziening

Een voorziening voor herstructurering wordt opgenomen indien een gedetailleerd formeel plan terzake is goedgekeurd en bij de betrokkenen een geldige verwachting is gewekt dat de herstructurering zal worden doorgevoerd, door met de uitvoering van het plan te beginnen of door de belangrijkste kenmerken ervan mee te delen aan de betrokkenen.

Voorziening projecten (garantieplichtingen)

Een garantievoorziening wordt opgenomen indien de onderliggende projecten of diensten zijn verkocht en opgeleverd. Deze voorziening wordt opgenomen voor kosten die noodzakelijk gemaakt moeten worden voor het opheffen van gebreken, die blijken na oplevering maar tijdens de garantieperiode. De voorziening is gebaseerd op de beste schatting van de uitgaande kasstroom.

Jubileumvoorziening (Overige lange termijn personeelsbeloningen)

De netto verplichting van de Groep voor lange termijn personeelsbeloningen, met uitzondering van pensioenregelingen, is het bedrag van de toekomstige aanspraken die werknemers in ruil voor hun diensten hebben verdiend in de

verslagperiode en voorgaande perioden. Een voorbeeld is jubileumuitkeringen. Deze verplichtingen worden berekend met behulp van de 'projected unit credit'-methode en worden verdisconteerd tot de contante waarde. De disconteringsvoet is afgeleid van het rendement op hoogwaardige staatsobligaties, waarvan de looptijd de termijn van deze langetermijnverplichtingen van de Groep benadert. Eventuele actuariële winsten of verliezen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen in de periode waarin deze zich voordoen.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen bestaan onder meer uit voorzieningen voor specifieke garanties die zijn afgegeven bij de verkoop van deelnemingen, risico's voor gerechtelijke procedures tegen de groep en/of zijn werkmaatschappijen, afvloeiingsregelingen en overige relatief kleine risico's.

Achtergestelde leningen

Een lening wordt geclassificeerd als achtergestelde lening indien sprake is van achterstelling ten opzichte van andere verantwoorde schulden. Achtergestelde leningen worden bij eerste verwerking in de jaarrekening gewaardeerd tegen reële waarde (onder aftrek van transactiekosten) en daarna tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij eerste verwerking in de geconsolideerde jaarrekening gewaardeerd tegen de reële waarde (onder aftrek van transactiekosten) en daarna tegen geamortiseerde kostprijs, met behulp van de effectieve rentemethode. Transactiekosten worden afgeschreven over de looptijd van de financiering. Het deel van de langlopende schulden dat binnen één jaar moet worden afgelost, wordt verantwoord als aflossingsverplichting van langlopende schulden onder de kortlopende schulden. Een verplichting wordt afgeboekt wanneer de verplichting stopt, afloopt of vervalt.

Onvoorwaardelijke verplichtingen die zijn gebaseerd op een optieovereenkomst worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze reële waarde wordt berekend op basis van het disconteren met een reële rentevoet van de nominale verplichting.

Kortlopende schulden

Handels- en overige schulden en schulden aan kredietinstellingen worden aanvankelijk opgenomen tegen reële waarde en daarna gewaardeerd op basis van geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. Verschuldigde winstbelasting wordt opgenomen tegen nominale waarde.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Bedrijfsopbrengsten

Diensten

Opbrengsten voortvloeiende uit verrichte diensten of geleverde goederen worden ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht, voor zover het waarschijnlijk is dat de economische opbrengst aan de Groep ten gunste zal komen en voor contracten waarvoor de Groep als principaal optreedt. Dit gebeurt naar rato van de gereedheid van een opdracht per balansdatum (Percentage of Completion Method).

Het gepresteerde deel van de totale te verwachten opbrengst van een project wordt hierbij bepaald door de geregistreeerde productiekosten uit te drukken als percentage van de totale geregistreeerde en nog verwachte projectkosten. De schatting van de totaal verwachte projectkosten is mede gebaseerd op de voorcalculatie en verder voortschrijdend inzicht, op basis van de werkelijke efficiëntie van het project en bijvoorbeeld meerwerken.

Verliezen, berekend tot aan de afronding van een opdracht, worden direct genomen. Voorbereidingskosten van projecten waarvoor nog geen opdracht is verkregen en waarvoor dit ook niet verwacht wordt, worden ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Projecten in opdracht van derden

De contractuele opbrengsten en lasten in de winst-en-verliesrekening worden verwerkt naar rato van het stadium van voltooiing van het project op basis van een betrouwbare schatting van het resultaat van het betreffende onderhanden project. Onder de contractuele opbrengsten wordt verstaan het in het contract overeengekomen bedrag, meer- en minderwerk als gevolg van wijzigingen in de overeenkomst, claims en prestatievergoedingen, voor zover het waarschijnlijk is dat deze tot opbrengsten zullen leiden en betrouwbaar kunnen worden bepaald. De aan een project toe te wijzen rentelasten zijn een onderdeel van de contractuele kosten. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van de verhouding geboekte kosten ten opzichte van de totale te verwachten kosten.

Indien de resultaten van een project niet betrouwbaar kunnen worden geschat, worden opbrengsten slechts opgenomen voor zover de contractkosten naar alle waarschijnlijkheid verhaalbaar zullen zijn. Verwachte verliezen op projecten worden onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

Service- en onderhoudscontracten

Opbrengsten uit hoofde van service- en onderhoudscontracten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op verslagdatum. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van de verhouding geboekte kosten ten opzichte van de totaal te verwachten kosten.

Omzet uit verkoop van goederen uit voorraad

De verkoop van goederen uit voorraad betreft voornamelijk verkoop van geprefabriceerde betontoepassingen. Opbrengsten van verkoop uit voorraad worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord wanneer belangrijke risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen, de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is, de hiermee verband houdende kosten of eventuele retouren van goederen betrouwbaar kunnen worden ingeschat en er geen sprake is van aanhoudende management betrokkenheid bij de goederen.

Concessies

Tijdens de operationele fase bestaan de opbrengsten van concessiemanagement uit:

- De reële waarde van de levering van contractueel overeengekomen diensten;
- De rentebaten gerelateerd aan de investering in het project.

Opbrengsten worden verantwoord op het moment dat de hieraan gerelateerde diensten worden geleverd. Rente wordt verantwoord als financiële bate in de periode waarop deze betrekking heeft.

Overige bedrijfsopbrengsten

Overige bedrijfsopbrengsten betreffen onder andere transactieresultaten deelnemingen, transactieresultaten vastgoed en transactieresultaten materiële vaste activa. Transactieresultaten worden verantwoord wanneer de belangrijke risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen, de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is, de hiermee verband houdende kosten betrouwbaar kunnen worden ingeschat en er geen sprake is van aanhoudende management betrokkenheid bij de betreffende activa. Opbrengsten worden opgenomen tegen de reële waarde van de verrichte tegenprestatie, onder aftrek van kortingen en directe belastingen.

Bedrijfslasten

Bedrijfslasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Leasebetalingen uit hoofde van operationele leasing

Leasebetalingen uit hoofde van operationele leasing worden lineair over de leaseperiode in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

Publieke-private samenwerking (concessies)

De offertekosten voor publiek-private samenwerking worden, tot het moment dat het waarschijnlijk is dat het contract wordt verkregen, in de winst-en-verliesrekening verwerkt als kosten. Vanaf het moment dat het waarschijnlijk is dat het contract wordt verkregen, worden de kosten geactiveerd. Het moment dat het waarschijnlijk is dat het contract wordt verkregen is in de praktijk over het algemeen gelijk aan het moment van preferred bidder. Indien op het moment van

‘financial close’ een (voorlopig) ontwerp wordt opgeleverd, wordt hiervoor een opbrengst verantwoord onder aftrek van de geactiveerde kosten. Deze opbrengst is tussen contractpartijen overeengekomen en vertegenwoordigt de reële waarde van hetgeen dat is opgeleverd.

Financiële baten en lasten

Financiële baten omvatten de rentebaten op geïnvesteerde gelden, valutakoerswinsten en winsten op afdekkingsinstrumenten die in de winst-en-verliesrekening worden opgenomen.

Financiële lasten omvatten de rentelasten op opgenomen gelden, de oprenting van voorzieningen, valutakoersverliezen, bijzondere waardevermindervingsverliezen op financiële activa en verliezen op afdekkingsinstrumenten die in de winst-en-verliesrekening worden opgenomen. Financieringsbaten en -lasten die rechtstreeks zijn toe te rekenen aan de verwerving, bouw of productie van een in aanmerking komend actief worden geactiveerd als onderdeel van de kosten van dat actief gedurende de periode dat het actief in vervaardiging is.

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden opgenomen als met redelijke zekerheid kan worden gesteld dat de entiteit de aan de subsidies gekoppelde voorwaarden zal vervullen en dat de subsidies zullen worden ontvangen. De overheidssubsidies worden in mindering gebracht op de daarmee verband houdende lasten.

Winstbelasting

Winstbelasting omvat de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en uitgestelde winstbelastingen. De winstbelasting wordt in de winst-en-verliesrekening opgenomen, behoudens voor zover deze betrekking heeft op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens de in deze jaarrekening gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en volgens fiscale grondslagen.

Uitgestelde belastingverplichtingen worden niet verwerkt voor de volgende tijdelijke verschillen: de eerste opname van goodwill, de eerste opname van activa of verplichtingen in een transactie die geen bedrijfscombinatie betreffen en noch de commerciële noch de fiscale winst beïnvloeden en verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen en entiteiten waarover gezamenlijk de zeggenschap wordt uitgeoefend voor zover zij in de voorzienbare toekomst waarschijnlijk niet zullen worden afgewikkeld. Uitgestelde belastingverplichtingen worden gewaardeerd met behulp van de belastingtarieven die naar verwachting van toepassing zullen zijn bij terugname van de tijdelijke verschillen, op basis van de wetten die per verslagdatum zijn vastgesteld of materieel zijn vastgesteld.

Er wordt uitsluitend een uitgestelde belastingvordering opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen zijn die voor de realisatie van het tijdelijke verschil kunnen worden aangewend. Uitgestelde belastingvorderingen worden per iedere verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

Additionele winstbelastingen naar aanleiding van dividenduitkeringen worden op hetzelfde moment opgenomen als de verplichting tot uitkering van het desbetreffende dividend.

Beëindigde bedrijfsactiviteiten

Een beëindigde bedrijfsactiviteit is een onderdeel van de activiteiten van de Groep, die een afzonderlijke belangrijke bedrijfsactiviteit of een afzonderlijk belangrijk geografisch bedrijfsgebied vertegenwoordigt en is verkocht of voor verkoop wordt aangehouden. Een beëindigde bedrijfsactiviteit kan ook een dochteronderneming zijn, die uitsluitend is overgenomen met de bedoeling te worden doorverkocht.

Classificatie als beëindigde bedrijfsactiviteit geschiedt bij afstoting of zodra de bedrijfsactiviteit voldoet aan de criteria voor classificatie als aangehouden voor verkoop. Wanneer een activiteit wordt aangemerkt als een beëindigde bedrijfsactiviteit, worden de vergelijkende cijfers in de winst-en-verliesrekening herzien alsof de activiteit vanaf het begin van de vergelijkingsperiode is beëindigd.

Gesegmenteerde informatie

De Groep is voor managementdoeleinden ingedeeld in segmenten op basis van de producten en diensten. De winst-en-verliesrekening en een aantal balansposten worden per segment weergegeven. Deze indeling wordt ondersteund door de managementrapportage structuur, waarbij genoemde onderdelen geheel separaat worden gerapporteerd aan het groepsmanagement en de directie. Het management bewaakt de bedrijfsresultaten van de segmenten separaat ten behoeve van de besluitvorming omtrent toewijzing van middelen en beoordeling van de resultaten. De segmentresultaten worden beoordeeld op basis van het bedrijfsresultaat, dat conform het bedrijfsresultaat in de geconsolideerde jaarrekening wordt bepaald. Het beheer van de groepsfinanciering en de winstbelastingen vindt echter op groepsniveau plaats. De prijzen voor transacties tussen segmenten worden op een zakelijke, objectieve grondslag bepaald ("at arms length").

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de koers op transactiedatum, voor deelnemingen is hierbij uitgegaan van de gemiddelde koers gedurende het boekjaar. De in overnames begrepen voorraden, vorderingen, schulden, voorzieningen en schulden aan kredietinstellingen worden in het kasstroomoverzicht onder de investeringsactiviteiten verwerkt. De betaalde verkrijgingsprijs van verworven deelnemingen (na aftrek van meegekochte geldmiddelen en kasequivalenten) alsook de ontvangen verkoopprijs van afgestoten deelnemingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. Ontvangsten uit hoofde van rente, dividend en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen ruil van kasmiddelen plaatsvindt, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. Bankschulden die direct opeisbaar zijn en die een integraal onderdeel uitmaken van het cash management systeem van de onderneming worden onder de liquide middelen opgenomen in de kasstroomoverzichten.

Belangrijkste schattingen en beoordelingen in de geconsolideerde jaarrekening

De opstelling van de geconsolideerde jaarrekening vereist dat de directie oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden verwerkt in de periode waarin de schatting wordt herzien, dan wel in toekomstige perioden indien de herziening betrekking heeft op toekomstige perioden. De belangrijkste elementen van schattingsonzekerheden zijn de volgende:

Resultaatname op projecten

Zodra een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het resultaat op een project worden de contractuele opbrengsten en lasten in de winst-en-verliesrekening verwerkt naar rato van het stadium van voltooiing van het project. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van de verhouding geboekte kosten ten opzichte van de totaal te verwachten kosten. Verliesvoorzieningen op projecten worden genomen indien het waarschijnlijk is dat de kosten hoger

zijn dan de opbrengsten van een project. Per project wordt dit periodiek beoordeeld door de projectverantwoordelijke en het management. Deze beoordeling vindt plaats op basis van de projectenadministratie, het projectbewakingssysteem, projectdossiers en kennis en ervaringen van betrokkenen. Inherent aan dit proces is dat inschattingen worden gemaakt. Met name voor langdurige projecten bestaat het risico dat de werkelijkheid afwijkt van de inschattingen. Uit het verleden is gebleken dat de inschattingen waarop de hoogte van de projectvoorziening is gebaseerd over het algemeen voldoende betrouwbaar zijn.

Prestatievergoedingen en claims op projecten

Bonussen op projecten worden opgenomen indien het project voldoende vergevorderd is, het bedrag van de bonus betrouwbaar kan worden vastgesteld en het waarschijnlijk is dat aan de gespecificeerde prestatiestandaarden zal worden voldaan of dat deze zullen worden overschreden. Claims worden verantwoord indien onderhandelingen tussen partijen zodanig gevorderd zijn dat het waarschijnlijk is dat de tegenpartij de claim zal accepteren en het bedrag van de claim op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld.

Onderhanden projecten

De post onderhanden projecten omvat naast de geboekte kosten en verzonden termijnen per project ook de tussentijds gerealiseerde winst dan wel de getroffen verliesvoorziening. Zowel deze winst als dit verlies zijn gebaseerd op een schatting van het uiteindelijke resultaat per project; de prognose einde werk. Genoemde resultaatschatting is met meer onzekerheid omgeven naarmate bijvoorbeeld:

- De overeengekomen contractvorm meer risico's voor de aannemer inhoudt. Bij een design & construct contract neemt de aannemer immers ook het ontwerprisico voor zijn rekening. Bij een DBMO contract komt hier de verantwoordelijkheid voor het onderhoud en de exploitatie bij;
- Het contract zich nog in een vroege fase van ontwerp of uitvoering bevindt. Bij het uitwerken van een voorlopig ontwerp naar een definitief ontwerp kunnen aanzienlijke afwijkingen van het voorlopig ontwerp blijken (omdat een aanvankelijke oplossing bij nader inzien niet mogelijk blijkt te zijn, of omdat de grondcondities beter of slechter zijn dan verwacht, of omdat de dialoog met stakeholders veel gecompliceerder is en dus meer kost dan vooraf is aangenomen). Ook tijdens de uitvoeringsfase kunnen tal van risico's blijken welke voor rekening van de aannemer komen. Genoemde afwijkingen kunnen overigens positief en negatief zijn;
- De looptijd van het contract langer is en daarmee de prognose einde werk inherent meer schattingsonzekerheden kent;
- Projecten onderhevig zijn aan meerwerk en claim situaties.

In boekjaar 2016 geldt een verhoogde schattingsonzekerheid voor het project RIVM/CBG. Dit betreft een project dat wordt uitgevoerd door het consortium StruktonHurksHeijmans in opdracht van het Rijksvastgoedbedrijf waarbij nieuwe huisvesting wordt gerealiseerd voor het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG).

Bij deze nieuwbouw bleek het oorspronkelijk ontwerp niet volledig te voldoen aan de gestelde trillingseisen. Na met de opdrachtgever overeengekomen uitstel, heeft het consortium StruktonHurksHeijmans een combinatie van maatregelen uitgewerkt waarmee het ontwerp voldoet aan de gestelde trillingseisen voor laboratoriumruimten. Het aanvangscertificaat is medio januari 2017 verstrekt. De bouw start naar verwachting in het voorjaar van 2017. De Groep neemt over 2016 per saldo een voorziening van € 18,0 miljoen op dit project (betreft het Struktondeel van 37,5% in de combinatie). De huidige waardering is de beste inschatting op dit moment.

Immateriële en materiële vaste activa

De afschrijvingstermijnen voor de immateriële en materiële vaste activa zijn gebaseerd op de verwachte gebruiksduur. Jaarlijks worden impairment tests uitgevoerd op de goodwill. Op basis van de businessplannen voor de komende vijf jaar wordt gekeken naar de te verwachten kasstromen per bedrijfsonderdeel. Voor elk bedrijfsonderdeel wordt een 'weighted average cost of capital' (WACC) vastgesteld. De verwachte kasstromen en de WACC vormen de basis voor de 'discounted cashflow methode' om de goodwill te testen. De Groep heeft hiervoor een standaard model ontwikkeld.

Uitgestelde belastingen

De uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen zijn gebaseerd op toekomstige winstverwachtingen, verschillen in commerciële en fiscale winstbepaling en vennootschapsbelasting tarieven.

Garantieverbindingen

De voorziening van garantieverbindingen, welke onderdeel is van de voorziening projecten, is gebaseerd op specifieke claims waarbij mogelijke uitkomsten worden gewogen op basis van de beste schatting dat deze zich voordoet.

Voorziening dubieuze debiteuren

De voorziening dubieuze debiteuren wordt op statische wijze bepaald op basis van een individuele beoordeling van alle uitstaande vorderingen waarbij per vordering op objectieve wijze een inschatting wordt gemaakt van het risico op oninbaarheid. Deze objectieve inschatting is gebaseerd op ervaringen uit het verleden, informatie over de desbetreffende debiteur bij betrokkenen, correspondentie etc.

Toegezegd pensioenregelingen en personeelsbeloningen

De belangrijkste actuariële uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de verantwoorde pensioenverbindingen en overige personeelsbeloningen zijn in de toelichting op de desbetreffende posten opgenomen. Alle veronderstellingen, verwachtingen en prognoses die gebruikt worden als basis voor schattingen in de geconsolideerde jaarrekening vormen een zo goed mogelijke afspiegeling van de vooruitzichten van de Groep.

Bijzondere waardeverminderingen

Teneinde vast te kunnen stellen of sprake is van een bijzonder waardeverminderingverlies op activa is het noodzakelijk een schatting te maken van de realiseerbare waarde. De realiseerbare waarde van een actief of kasstroom genererende eenheid is gelijk aan de hoogste van de bedrijfswaarde en de reële waarde minus verkoopkosten. Indien mogelijk, wordt de reële waarde minus verkoopkosten bepaald aan de hand van een bindende verkoopovereenkomst in een transactie tussen onafhankelijke partijen op zakelijke en objectieve grondslag. Als geen bindende verkoopovereenkomst bestaat maar het actief op een actieve markt wordt verhandeld, is de reële waarde minus verkoopkosten gelijk aan de marktprijs van het actief verminderd met de kosten van de vervreemding. Als er voor een actief geen bindende verkoopovereenkomst is, noch een actieve markt, wordt de reële waarde minus verkoopkosten gebaseerd op de best beschikbare informatie om te komen tot het bedrag dat op balansdatum zou kunnen worden verkregen uit de vervreemding van het actief in een transactie tussen terzake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen die onafhankelijk zijn, na aftrek van de kosten van vervreemding. Bij de bepaling van deze waarde wordt rekening gehouden met de resultaten van recente transacties voor soortgelijke activa binnen dezelfde bedrijfstak.

Bij bepaling van de bedrijfswaarde wordt de contante waarde van geschatte toekomstige kasstromen berekend met behulp van een disconteringsvoet die een afspiegeling is van zowel de actuele marktrente als van de specifieke risico's met betrekking tot het actief. De kasstroomprognoses worden gebaseerd op redelijke en gefundeerde veronderstellingen die de beste inschatting door het management vertegenwoordigen van de economische omstandigheden die gedurende de resterende gebruiksduur van het actief zullen bestaan.

Classificatie van joint arrangements

Investerings in joint arrangements worden geclassificeerd als joint ventures of joint operations, afhankelijk van de contractuele rechten en verplichtingen. De classificatie van joint ventures en joint operations kan incidenteel een bepaalde mate van subjectiviteit bevatten. Het oordeel van de directie hieromtrent is zoveel mogelijk gebaseerd op de economische realiteit.

Risicobeheer

Financiële risico's

De Groep kent een strikt beleid, dat erop is gericht huidige en toekomstige risico's zoveel mogelijk te beperken en te beheersen en de financiële kosten te minimaliseren. Dit gebeurt door middel van algemene beheersmaatregelen, zoals interne procedures en instructies en specifieke maatregelen die zijn gericht op de beheersing van nader omschreven risico's.

De financiële risico's van de Groep betreffen voornamelijk kredietrisico's, renterisico's, valutarisico's, liquiditeitsrisico's en inflatierisico's. Het risico van schommelingen in wisselkoersen en rente wordt deels afgedekt met behulp van uiteenlopende derivaten waardoor risico's waaraan de primaire financiële instrumenten onderhevig zijn, worden overgedragen aan andere contractpartijen. Rente- en valutarisico's worden grotendeels centraal beheerd. Speculatieve posities worden niet ingenomen.

Kredietrisico

Een belangrijk deel van de opdrachtgevers bestaat uit publieke organisaties (overheden) waardoor het kredietrisico minimaal is. Bij leveringen aan private opdrachtgevers, hoger dan een bepaald bedrag, wordt ook het kredietrisico in de contractbeoordeling betrokken. Daarenboven worden opdrachten naar voortgang van de projecten (vooruit) gefactureerd. De beschikbare liquiditeiten zijn ondergebracht bij kredietwaardige bancaire instellingen.

Renterisico

Kredieten zijn nodig door de mismatch tussen vorderingen en schulden. Kredieten met een variabele rente zijn blootgesteld aan het risico van verandering in kasstromen ten gevolge van rentewijzigingen. Het beleid van de Groep is erop gericht om langlopende financieringen deels tegen een vaste rente af te sluiten. Om dit te bewerkstelligen worden renteswaps afgesloten. Het renterisico met betrekking tot de financiering van pps-projecten wordt altijd afgedekt met behulp van renteswaps.

Valutarisico

Het merendeel van de activiteiten van de Groep vindt plaats in het eurogebied. Daarnaast is in 2013 het metroproject in Riyad, Saoedi-Arabië, gestart. Voor het metroproject in Riyad wordt het valutarisico op een groot gedeelte van de toekomstige kasstromen in US dollars afgedekt. Incidentele posities in vreemde valuta worden afgedekt met valutatermijncontracten. Het vreemde valutarisico op het eigen vermogen van buitenlandse dochters en de aan deze dochters verstrekte langlopende leningen, het zogenaamde translatierisico, wordt niet ingedekt, met uitzondering van Antea Verenigde Staten.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat de Groep niet op het vereiste moment aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen. De uitgangspunten van het liquiditeitsbeheer zijn dat voldoende liquiditeitsruimte aanwezig is om te kunnen voldoen aan huidige en toekomstige financiële verplichtingen, in normale en bijzondere omstandigheden, zonder dat daarbij onaanvaardbare verliezen worden geleden of de reputatie van de Groep in gevaar komt. Met behulp van voortschrijdende liquiditeitsprognoses wordt vastgesteld of voldoende liquiditeit beschikbaar is. Bij langlopende contracten wordt veelal aan opdrachtgevers om termijnbetalingen gevraagd voor de financiering van de projectkosten.

Oranjewoud N.V. beschikt over meerdere ringfenced financieringsarrangementen.

Op 26 april 2017 is een verlenging van de financiering voor Strukton Groep gerealiseerd met een looptijd tot en met 30 juni 2018. Tevens heeft in december 2016 een versterking van de vermogenspositie door de aandeelhouder plaatsgevonden. De verlenging van de financiering en versterking van de vermogenspositie betreffen onder meer:

- Een agiostorting ter grootte van € 10 miljoen en een achtergestelde lening ter grootte van € 5 miljoen verstrekt door Oranjewoud N.V. De achtergestelde lening heeft een looptijd van 55 jaar. Vervroegde aflossing is mogelijk.
- Een omzetting van € 9 miljoen van de in maart 2015 verstrekte achtergestelde lening in agio.
- Een totaal aan kredietfaciliteiten van € 115 miljoen (€ 40 miljoen Term Loan en € 75 miljoen werkkapitaal) en een totaal aan garantiefaciliteiten van € 261,6 miljoen (waarvan € 163,2 miljoen ten behoeve van het metroproject in Riyad). Gedurende de looptijd zijn er geen verplichte aflossingen.
- In 2015 heeft Sanderink Investments B.V. een garantie verstrekt om een aanvullende achtergestelde financiering of eigen vermogen te verstrekken ter hoogte van maximaal € 30 miljoen in geval van een liquiditeitstekort.
- Per 31 december 2016 tot en met 30 juni 2018 zijn nieuwe convenanten overeengekomen met betrekking tot Ebitda, capital expenditure, minimum beschikbare liquiditeit, leverage, interest cover, fixed charge cover en solvency. Per 31 december 2016 voldoet Strukton aan deze herziene convenanten.

- De agiostorting en verstrekking van een achtergestelde lening door Oranjewoud N.V. hebben de balans van Strukton Groep versterkt. Op basis van de liquiditeitsprognose van Strukton Groep tot en met juni 2018, verwacht de directie van Strukton voldoende financiële ruimte te hebben om het businessplan uit te voeren. Realisatie van de liquiditeitsprognose hangt in belangrijke mate af van de ontwikkeling van externe marktcondities, order intake, de ontwikkeling van projectresultaten en van het netto werkkapitaal.

Strukton Groep heeft geen aanwijzingen die er op duiden dat bepaalde marktcondities, zoals prijsontwikkeling bij zowel opdrachtgevers als leveranciers en onderaannemers, of afspraken met leveranciers en kredietverzekeraars zich ongunstig ontwikkelen. Dat geldt ook voor de order intake en tijdige conversie tot omzet en ontwikkeling van projectresultaten binnen de daarvoor verwachte bandbreedtes.

De directie van Strukton heeft diverse maatregelen geïdentificeerd die (mogelijk) voor additionele financiële ruimte kunnen zorgen. Deze maatregelen betreffen onder meer:

- Snellere facturatie, betere betalingscondities en inning van facturen waardoor het werkkapitaal verbetert.
- Zekerstellen van dividenden uit non-credit base dochterondernemingen, deelnemingen en gerelateerde samenwerkingsverbanden.
- Verkoop van vastgoedbeleggingen.

Op basis van de gerealiseerde verlenging van de financiering, de kapitaalstorting van Oranjewoud N.V., het business plan (rekening houdend met de geïdentificeerde gevoeligheden), maatregelen om additionele financiële ruimte te creëren en reeds gerealiseerde resultaten, zijn de directies van Strukton en Oranjewoud van mening dat het bedrijf in staat is om binnen zijn krediet- en garantiefaciliteiten te blijven en de overeengekomen convenanten te behalen.

De directies van Strukton en Oranjewoud onderkennen dat er een risico bestaat dat additionele liquiditeiten noodzakelijk kunnen zijn en een beroep gedaan moet worden op de door Sanderink Investments B.V. gestelde garantie in het geval de liquiditeitsprognose niet volledig wordt gerealiseerd.

Per 30 juni 2018 moet een nieuwe financiering zijn gerealiseerd. De directie van Strukton is momenteel bezig met de voorbereidingen voor deze herfinanciering. Op basis van de begroting voor 2017 en de businessplannen voor 2018 tot en met 2021 verwacht de directie tijdig een nieuwe financiering te realiseren.

Op basis van de hierboven weergegeven acties, plannen en verwachtingen is de jaarrekening 2016 opgesteld met inachtneming van de continuïteitsveronderstelling.

Inflatierisico

In langlopende contracten worden veelal indexeringen in het contract opgenomen naar de opdrachtgever. Incidenteel wordt het inflatierisico gehedged door middel van een inflatieswap.

Kapitaalbeheer

Het beleid van de directie is gericht op de handhaving van een sterke vermogenspositie waarmee het vertrouwen van opdrachtgevers, crediteuren en de markten kan worden behouden, het voldoen aan vereisten terzake bankconvenanten en de toekomstige ontwikkeling van de bedrijfsactiviteiten kan worden zeker gesteld. Kapitaal bestaat uit geplaatst en gestort kapitaal, ingehouden winsten, agioreserve, afdekkingsreserve, reserve omrekeningsverschillen, wettelijke reserve deelnemingen en een actuariële reserve. De directie bewaakt behalve het rendement op het eigen vermogen ook het niveau van het aan de aandeelhouder uit te keren dividend. De directie streeft naar een evenwicht tussen een hoger rendement, dat mogelijk zou zijn met een hoger niveau aan vreemd vermogen enerzijds, en de voordelen en zekerheid van een solide vermogenspositie anderzijds.

De directie streeft naar een solvabiliteit van ten minste 12,5%. Per ultimo 2016 bedroeg de solvabiliteit 16,8% (2015: 14,6%).

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

1. Immateriële vaste activa	Octrooien	IP	Software	Goodwill	Merk-naam	Klanten-bestand	Orderpor-tefeuille	Totaal
Stand per 1 januari 2015:								
Aanschafwaarde	796	1.063	8.290	62.419	6.100	51.215	63.005	192.888
Afschrijvingen	(577)	(76)	(6.593)	-	(2.946)	(35.313)	(46.780)	(92.285)
Boekwaarde	219	987	1.697	62.419	3.154	15.902	16.225	100.603
Boekwaarde per 1 januari 2015	219	987	1.697	62.419	3.154	15.902	16.225	100.603
Acquisitie deelnemingen	49	-	-	4.169	-	88	907	5.213
Investerings	158	-	899	-	-	-	-	1.057
Desinvesteringen	-	-	(2)	-	-	-	-	(2)
Overige mutaties	-	7.714	418	-	-	430	315	8.877
Koersverschillen	-	-	3	(366)	-	215	-	(148)
Afschrijvingen en impairment	(126)	(1.389)	(1.021)	(1.030)	(824)	(5.181)	(5.267)	(14.838)
Boekwaarde per 31 december 2015	300	7.312	1.994	65.192	2.330	11.454	12.180	100.762
Stand per 31 december 2015:								
Aanschafwaarde	1.003	8.777	7.924	65.192	6.100	46.427	64.227	199.650
Afschrijvingen	(703)	(1.465)	(5.930)	-	(3.770)	(34.973)	(52.047)	(98.888)
Boekwaarde	300	7.312	1.994	65.192	2.330	11.454	12.180	100.762
Boekwaarde per 1 januari 2016	300	7.312	1.994	65.192	2.330	11.454	12.180	100.762
Acquisitie deelnemingen	-	-	-	1.029	-	546	400	1.975
Investerings	163	-	797	-	-	-	-	960
Deconsolidatie	-	-	-	(2.107)	-	(387)	-	(2.494)
Overige mutaties	-	-	-	1	-	-	-	1
Koersverschillen	-	-	(49)	11	-	74	-	36
Afschrijvingen en impairment	(189)	(1.437)	(1.192)	(29)	(765)	(4.075)	(5.641)	(13.328)
Boekwaarde per 31 december 2016	274	5.875	1.550	64.097	1.565	7.612	6.939	87.912
Stand per 31 december 2016:								
Aanschafwaarde	1.166	8.777	6.510	64.097	2.600	42.245	22.551	147.946
Afschrijvingen	(892)	(2.902)	(4.960)	-	(1.035)	(34.633)	(15.612)	(60.034)
Boekwaarde	274	5.875	1.550	64.097	1.565	7.612	6.939	87.912

Octrooien worden afgeschreven op lineaire basis over de gebruiksduur van vijf jaar en software in twee tot vijf jaar. Er zijn in 2016 en 2015 geen financieringskosten als onderdeel van de kostprijs van software in ontwikkeling geactiveerd.

In de categorie software is het door Antea Verenigde Staten voor de verkoop aan derden ontwikkelde softwarepakket iEHS geactiveerd. De geactiveerde ontwikkelingskosten hebben per 31 december 2016 een boekwaarde van € 91.000 (2015: € 295.000). De afname is het gevolg van reguliere afschrijvingen.

Business Combinations

Op 21 december 2016 heeft Oranjewoud N.V. via zijn dochter Oranjewoud Realisatie Holding B.V. de overige 50% van de aandelen van Edel Grass B.V. overgenomen van Ten Cate Nederland B.V. Een uitsplitsing van de reële waarde is hieronder opgenomen:

Edel Grass B.V.	Reële Waarde
Immateriële vaste activa	946
Materiële vaste activa	1.218
Subtotaal vaste activa	2.164
Vorraden	4.350
Debiteuren	4.006
Overige vorderingen	700
Liquide middelen	268
Subtotaal vlottende activa	9.324
Subtotaal activa	11.488
Voorzieningen	401
Langlopende verplichtingen	517
Crediteuren	2.087
Overige kortlopende schulden	1.177
Subtotaal kortlopende schulden	3.264
Subtotaal passiva	4.182
Subtotaal activa minus subtotaal passiva	7.306
Aankoopprijs	3.891
Reële Waarde op acquisitiedatum	8.335
Reële Waarde activa en passiva op overnamedatum	7.306
Goodwill bij aankoop	1.029

Onder de vlottende activa zijn de onderhanden projecten opgenomen op basis van de grondslagen van de Groep. De betrokken partijen zijn van mening dat het in het belang van Edel Grass is dat de aandelen bij één van de huidige aandeelhouders berusten. Edel Grass is al vanaf de beginjaren van de ontwikkeling van kunstgras actief op de markt van kunstgrassystemen en heeft zich ontwikkeld tot een toonaangevende aanbieder van kunstgrassystemen op de Europese markt, met name voor hockey, tennis en voetbal. Daarnaast is Edel Grass actief op de landscapingmarkt. Dit zijn factoren als bedoeld in IFRS 3 die hebben geresulteerd in de opname van goodwill. De goodwill bij aankoop van € 1.029.000 omvat de verwachte synergievoordelen voortvloeiend uit de acquisitie. Afzonderlijk van de goodwill zijn bij aankoop de waarde van de orderportefeuille en het cliëntenbestand opgenomen onder immateriële vaste activa. Er is geen waarde toegekend aan andere immateriële vaste activa omdat deze waarde niet materieel wordt geacht. De opgestelde purchase price allocation is voorlopig omdat de reële waarde van de materiële vaste activa nog niet definitief kon worden bepaald.

Vanaf het moment van acquisitie (21 december 2016) van Edel Grass B.V. is er geen bijdrage aan de bedrijfsopbrengsten en aan het resultaat 2016 na belastingen van de Groep. De bedrijfsopbrengsten van Edel Grass B.V. in 2016 waren € 34,4 miljoen, het netto resultaat € 0,6 miljoen.

De externe (advies)kosten inzake de aankoop van de deelneming bedragen maximaal enkele tienduizenden euro's.

Recapitulerend:

Per 31 december 2016	Aankoopprijs	Reële Waarde op datum ver- krijgen control	Cumulatieve impairments	Goodwill	Negatieve goodwill
Antea Nederland B.V.	47.500	44.113	-	3.387	-
Detachering	35.359	21.014	(1.000)	13.576	232
Van der Heide Beheer B.V.	15.246	9.186	-	6.060	-
Antea USA Inc.	16.172	15.817	-	355	-
Overige acquisities 2008	741	433	-	360	52
Antea France SAS	14.500	8.769	-	5.731	-
J&E Sports B.V.	4.659	2.809	-	1.850	-
Strukton Groep N.V.	168.475	155.143	-	13.332	-
Ooms Nederland Holding B.V.	17.876	24.774	-	-	6.898
Van Straten B.V.	1.039	1.039	-	-	-
Rasenberg Holding B.V.	15.850	8.438	-	7.412	-
Unihorn India Pvt. Ltd.	1.500	2.725	-	-	1.225
Géo-Hyd SARL	1.100	1.060	-	40	-
Costruzioni Linee Ferroviarie S.p.A.	48.920	43.378	-	5.542	-
Van Rens B.V.	1.273	976	(89)	208	-
Strukton Rail Västerås AB	2.407	1.626	(30)	751	-
Siebens Spoorbouw BVBA	1.300	1.006	-	294	-
NS Spooraansluitingen B.V.	7.200	8.941	-	-	1.741
Groupe IRH Environnement SAS	1.100	(3.069)	-	4.169	-
Edel Grass B.V.	3.891	2.862	-	1.029	-
Totaal	406.108	351.040	(1.119)	64.097	10.148

De negatieve goodwill is in de betreffende jaren onder de overige bedrijfsopbrengsten ten gunste van het resultaat gebracht.

2016	Betaling	Netto cash ¹⁾	Netto betaling
Edel Grass B.V.	3.891	268	3.623
NS Spooraansluitingen B.V.	2.400	-	2.400
Totaal 2016	6.291	268	6.023

¹⁾ Betreft de op het moment van overname in de deelneming aanwezige kasmiddelen.

Bijzondere waardeverminderingen en afschrijvingen

Geacquireerde deelnemingen genereren zelfstandig dan wel met andere delen van het segment cash flows en zijn daarom intern zelfstandig of tezamen met die andere segmentdelen als cash generating unit (CGU) gedefinieerd. Op de geactiveerde goodwill is overeenkomstig IAS 36 een impairment test toegepast, zowel op CGU-niveau, segmentniveau als op Groepniveau.

De waarderingmethodiek betreft de discounted cashflow methode, waarbij wordt uitgegaan van een oneindige levensduur. Voor elk van de acquisities als CGU is de waarde gebaseerd op de door het management verwachte cash flows. De groeivoet van het netto resultaat hierin varieert met vaste bedragen, dan wel met relatieve stijgingen per jaar, afhankelijk van de verwachtingen van het management. De verwachting van het management is gebaseerd op historische gegevens, orderportefeuilles, beoordelingen en externe informatie. De gehanteerde berekende WACC voor belastingen varieert van 13,1% tot 18,2%, afhankelijk van het risicoprofiel van de CGU.

De belangrijkste veronderstellingen en de wijze van kwantificeren voor impairment voor de CGU's zijn:

Percentages	Wacc (pre-tax)		Omzetgroei planperiode		Omzetgroei perpetual	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Antea Nederland B.V.	13,3	13,2	3,0	3,0	0,5	0,5
Detachering	13,9	14,5	10-30	7-20	0,5	0,5
Van der Heide Beheer B.V.	13,3	13,4	3,0	3,0	0,5	0,5
Antea USA Inc.	18,2	16,7	3,0	3,0	2,0	2,0
J&E Sports B.V.	13,3	13,3	3,0	3,0	0,5	0,5
France	13,9	13,1	3,0	3,0	0,5	0,5
Edel Grass B.V.	13,3		3,0		0,5	
Strukton Groep N.V.:						
Railsystemen	14,6	13,5	0-3,9	-1,6-+7,1	0,5	0,5
Civiele infrastructuur	13,1	13,3	0-1,2	0-5,6	0,5	0,5
Techniek en Gebouwen	13,3	13,0	-3,4-+12,2	7,1-12,3	0,5	0,5
Rasenberg Holding B.V.	13,1	13,0	1,8-2,4	3,0	0,5	0,5
Milieutechniek	13,3	13,0	0-7,4	3,0	0,5	0,5
Siebens Spoorbouw BVBA	16,3	15,0	-7,7-+2,4	-8,4-+2,6	0,5	0,5
Costruzioni Linee Ferroviarie S.p.A.	15,8	15,3	3,0	3,0	0,5	0,5

De belangrijkste gevoeligheden in de impairment test voor de CGU's zijn:

Sensitiviteit bedragen x € 1 miljoen	Wacc + 1%		Wacc - 1%		Jaarlijkse omzetgroei -1%		Geen perpetual groei	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Antea Nederland B.V.	-3,8	-3,7	4,5	4,4	-1,8	-1,7	-0,8	-0,8
Detachering	-1,7	-1,3	1,9	1,5	-1,0	-0,8	-0,5	-0,3
Van der Heide Beheer B.V.	-1,3	-1,2	1,5	1,4	-0,8	-0,7	-0,4	-0,3
Antea USA Inc.	-1,4	-1,4	1,6	1,6	-1,0	-0,9	-1,0	-1,0
J&E Sports B.V.	-0,5	-0,4	0,5	0,5	-0,3	-0,3	-0,1	-0,1
France	-3,0	-3,1	3,5	3,6	-1,1	-1,3	-0,5	-0,6
Edel Grass B.V.	-0,7		0,8		-0,2		-0,1	
Strukton Groep N.V.:								
Railsystemen	-15,8	-19,0	18,3	22,2	-10,3	-14,8	-3,0	-3,9
Civiele infrastructuur	-5,3	-7,8	6,2	9,0	-3,5	-6,2	-1,4	-1,8
Techniek en Gebouwen	-4,5	-5,8	5,2	6,8	-2,4	-4,3	-0,5	-1,0
Rasenberg Holding B.V.	-1,3	-2,6	1,6	3,1	-0,9	-2,0	-0,4	-0,7
Milieutechniek	-0,5	-0,3	0,5	0,4	-0,3	-0,2	-0,1	-0,1
Siebens Spoorbouw BVBA	-0,1	-0,1	0,1	0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0
Costruzioni Linee Ferroviarie S.p.A.	-7,4	-7,4	8,4	8,4	-4,2	-4,9	-3,1	-1,5

Antea Nederland B.V.

De toets is uitgevoerd op de toekomstige kasstromen in Nederland. De uitkomst van de berekening van de realiseerbare waarde ligt € 21,4 miljoen boven de boekwaarde van de onderneming inclusief de daarin opgenomen goodwill. De Groep heeft derhalve in het boekjaar geen bijzondere waardevermindering op de goodwill voor Antea Nederland B.V. doorgevoerd.

Detachering

De toets is uitgevoerd op de toekomstige kasstromen van de gecombineerde entiteiten in Nederland. De entiteiten zijn gecombineerd beschouwd vanwege verregaande integratie. De uitkomst van de berekening van de realiseerbare waarde ligt € 3,2 miljoen boven de boekwaarde van de onderneming inclusief de daarin opgenomen goodwill. De Groep heeft derhalve in het boekjaar geen bijzondere waardevermindering op de goodwill voor Detachering doorgevoerd.

Van der Heide Beheer B.V.

De toets is uitgevoerd op de toekomstige kasstromen in Nederland. De uitkomst van de berekening van de realiseerbare waarde ligt € 7,6 miljoen boven de boekwaarde van de onderneming inclusief de daarin opgenomen goodwill. De Groep heeft derhalve in het boekjaar geen bijzondere waardevermindering op de goodwill voor Van der Heide Beheer B.V. doorgevoerd.

Antea USA, Inc.

De toets is uitgevoerd op de toekomstige kasstromen in de Verenigde Staten. De uitkomst van de berekening van de realiseerbare waarde ligt € 9,6 miljoen boven de boekwaarde van de onderneming inclusief de daarin opgenomen goodwill. De Groep heeft derhalve in het boekjaar geen bijzondere waardevermindering op de goodwill voor Antea USA Inc. doorgevoerd.

J&E Sports B.V.

De toets is uitgevoerd op de toekomstige kasstromen in Nederland. De uitkomst van de berekening van de realiseerbare waarde ligt € 2,6 miljoen boven de boekwaarde van de onderneming inclusief de daarin opgenomen goodwill. De Groep heeft derhalve in het boekjaar geen bijzondere waardevermindering op de goodwill voor J&E Sports B.V. doorgevoerd.

France

De toets is uitgevoerd op de toekomstige kasstromen van de gecombineerde entiteiten in Frankrijk. De entiteiten zijn gecombineerd beschouwd vanwege verregaande integratie. De uitkomst van de berekening van de realiseerbare waarde ligt € 3,5 miljoen boven de boekwaarde van de onderneming inclusief de daarin opgenomen goodwill. De Groep heeft derhalve in het boekjaar geen bijzondere waardevermindering op de goodwill voor France doorgevoerd.

Edel Grass B.V.

De toets is uitgevoerd op de toekomstige kasstromen in Nederland. De uitkomst van de berekening van de realiseerbare waarde ligt beperkt boven de boekwaarde van de onderneming inclusief de daarin opgenomen goodwill. De Groep heeft derhalve in het boekjaar geen bijzondere waardevermindering op de goodwill voor Edel Grass B.V. doorgevoerd.

Strukton Groep N.V.

Strukton Groep N.V. is in het kader van de impairment test onder te verdelen in drie cash generating units (CGU's). De CGU indeling is conform de segment indeling. De test is per CGU uitgevoerd.

De goodwill toerekening per CGU is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2016	2015
Railsystemen	3.000	3.000
Civiele infrastructuur	5.000	5.000
Techniek en Gebouwen	5.332	5.332
Totaal	13.332	13.332

Railsystemen

De toets is uitgevoerd op de toekomstige kasstromen in Europa. De uitkomst van de berekening van de realiseerbare waarde ligt € 17,2 miljoen boven de boekwaarde van de CGU inclusief de daarin opgenomen goodwill. De Groep heeft derhalve in het boekjaar geen bijzondere waardevermindering op de goodwill voor Strukton Rail doorgevoerd.

Civiele infrastructuur

De toets is uitgevoerd op de toekomstige kasstromen in Europa. De uitkomst van de berekening van de realiseerbare waarde ligt € 6,2 miljoen boven de boekwaarde van de CGU inclusief de daarin opgenomen goodwill. De Groep heeft derhalve in het boekjaar geen bijzondere waardevermindering op de goodwill voor Strukton Civiel doorgevoerd.

Techniek en Gebouwen

De toets is uitgevoerd op de toekomstige kasstromen in Nederland. De uitkomst van de berekening van de realiseerbare waarde ligt € 35,8 miljoen boven de boekwaarde van de CGU inclusief de daarin opgenomen goodwill. De Groep heeft derhalve in het boekjaar geen bijzondere waardevermindering op de goodwill voor Strukton Techniek en Gebouwen doorgevoerd.

Rasenberg Holding B.V.

De toets is uitgevoerd op de toekomstige kasstromen in Nederland. De uitkomst van de berekening van de realiseerbare waarde ligt € 2,4 miljoen boven de boekwaarde van de onderneming inclusief de daarin opgenomen goodwill. De Groep heeft derhalve in het boekjaar geen bijzondere waardevermindering op de goodwill voor Rasenberg Holding B.V. doorgevoerd.

Milieutechniek

De toets is uitgevoerd op de toekomstige kasstromen in Nederland. De uitkomst van de berekening van de realiseerbare waarde ligt € 3,9 miljoen boven de boekwaarde van de onderneming inclusief de daarin opgenomen goodwill. De Groep heeft derhalve in het boekjaar geen bijzondere waardevermindering op de goodwill voor Milieutechniek doorgevoerd.

Siebens Spoorbouw BVBA

De toets is uitgevoerd op de toekomstige kasstromen in België. De uitkomst van de berekening van de realiseerbare waarde ligt € 0,1 miljoen boven de boekwaarde van de onderneming inclusief de daarin opgenomen goodwill. De Groep heeft derhalve in het boekjaar geen bijzondere waardevermindering op de goodwill voor Siebens Spoorbouw BVBA doorgevoerd.

Costruzioni Linee Ferroviarie S.p.A.

De toets is uitgevoerd op de toekomstige kasstromen in Italië. De uitkomst van de berekening van de realiseerbare waarde ligt € 24,1 miljoen boven de boekwaarde van het belang in de onderneming inclusief de daarin opgenomen goodwill. De Groep heeft derhalve in het boekjaar geen bijzondere waardevermindering op de goodwill voor Costruzioni Linee Ferroviarie S.p.A. doorgevoerd.

Totaal

Bij een 1%-punt hogere WACC daalt de contante waarde van de totale cash flows ca. € 61 miljoen. Bij een 1%-punt lagere WACC stijgt de contante waarde van de totale cash flows ca. € 71 miljoen. Bij een 1%-punt lagere groeivoet is de invloed ca. € 37 miljoen.

2. Materiële vaste activa	Bedrijfsge- bouwen	Terreinen	Materieel en instru- mentarium	Overig	Activa in constructie	Totaal
Stand per 1 januari 2015						
Aanschafwaarde	81.604	8.798	189.209	32.003	2.678	314.292
Afschrijvingen	(20.161)	(230)	(89.406)	(16.167)	-	(125.964)
Boekwaarde	61.443	8.568	99.803	15.836	2.678	188.328
Boekwaarde per 1 januari 2015	61.443	8.568	99.803	15.836	2.678	188.328
Acquisitie deelnemingen	342	-	4.358	707	241	5.648
Overige mutaties	(390)	-	1.684	(1.100)	(1.393)	(1.199)
Investerings	81	109	17.110	2.793	866	20.959
Desinvesteringen	(131)	-	(371)	(31)	-	(533)
Koersverschillen	1	-	548	27	2	578
Afschrijvingen	(3.441)	(78)	(26.343)	(3.853)	-	(33.715)
Boekwaarde per 31 december 2015	57.905	8.599	96.789	14.379	2.394	180.066
Stand per 31 december 2015						
Aanschafwaarde	80.931	8.907	205.189	33.991	2.394	331.412
Afschrijvingen	(23.026)	(308)	(108.400)	(19.612)	-	(151.346)
Boekwaarde	57.905	8.599	96.789	14.379	2.394	180.066
Boekwaarde per 1 januari 2016	57.905	8.599	96.789	14.379	2.394	180.066
Acquisitie deelnemingen	-	-	1.218	-	-	1.218
Deconsolidatie	-	-	(636)	(151)	-	(787)
Overige mutaties	(1.446)	937	2.324	(75)	(14)	1.726
Investerings	357	-	20.624	3.569	(116)	24.434
Desinvesteringen	-	-	(161)	(53)	-	(214)
Koersverschillen	-	-	(369)	8	(1)	(362)
Afschrijvingen	(2.951)	(15)	(24.114)	(4.251)	-	(31.331)
Boekwaarde per 31 december 2016	53.865	9.521	95.675	13.426	2.263	174.750
Stand per 31 december 2016:						
Aanschafwaarde	79.840	9.844	224.612	37.032	2.263	353.591
Afschrijvingen	(25.975)	(323)	(128.937)	(23.606)	-	(178.841)
Boekwaarde	53.865	9.521	95.675	13.426	2.263	174.750

In 2016 is voor een bedrag van € 1,2 miljoen aan activa verworven uit acquisitie van deelnemingen. Dit betreft activa ten gevolge van de acquisitie van Edel Grass B.V.

In 2015 is voor een bedrag van € 5,6 miljoen aan activa verworven uit acquisitie van deelnemingen. Dit betreft activa ten gevolge van de acquisities van NS Spooransluitingen B.V. (€ 3,0 miljoen) en Groupe IRH Environnement (€ 2,6 miljoen).

Afschrijvingstermijnen:

- Bedrijfsgebouwen 25 jaren
- Terreinen niet (op terreinverhardingen wordt wel afgeschreven (10 jaar))
- Materieel en instrumentarium 2 tot 6 jaren
- Overig 3 tot 10 jaren
- Activa in constructie niet

Op terreinen met gebouwen met een boekwaarde van € 14,1 miljoen (2015: € 14,7 miljoen) zijn hypotheek gevestigd als zekerheid voor een lening (zie toelichting 14).

In 2016 evenals in 2015 zijn, naar aanleiding van een beoordeling van de waarde van de materiële vaste activa, geen bijzondere waardeverminderingen noodzakelijk gebleken.

Materiële vaste activa gefinancierd door middel van financiële leaseovereenkomsten hebben een boekwaarde van € 19,0 miljoen (2015: € 14,9 miljoen) en betreffen auto's, it-hardware, machines en installaties. De met de leaseovereenkomsten samenhangende betalingsverplichtingen zijn opgenomen onder de kortlopende en langlopende schulden. De Groep heeft niet het juridische eigendom van deze activa.

De investeringen in 2016 hebben evenals in 2015 voornamelijk betrekking op het segment railsystemen.

Het merendeel van het materieel vast actief is als zekerheid voor banken en/of andere verschaffers van vreemd vermogen gesteld.

3. Vastgoedbeleggingen

	Totaal
Boekwaarde per 1 januari 2015	9.657
Investerings	184
Afschrijvingen en impairments	(283)
Deconsolidatie	(4.189)
Boekwaarde per 31 december 2015	5.369
Stand per 31 december 2015:	
Kostprijs	6.137
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	(768)
Boekwaarde	5.369
Boekwaarde per 1 januari 2016	5.369
Investerings	160
Afschrijvingen en impairments	(113)
Overige mutaties	117
Boekwaarde per 31 december 2016	5.533
Stand per 31 december 2016:	
Kostprijs	6.414
Cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	(881)
Boekwaarde	5.533

De reële waarde van vastgoedbeleggingen bedraagt per 31 december 2016 € 5,5 miljoen (2015: € 5,4 miljoen). Deze waarde is gebaseerd op taxatierapporten die opgesteld zijn door erkende deskundigen.

De Groep ontving in 2016 € 0,5 miljoen (2015: € 0,9 miljoen) voor de exploitatie.

De deconsolidatie van € 4,2 miljoen in 2015 is het gevolg van het feit dat Ballast Nedam in 2015 het gebieds- en planontwikkelingsdeel in het project 'ondertunneling A2 Maastricht' heeft overgenomen. Hierbij is een vastgoedobject, waar de Groep voorheen 50% belang in had, overgedragen aan Ballast Nedam.

De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de verwachte gebruiksduur als volgt:

- Fundering / Ruwbouw / Overig 50 jaren
- Dak / Warmte / Ventilatie 15 jaren
- Kozijnen / Gevels / Gas / Electra / Liften 25 jaren

4. Geassocieerde deelnemingen en joint ventures

Verloop	2016	2015
Boekwaarde per 1 januari	27.758	29.960
Investeringsen	2.508	2.943
Aandeel in het resultaat	11.645	3.402
Afname door uitbreiding belang	(4.444)	-
Dividenden	(8.783)	(2.961)
Koersverschillen	68	22
Overig	218	1.651
Mutatie voorziening	-	(7.259)
Boekwaarde per 31 december	28.970	27.758

De Groep heeft investeringen in (niet-beursgenoteerde) geassocieerde deelnemingen en joint ventures.

Entiteit	Bedrijfsactiviteit	Hoofdvestigingsplaats	Belang Oranjewoud	
			2016	2015
Edel Grass B.V.	Verkopen van kunstgras en kunstgrassystemen	Genemuiden		50%
Angelbrasil Geologia	Ingenieurs- en adviesbureau	Sao Paulo, Brazilië	47%	47%
Strukton Finance Holding B.V.	Beheren/financieren PPS projecten	Maarssen	20%	20%
Dual Inventive B.V.	Services en producten spoorwerk	Oosterwijk	50%	
A1 Electronics Netherlands B.V.	productie/onderhoud van elektronische systemen	Almelo	50%	50%
Eurailscout	onderhoud railinfra	Utrecht	50%	50%
Tubex	funderingswerkzaamheden	Oostburg	50%	50%
DMI GmbH	betoninjectie- en afdichtingswerkzaamheden	Berlijn	50%	50%
Aduco Holding B.V.	GWW activiteiten	Haarlem	25%	25%
APA B.V.	productie en verkoop wegenbouwprodukten	Amsterdam	25%	25%
APRR B.V.	productie en verkoop wegenbouwprodukten	Rotterdam	25%	25%
Bituned B.V.	handel olie- en andere bitumineuze producten	Reeuwijk	50%	50%
NOAP B.V.	productie en verkoop wegenbouwprodukten	Heerenveen	50%	50%
Fast Consortium LLC	Constructie van Riyadh metro	Riyadh	18%	18%

Strukton Rail heeft in 2016 50% van de aandelen van Dual Inventive Holding overgenomen. De overeenkomst die deze deelneming bekrachtigt, is op donderdag 4 februari 2016 getekend. Strukton Rail is (economisch) met ingang van 1 januari 2016 50% aandeelhouder van Dual Inventive Holding. Dual Inventive is een bedrijf dat innovatieve technologische producten ontwikkelt en produceert die het werken aan de railinfrastructuur veiliger en efficiënter maken, de spoorcapaciteit voor vervoerders maximaliseren en de betrouwbaarheid van de railinfrastructuur verbeteren. Dual Inventive telt 21 medewerkers en heeft een omzet van € 4,5 miljoen.

De investeringen in 2015 hebben met name betrekking op Eurailscout (€ 1,7 miljoen) en deelnemingen van Ooms Construction B.V.

De post Overig in 2016 betreft meerdere, relatief kleine, niet geconsolideerde deelnemingen van de wegenbouw-bedrijven. In de mutatie Overig in 2015 zijn de mutaties van de reële waarden van de renteswaps van de pps-projecten verantwoord. De negatief gewaardeerde pps-projecten zijn in 2015 op nihil gewaardeerd aangezien de Groep geen bijstort verplichting heeft.

2015	vaste activa	vlottende activa	langlop. verplicht.	kortlop. verplicht.	saldo	bedrijfs-opbrengsten	resultaat na bel.	niet-ger. result.	totaal res.	liquide middelen	financiële baten	financiële lasten	winst-belasting	dividend
Edel Grass B.V.	1.668	5.322	208	2.643	4.139	12.612	321	-	321	193	29	1	100	574
Angelbrasil Geologia	317	244	21	133	408	98	3	-	3	86	1	-	6	-
Strukton Finance Holding B.V.	939	79	689	79	250	-	69	6.868	6.937	52	159	159	-	63
A1 Electronics Netherlands B.V.	278	942	193	372	655	2.777	163	-	163	21	-	6	23	-
Eurailscout B.V.	11.758	7.689	3.146	7.737	8.564	14.646	1.056	-	1.056	1.416	6	105	242	-
Tubex B.V.	253	1.221	2	670	802	2.668	113	-	113	18	-	-	23	-
DMI GmbH	479	4.624	50	2.120	2.933	6.987	576	-	576	1.099	5	6	235	150
Aduco Holding B.V.	732	1.354	244	403	1.439	10.848	329	-	329	130	35	-	55	400
APA B.V.	892	1.387	-	843	1.436	3.861	592	-	592	244	-	-	197	500
APRR B.V.	1.708	1.660	225	1.556	1.587	4.758	282	-	282	312	-	-	94	300
Bituned B.V.	51	2.607	-	820	1.838	12.198	364	-	364	1.369	12	7	138	-
NOAP B.V.	1.435	1.237	716	1.444	512	3.786	143	-	143	121	-	28	39	-
Overig					3.195		(609)	-	(609)					
Totaal					27.758		3.402	6.868	10.270					

De in de tabel vermelde bedragen zijn naar rato van het belang van de Groep in de deelnemingen.

2016	vaste activa	vlottende activa	langlop. verplicht.	kortlop. verplicht.	saldo	bedrijfs-opbrengsten	resultaat na bel.	niet-ger. result.	totaal res.	liquide middelen	financiële baten	financiële lasten	winst-belasting	dividend
Edel Grass B.V.						17.178	305	-	305		11	25	95	-
Angelbrasil Geologia	129	286	5	116	294	894	84	-	84	167	-	2	47	-
Dual Inventive B.V.	2.809	845	190	344	3.120	1.734	270	-	270	156	-	8	49	-
A1 Electronics Netherlands B.V.	343	1.416	305	391	1.063	3.742	458	-	458	44	-	16	133	50
Eurailscout	11.886	7.372	3.001	7.317	8.940	13.557	377	-	377	4.018	12	133	437	-
Tubex	172	1.217	74	235	1.080	3.170	141	-	141	208	-	5	-	-
DMI GmbH	58	2.741	-	898	1.901	3.224	148	-	148	876	5	2	94	800
Aduco Holding B.V.	575	1.442	183	496	1.338	2.987	409	-	409	737	-	2	113	510
APA B.V.	866	1.696	77	1.133	1.352	5.437	416	-	416	422	-	-	158	500
APRR B.V.	1.518	808	215	547	1.564	3.075	228	-	228	149	-	3	61	250
Bituned B.V.	40	2.959	50	1.082	1.867	9.960	379	-	379	1.632	-	3	123	350
NOAP B.V.	1.453	691	1.064	569	511	3.475	182	-	182	36	-	21	-	-
Fast Consortium LLC	7.788	47.531	411	53.190	1.718	188.253	6.000	-	6.000	23.039	-	-	2.216	4.960
Overig					4.222		2.248	(100)	2.148					
Totaal					28.970		11.645	(100)	11.545					

De deelneming "Fast Consortium LLC" was in boekjaar 2015 opgenomen onder Overig. De deelnemingswaarde in 2015 bedroeg € 0,7 miljoen en het resultaat in 2015 bedroeg € 0,6 miljoen. Het resultaat van Fast Consortium LLC in boekjaar 2016 bedroeg € 6 miljoen. Het relatief hoge resultaat in 2016 is het gevolg van een herverdeling van het resultaat van het metroproject in Riyad op last van de fiscale autoriteiten in Riyad. Hierbij is het relatieve belang in het resultaat van het Fast Consortium LLC gestegen en is het relatieve belang in het resultaat van de geconsolideerde unincorporated joint venture gedaald.

De in de pps-projecten gerealiseerde cashflows staan niet ter vrije beschikking van de Groep. Voor de overige deelnemingen zijn geen beperkingen van toepassing. Het (pro rata belang in het) resultaat van deelnemingen is, zoals gepresenteerd, € 11,6 miljoen positief (2015: € 3,4 miljoen positief).

Gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten van de deelnemingen	31-12-2016	31-12-2015
Gerealiseerd resultaat	11.645	3.402
Niet-gerealiseerd resultaat	(100)	6.868
Totaal resultaat	11.545	10.270

In 2015 bedraagt het niet gerealiseerde resultaat van de deelnemingen € 6,9 miljoen. Dit resultaat wordt gedeeltelijk veroorzaakt door de verkoop van het 6% belang in de special purpose company Komfort B.V. aan DIF Infra 3 Finance B.V. Als gevolg van deze verkoop is de negatieve fair value van de renteswap die in Komfort B.V. is gewaardeerd, netto gecorrigeerd in het eigen vermogen van de Groep.

Daarnaast heeft het niet-gerealiseerde resultaat betrekking op de positieve mutaties van de fair values van de renteswaps van de overige pps-projecten en op de mutatie als gevolg van de hierboven genoemde correctie op de waardering van Strukton Finance Holding B.V.

De activiteiten van de Groep worden gedeeltelijk uitgevoerd in joint operations (tijdelijke en permanente). In de geconsolideerde jaarrekening zijn de volgende posten betrokken, die overeenkomen met het belang van de Groep in de opbrengsten, activa en verplichtingen van de afzonderlijke joint operations:

Joint Operations

De Groep heeft een aantal kapitaalbelangen in project-entiteiten. Zie toelichting 40.

Pro rata belang in Joint Operations	31-12-2016	31-12-2015
Activa	391.426	391.571
Verplichtingen	(467.904)	(467.779)
Omzet	428.867	393.414
Netto resultaat	(9.468)	898

Alle materiële vennootschappen onder firma zijn als Joint Operation verwerkt. Voor de vennootschappen onder firma geldt een hoofdelijke aansprakelijkheid. Er zijn echter geen voorwaardelijke verplichtingen. De Joint Operations bestaan met name uit combinaties gericht op het totstandbrengen van projecten.

5. Overige financiële vaste activa	Langlopende vorderingen	Pps-vorderingen	Deelnemingen	Totaal
Boekwaarde per 1 januari 2015	29.507	2.061	2.950	34.518
Verstrekte leningen	802	450	-	1.252
Aflossingen leningen	(3.960)	-	-	(3.960)
Oprenting	-	133	-	133
Overige mutaties	1.660	-	-	1.660
Boekwaarde per 31 december 2015	28.009	2.644	2.950	33.603
Boekwaarde per 1 januari 2016	28.009	2.644	2.950	33.603
Verstrekte leningen	7.951	198	-	8.149
Aflossingen leningen	(5.590)	(395)	-	(5.985)
Oprenting	-	113	-	113
Overige mutaties	2.089	-	-	2.089
Boekwaarde per 31 december 2016	32.459	2.560	2.950	37.969

De pps-vorderingen betreffen nog te ontvangen vergoedingen uit hoofde van concessieovereenkomsten in Nederland. De looptijd van de diverse pps-vorderingen is ca. 25 jaar. Het merendeel (van het bedrag van de vorderingen) heeft een looptijd langer dan vijf jaar. Gegeven het karakter van de contractpartijen is het kredietrisico op nihil ingeschat. (Zie ook toelichting 27).

Onder de deelnemingen is het belang in Voest Alpine Railpro B.V. 10% (2015: 10%) verantwoord.

6. Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen

De uitgestelde belastingpositie op 31 december betreft het volgende:

	Geconsolideerde balans		Geconsolideerde winst- en-verliesrekening	
	2016	2015	2016	2015
<i>Uitgestelde belastingvorderingen</i>				
Waardering compensabele verliezen	37.867	35.264	(2.603)	(2.366)
Tijdelijke waarderingsverschillen voorzieningen	2.716	1.273	(1.443)	(104)
Tijdelijke waarderingsverschillen (im)materiële vaste activa	942	949	7	(56)
Financiële derivaten	1.298	2.017	(28)	(86)
Overig	8.918	8.031	(283)	(1.250)
	<u>51.741</u>	<u>47.534</u>		
Tijdelijke waarderingsverschillen (im)materiële vaste activa	(3.955)	-	3.955	-
Tijdelijke waarderingsverschillen onderhanden werk	-	524	524	10
Tijdelijke waarderingsverschillen voorzieningen	-	1.213	1.213	157
Waardering compensabele verliezen	-	2.200	2.200	(200)
Overige	-	(10)	(10)	-
	<u>(3.955)</u>	<u>3.927</u>		
<i>Uitgestelde belastingverplichtingen</i>				
Tijdelijke waarderingsverschillen (im)materiële vaste activa	(3.833)	(10.541)	(6.708)	(2.960)
Materiële vaste activa	(3.678)	(3.469)	209	1.316
Tijdelijke waarderingsverschillen onderhanden werk	(1.417)	(1.588)	(171)	57
Overig	(4)	43	47	(37)
	<u>(8.932)</u>	<u>(15.555)</u>		
Saldo uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen (gepresenteerd als vordering)	<u>47.786</u>	<u>47.534</u>		
Saldo uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen (gepresenteerd als verplichting)	<u>(8.932)</u>	<u>(11.628)</u>		
Uitgestelde belastinglast (bate)			<u>(3.091)</u>	<u>(5.519)</u>
Saldo uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen	<u>38.854</u>	<u>35.906</u>		

De uitgestelde belastingen zijn gemuteerd door het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten voor het winstbelasting effect van de mutaties reële waarde van derivaten voor hedge accounting (financiële derivaten) voor € 19.000 (2015: € 1.340.000) en voor het winstbelasting effect van de mutatie actuariële reserve voor € 643.000 negatief (2015: € 1.838.000).

De verantwoorde uitgestelde belastingvordering ad. € 47.786.000 (2015: € 47.534.000) heeft met name betrekking op de waardering van compensabele verliezen. Deze waardering heeft plaatsgevonden op basis van toekomstige winstverwachtingen op basis van inschattingen van het verantwoordelijk management. Daarnaast betreft het de fiscaal geactiveerde (fiscaal af te schrijven) goodwill uit overnames in Antea Verenigde Staten geëffectueerd vóór de overname van Antea Verenigde Staten door Oranjewoud N.V. Omdat deze goodwill commercieel niet is verantwoord, is sprake van

een fiscaal hoger afschrijvingspotentieel waarvoor deze uitgestelde belastingvordering is opgenomen. Eventuele dividendbetalingen aan de aandeelhouders van Oranjewoud N.V. leiden niet tot consequenties voor wat betreft de vennootschapsbelasting.

Bij diverse voornamelijk buitenlandse deelnemingen is een totaal fiscaal compensabel verlies van € 45,1 miljoen (2015: € 30,5 miljoen). Voor dit bedrag is, omdat geen toekomstige winsten worden verwacht, geen uitgestelde belastingvordering opgenomen. De verliezen zijn onbeperkt voorwaarts verrekenbaar. Anders dan de genoemde niet gewaardeerde fiscaal compensabele verliezen bij buitenlandse deelnemingen zijn er geen niet-gewaardeerde fiscaal compensabele verliezen van toepassing.

Bij de bepaling van de waarde van de belastinglatentie is rekening gehouden met een VpB-tarief van 25,0% tot 40,0% afhankelijk van de in de betreffende jurisdictie van toepassing zijnde tarieven.

Uitgestelde belastingschulden

Uitgestelde belastingschulden zijn gevormd terzake verschillen tussen commerciële en fiscale waardering van activa en passiva, met name voortvloeiend uit waarderingsverschillen ontstaan bij waardering van bij acquisities verkregen activa en passiva.

7. Voorraden

	2016	2015
Grond- en hulpstoffen	14.275	13.149
Gereed product en handelsgoederen	7.602	3.824
Vastgoed	9.152	12.827
Totaal	31.029	29.800

In boekjaar 2016 heeft een afwaardering op vastgoed plaatsgevonden van € 0,4 miljoen. Deze afwaardering is gebaseerd op een taxatierapport. Het niet verkochte deel van vastgoedprojecten, welke reeds in uitvoering zijn genomen, is in 2016 gedaald met € 3,7 miljoen (2015: daling € 5,3 miljoen). Het niet verkochte deel van het vastgoed betreft grondposities en gemaakte kosten voor vastgoedprojecten in uitvoering. Van het niet verkochte deel van het vastgoed in 2016 is voor een bedrag van € 0,3 miljoen (2015: € 2,2 miljoen) in zekerheid gegeven bij financiers.

8. Vorderingen

	2016	2015
Vorderingen op gelieerde ondernemingen	104	149
Handelsdebiteuren	441.905	449.808
Nog te factureren inzake afgesloten projecten	39.894	59.252
Belastingen en premies sociale verzekeringen	7.161	9.082
Overige vorderingen	146.956	165.226
Overlopende activa	23.815	96.942
Totaal	659.835	780.459

De vorderingen op gelieerde ondernemingen betreffen reguliere (kortlopende) onderlinge verhoudingen tussen onderdelen van Oranjewoud N.V. en Centric Holding B.V. Over deze verhoudingen wordt geen rente berekend vanwege het kortlopende karakter. Gegeven het kortlopende karakter is de nominale waarde bij benadering gelijk aan de reële waarde.

Onder de overige vorderingen en overlopende activa is ca. € 81 miljoen (2015: € 60 miljoen) opgenomen met betrekking tot vooruitbetalingen aan onderaannemers van het metroproject in Riyad. Resterende overige vorderingen en overlopende activa betreffen vorderingen op combinaties en diverse soorten overige vooruitbetaalde bedragen.

De kredietrisico's van de Groep hebben hoofdzakelijk betrekking op handelsdebiteuren, overige vorderingen en nog te factureren bedragen inzake afgesloten en onderhanden projecten. Om de kredietrisico's te beheersen heeft Oranjewoud N.V. een kredietbeleid uitgewerkt en worden de kredietrisico's voortdurend opgevolgd. Binnen Oranjewoud N.V. is geen sprake van een significante concentratie van kredietrisico's omdat er sprake is van een groot aantal afnemers, met uitzondering van de railactiviteiten, waar sprake is van een beperkt aantal afnemers waarvoor het kredietrisico als zeer beperkt is ingeschat en met uitzondering van Ballast Nedam, waarmee begin 2015 een overeenkomst is gesloten. De beoordeling van de inbaarheid is afhankelijk van het klantprofiel individueel bepaald op basis van risico-inschatting door het management. De voorziening voor oninbare debiteuren is in de balans in mindering gebracht op de handelsdebiteuren. Voor de nog te factureren bedragen zijn geen afwaarderingen uit hoofde van kredietwaardigheidsbeoordelingen noodzakelijk geweest.

In het kader van de bankfinanciering zijn zekerheden verstrekt aan banken. Hierbij is het merendeel van de activa van een tweetal werkmaatschappijen verpand.

Per 31 december is de ouderdomsanalyse van de debiteuren als volgt:

	2016	2015
- Niet vervallen en niet voorzien (0 - 30 dagen):	252.187	185.393
- Vervallen:		
31 - 60 dagen	103.053	129.489
61 - 90 dagen	18.650	40.903
91 - 180 dagen	38.612	34.707
181 - 365 dagen	17.039	55.093
> 365 dagen	12.364	4.223
Totaal	441.905	449.808
Voorzien per 1 januari	(7.026)	(4.393)
Dotatie voor het jaar	(4.351)	(5.584)
Afgeboekt	531	2.879
Ongebruikt tegengeboekte bedragen	3	79
Overig	16	(7)
Voorzien per 31 december	(10.827)	(7.026)

9. Onderhanden projecten

	2016	2015
Waarvan projecten met een stand:		
Nog te factureren	329.223	213.901
Vooruitgefactureerd	(381.749)	(338.194)
Totaal	(52.526)	(124.293)
Opbrengsten	4.113.031	4.116.938
Gefactureerde termijnen	(4.165.557)	(4.241.231)
Totaal	(52.526)	(124.293)

Het saldo nog te factureren onderhanden projecten bestaat uit alle onderhanden projecten waarvan de contractuele opbrengsten plus de opgenomen winst, minus de opgenomen verliezen groter zijn dan de gedeclareerde termijnen. Dit saldo is verantwoord onder de vlottende activa. Het saldo vooruitgefactureerd bestaat uit alle onderhanden projecten waarvan de contractuele opbrengsten plus de opgenomen winst, minus de opgenomen verliezen kleiner zijn dan de gedeclareerde termijnen. Dit saldo is verantwoord onder de kortlopende schulden. De vooruitgefactureerde bedragen zijn op balansdatum deels ontvangen en deels openstaande debiteurenvorderingen.

In totaal is in 2016 € 0,2 miljoen (2015: € 0,1 miljoen) rente geactiveerd. Grote langlopende projecten worden in de meeste gevallen voorgefinancierd waardoor de gefactureerde termijnen op deze projecten groter zijn dan de gemaakte kosten. Het positief saldo onderhanden werken bestaat voornamelijk uit kortlopende projecten.

10. Geldmiddelen en kasequivalenten

	2016	2015
Banken	222.733	234.049
Kassen	48	149
Totaal	222.781	234.198
Schulden aan kredietinstellingen:		
Onderdeel van het cash management systeem van de groep	32.936	92.301
Geen onderdeel van het cash management systeem van de groep	-	-
Totaal	32.936	92.301
Ten behoeve van het kasstroomoverzicht:		
Geldmiddelen en kasequivalenten	222.781	234.198
Af: Schulden aan kredietinstellingen onderdeel van het cash management systeem van de groep	32.936	92.301
Saldo geldmiddelen en kasequivalenten op 31 december	189.845	141.897

Op banktegoeden wordt een marktconforme rente vergoed.

Het bedrag aan geldmiddelen en kasequivalenten omvat banktegoeden, deposito's en kassaldi. Bankschulden die direct opeisbaar zijn en die een integraal onderdeel uitmaken van het cash management systeem van de onderneming worden onder de geldmiddelen en kasequivalenten opgenomen in de kasstroomoverzichten.

In de liquide middelen zijn begrepen geldmiddelen van bouwcombinaties ad. € 139,2 miljoen (2015: € 140,3 miljoen) en geldmiddelen die zijn ontvangen op geblokkeerde rekeningen ad. € 2,6 miljoen (2015: € 0,8 miljoen). Deze geldmiddelen staan niet ter vrije beschikking van de onderneming.

De geldmiddelen opgenomen in bouwcombinaties betreffen geldmiddelen in samenwerkingsverbanden waarbij contractueel is vastgelegd dat niet vrij mag worden beschikt over de liquide middelen. De geldmiddelen ontvangen op geblokkeerde rekeningen betreffen met name de in het kader van de Wet Ketenaansprakelijkheid aan te houden G-rekeningen. De overige liquide middelen staan volledig ter vrije beschikking.

11. Groepsvermogen

Eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouders van de moedermaatschappij

Kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt per 31 december 2016 € 10.000.000 bestaande uit 100.000.000 aandelen A en B van elk € 0,10. Het geplaatst en volgestort kapitaal bedraagt 62.872.869 aandelen elk € 0,10 groot. Het geplaatst kapitaal bestaat per 31 december 2016 uit € 2.955.307 aandelen A en € 3.331.980 aandelen B (31 december 2015: € 2.955.307 aandelen A en € 2.918.037 aandelen B). Voor aandelen B is, in tegenstelling tot aandelen A, geen beursnotering aangevraagd. Er is geen verschil in zeggenschap of winstrechten tussen de aandelen A en B.

De statuten van de vennootschap bepalen dat aandelenuitgifte geschiedt ingevolge een directiebesluit. De vennootschap mag volgestorte eigen aandelen verkrijgen, doch slechts om niet. Verkrijging anders dan om niet kan slechts plaatsvinden indien de algemene vergadering de directie daartoe heeft gemachtigd.

Op 6 maart 2015 heeft Oranjewoud N.V. zijn eigen vermogen vergroot middels een onderhandse emissie van 1.855.288 aandelen B. De aandelen zijn uitgegeven aan Sanderink Investments B.V. tegen het gemiddelde van de slotkoersen in de periode 17 februari 2015 tot en met 4 maart 2015. De uitgiftekoers is € 5,39 per aandeel. Voor de aandelen B is geen beursnotering aangevraagd.

Op 12 december 2016 heeft Oranjewoud N.V. zijn eigen vermogen vergroot middels een onderhandse emissie van 4.139.434 aandelen B. De aandelen zijn uitgegeven aan Sanderink Investments B.V. tegen het gemiddelde van de slotkoersen in de periode 28 november 2016 tot en met 9 december 2016. De uitgiftekoers is € 4,59 per aandeel. Voor de aandelen B is geen beursnotering aangevraagd.

Winst per aandeel

De aan houders van gewone aandelen toe te rekenen winst bedraagt € 11.331.000 (2015: € 18.088.000). Het aantal uitstaande aandelen is per 1 januari 2015 56.878.147, per 31 december 2015 en 1 januari 2016 58.733.435 en per 31 december 2016 62.872.869.

De winst per aandeel bedraagt € 0,19 (2015: € 0,31).

De calculatie van het nettoresultaat per aandeel per 31 december is gebaseerd op het nettoresultaat zoals dat aan gewone aandeelhouders ter beschikking staat, gedeeld door het gewogen gemiddeld aantal uitstaande aandelen dat gedurende het jaar heeft uitgestaan (2016: 58.948.912 aandelen en 2015: 58.408.124 aandelen). Over 2016 en 2015 is de verwaterde winst per aandeel gelijk aan het gewone resultaat per aandeel.

Dividend

Oranjewoud N.V. heeft een doelstelling om 30% van de nettowinst vermeerderd met de amortisatie (na belastingen) die voortvloeit uit de overname van Strukton Groep N.V. beschikbaar te stellen voor dividend. Het uitkeren van dividend is afhankelijk van toekomstige resultaatontwikkelingen, marktontwikkelingen, gewenste solvabiliteit en de ruimte onder

bestaande en toekomstige bankconvenanten. Het dividend zal beschikbaar worden gesteld als keuzedividend (cash en/of aandelen).

Oranjewoud N.V. heeft voor de overname van Strukton Groep N.V. vreemd vermogen aangetrokken bij Rabobank. De leningdocumentatie beschrijft onder welke voorwaarden dividend mag worden uitgekeerd, waarbij onder andere de hoogte van het dividend wordt beperkt tot maximaal 30% van het resultaat na belastingen vermeerderd met de amortisatie (na belastingen) die voortvloeit uit de overname van Strukton Groep N.V.

Ter verbetering van de solvabiliteit en ter versterking van de liquiditeitspositie heeft Oranjewoud N.V. op 12 december 2016 zijn Eigen Vermogen met € 19 miljoen versterkt door onderhandse plaatsing bij Sanderink Investments B.V. In 2016 is het Eigen Vermogen verder verbeterd door het gerealiseerde (€ 11,3 miljoen) en het niet-gerealiseerde resultaat (€ 1,4 miljoen). Het balanstotaal is licht gedaald. De solvabiliteit is toegenomen van 14,6% naar 16,8%. De solvabiliteit is - nog steeds - te laag. Daarnaast dient de onderneming voldoende middelen beschikbaar te hebben om een eventuele groei van het werkkapitaal als gevolg van een toename van de bedrijvigheid te kunnen financieren. De combinatie van deze feiten leidt tot het voorstel van de Raad van Bestuur om, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, over het boekjaar 2016 geen dividend uit te keren.

Minderheidsbelangen

Strukton Railinfra Projecten B.V. heeft op 31 december 2016 een 60%-belang in de Italiaanse Spoorbouwers Costruzione Linee Ferroviarie S.p.A. en Uniferr S.r.l. Aangezien de Groep zeggenschap heeft over deze deelnemingen worden zij voor 100% meegeconsolideerd.

In december 2015 heeft de 40% minderheidsaandeelhouder Unieco Societa Cooperativa haar optie om de resterende 40% van de aandelen in Costruzione Linee Ferroviarie te verkopen aan Strukton Railinfra Projecten B.V. ingeroepen. Unieco heeft in 2016 echter niet kunnen voldoen aan haar contractuele verplichting om de levering van de aandelen te effectueren. Het putoptie-contract is hierdoor van rechtswege ontbonden en de langlopende verplichting is geherrubriceerd van langlopende schulden naar minderheidsbelangen. In boekjaar 2016 heeft geen dividenduitkering plaatsgevonden vanuit Costruzione Linee Ferroviarie S.p.A. aan zijn aandeelhouders. In onderstaande tabel zijn de financiële gegevens van Costruzione Linee Ferroviarie S.p.A. opgenomen op 100%-basis.

	2016
Vaste activa	50.709
Vlottende activa	173.989
Langlopende verplichtingen	(32.583)
Kortlopende verplichtingen	(112.210)
Saldo	79.905
Liquide middelen	16.179
Bedrijfsopbrengsten	161.328
Resultaat na belastingen	7.806
Niet-gerealiseerde resultaten	-
Totaal resultaat	7.806

12. Uitgestelde personeelsbeloningen

Oranjewoud N.V. heeft verschillende pensioenregelingen in overeenstemming met lokale regelingen en voorwaarden. Deze regelingen zijn grotendeels geclassificeerd als toegezegde bijdrageregelingen. Deze pensioenregelingen zijn gebaseerd op een premie welke een vast percentage van de pensioengrondslag is. Het werkgeversdeel van deze premie wordt verantwoord in de winst-en-verliesrekening.

De pensioenregelingen in Nederland zijn onderworpen aan de voorschriften als bedoeld in de Pensioenwet. Zoals

bepaald in de Pensioenwet moeten de pensioenregelingen volledig zijn gefinancierd en onafhankelijk van de Vennootschap functioneren door middel van een aparte juridische entiteit. Diverse bedrijfstakpensioenfondsen en verzekeraars beheren de verschillende pensioenregelingen. De Groep heeft geen bijkomende verantwoordelijkheden voor het bestuur van deze regelingen.

Het basispensioen van elke werknemer wordt gedekt door collectieve regelingen, waarbij meerdere werkgevers zijn aangesloten op basis van een wettelijke verplichting. Deze bevatten een geïndexeerde middelloonregeling en worden daarom beschouwd als een toegezegd-pensioenregeling. Dit geldt met name voor de bedrijfspensioenfondsen voor de bouw, metaal en technische bedrijfstakken en de spoorwegen. Aangezien deze fondsen niet zijn toegerust om de voorgeschreven informatie te verstrekken ten aanzien van het proportionele aandeel van de Groep in de pensioenverplichtingen en fondsbeleggingen, worden de toegezegd-pensioenregelingen verantwoord als toegezegde-bijdrageregelingen. De Groep is verplicht de vooraf vastgestelde premie voor deze regelingen af te dragen. De Groep kan teveel betaalde premies niet terugvorderen en is niet verplicht om eventuele tekorten aan te zuiveren, tenzij door aanpassing van toekomstige premies. Het deel dat het basispensioen overschrijdt (top-up part), wat niet gedekt is door collectieve regelingen, wordt uitgevoerd door externe partijen en betreft toegezegde-bijdrageregelingen.

Voor het personeel van een groot deel van de groepsmaatschappijen gelden de pensioenregelingen van de volgende pensioenfondsen met vermelding van de aantallen aangesloten actieven per 31 december 2016 en de dekkingsgraden van de fondsen per 31 december 2016 en 2015:

	Actieven	Dekkings- graad 2016	Dekkings- graad 2015
• Bedrijfstakpensioenfonds Bouw	1.389	110,3%	108,9%
• Bedrijfstakpensioenfonds Betonproduktenindustrie	19	99,8%	97,1%
• Bedrijfstakpensioenfonds Metaal en Techniek	1.506	97,2%	97,4%
• Spoorwegpensioenfonds	1.786	107,5%	106,1%
• Groepsverzekering Zwitserleven	5		
• Pensioenfonds Vervoer	13		
• Nationale Nederlanden	55		
• Delta Lloyd	56		
• Alecta pensioenverzekering plan Zweden ITP schema	333		
• Alecta pensioenverzekering plan Zweden SAF-LO schema	534		
• Axa pensioenverzekering Strukton Rail Infra NV België	52		
• FONDO TFR – Pension Fund – ITALY	253		

De pensioenregeling ondergebracht bij Zwitserleven is gekwalificeerd als een toegezegde bijdrageregeling.

Antea France SAS, Géo-Hyd SARL en Groupe IRH Environnement SAS en een deel van de Strukton groepsmaatschappijen hebben pensioenregelingen die geclassificeerd zijn als toegezegd pensioenregelingen. De verplichting is een pensioenrecht waarbij de belangrijkste actuariële resultaten (ontwikkeling van de waarde van beleggingen, levensverwachting en vertrekans) voor rekening van de vennootschap komen.

De kosten van deze toegezegd pensioenregelingen, alsmede de contante waarde van de toekomstige pensioenverplichtingen, worden bepaald met gebruikmaking van actuariële methoden. De actuariële methoden omvatten het maken van veronderstellingen over disconteringsvoeten, toekomstige salarisverhogingen, sterftcijfers en toekomstige indexatie van pensioenuitkeringen. Alle veronderstellingen worden steeds per de verslagdatum herbeoordeeld. In de navolgende overzichten worden de (netto) pensioenvoorzieningen, de reële waarde van de beleggingen en de financieringsstatus voor deze regelingen weergegeven.

De pensioenvoorziening is als volgt opgebouwd:

	2016	2015
Antea France SAS en Géo-Hyd SARL (Frankrijk)	3.269	3.165
Groupe IRH Environnement SAS (Frankrijk)	1.255	1.262
Strukton Rail AB (Zweden)	36.675	32.477
Strukton Railinfra NV (België)	1.405	1.227
Reef Infra B.V. (Nederland)	1.280	1.519
Rasenberg Wegenbouw B.V. (Nederland)	1.219	1.377
Costruzioni Linee Ferroviarie S.p.A. (Italië)	2.331	2.565
Totaal	47.434	43.592

De stijging van de pensioenvoorziening in 2016 wordt voornamelijk veroorzaakt door de daling van de disconteringsvoet.

Antea France SAS en Géo-Hyd SARL (Frankrijk)

Deze pensioenregelingen voorzien in een uit te betalen bedrag aan de werknemer als deze tot de overeengekomen pensioenleeftijd in dienst van de werkgever is. Het uit te betalen bedrag is, naast de hoogte van het maandsalaris, afhankelijk van het aantal dienstjaren dat tot de pensioendatum is bereikt. De verplichting is een pensioenrecht waarbij de belangrijkste actuariële resultaten voor rekening van de vennootschap komen.

Groupe IRH Environnement SAS (Frankrijk)

Het gaat om twee regelingen, een retirement indemnity plan en een retirement benefits plan. Het retirement benefits plan is een gesloten regeling voor deelnemers die voor 1996 in dienst waren.

Strukton Rail AB (Zweden)

De pensioenregeling voor de medewerkers van Strukton Rail AB (Zweden) die geboren zijn vóór 1978, betreft een toegezegd pensioenregeling. Alle actieve deelnemers van deze regeling zijn ondergebracht in het 'Sweden Pension Plan ITP2'. De overige twee lopende regelingen betreffen 'Sweden pension Plan Balfour Beatty' en 'Sweden Pension Plan KPA'. Deze twee regelingen kennen alleen nog inactieve deelnemers van voormalig Balfour Beatty en voormalig Svensk Banproduktion. De drie regelingen zijn ondergebracht bij pensioenverzekeraar PRI. De totale verplichting bedraagt eind 2016 € 36,7 miljoen. Hierbij zijn de pensioenaanspraken op basis van IAS 19 berekend tegen de contante waarde. De berekening is uitgevoerd door een erkende actuaris. De verplichting moet gefinancierd worden uit de onderneming. De uitkering van het pensioen wordt uitgevoerd door de organisatie Alecta. Het risico van faillissement van de onderneming is verzekerd bij PRI. Ten behoeve van deze verzekering zijn garanties verstrekt aan PRI ter grootte van SEK 160 miljoen. Alecta hanteert andere uitgangspunten bij de berekening van de verplichting dan PRI. Hierdoor is de berekende verplichting van Alecta hoger. Voor deze zogenaamde 'estimated redemption cost' betaalt Strukton jaarlijks een premie aan PRI.

Strukton Railinfra NV (België)

De pensioenverzekering voor de medewerkers van Strukton Railinfra NV in België betreft een toegezegde pensioenregeling. De pensioenverplichting wordt gefinancierd door middel van een verzekeringscontract.

Reef Infra B.V. (Nederland)

Bij Reef Infra B.V. is een indexatieverplichting opgenomen voor de pensioenregeling. De indexatieverplichting wordt gefinancierd door middel van een verzekeringscontract. Deze is ondergebracht bij Nationale Nederlanden. In deze pensioenregeling worden geen nieuwe rechten meer opgebouwd.

Rasenberg Wegenbouw B.V. (Nederland)

Bij Rasenberg Wegenbouw B.V. is een indexatieverplichting opgenomen voor de pensioenregeling. De indexatieverplichting wordt gefinancierd door middel van een verzekeringscontract. Deze is ondergebracht bij Delta Lloyd.

Costruzioni Linee Ferroviarie S.p.A. (Italië)

Costruzioni Linee Ferroviarie S.p.A. heeft een toegezegde pensioenregeling (FONDO TFR – Pension Fund) voor zijn medewerkers. Hiervoor is een bedrag op de balans van de vennootschap voorzien van € 2,3 miljoen (2015: € 2,6 miljoen). De pensioenvoorziening in Italië wordt niet extern gefinancierd maar moet gefinancierd worden uit de onderneming.

Uitgangspunten

De geïdentificeerde materiële uitgangspunten voor de berekening van de pensioenverplichting zijn de inflatie, de disconteringsvoet en de sterftetabellen. De inflatie is een 'indirect uitgangspunt'. Salarisgroei en pensioengroei zijn directe uitgangspunten die afgeleid zijn van deze inflatie.

Uitgangspunten:

	31-12-2016	31-12-2015
Disconteringsvoet pensioenregeling	1,25-2,75%	1,75-3,25%
Inflatie	1,50-2,00%	1,50-1,75%
Verwacht rendement op fondsbeleggingen	1,25-2,75%	1,75-3,25%
Verwachte salarisstijging	1,25-2,75%	1,75-3,25%

De toegepaste sterftetabellen per 31 december 2016 zijn:

Groupe IRH Environnement SAS	: RET Plan: TG HF2005
Strukton Rail AB	: PRI 2011
	: FFFS 2007:31
Strukton Railinfra NV	: MR/FR (1993 Belgium mortality table)
Reef Infra B.V.	: AG 2016 prognosetafel
Rasenberg Wegenbouw B.V.	: AG 2016 prognosetafel
CLF S.p.A.	: ISTAT 2013

Sensitiviteit

Wanneer de disconteringsvoet bij verder gelijkblijvende aannames zou stijgen met 1%-punt, dan zou de contante waarde van de pensioenverplichtingen met € 9,7 miljoen dalen. Bij een daling van de disconteringsvoet met 1%-punt en verder gelijkblijvende omstandigheden, zou de contante waarde van de pensioenverplichtingen stijgen met € 12,6 miljoen.

Wanneer de inflatie bij verder gelijkblijvende aannames zou stijgen met 0,25%-punt, dan zou de contante waarde van de pensioenverplichtingen met € 1,8 miljoen stijgen. Bij een daling van de inflatie met 0,25%-punt en verder gelijkblijvende omstandigheden, zou de contante waarde van de pensioenverplichtingen dalen met € 1,8 miljoen.

Duration

De duur van de Defined Benefit Obligation per 31 december 2016 voor de plannen bedraagt 19,3 jaar.

Zweden

Wanneer de disconteringsvoet bij verder gelijkblijvende aannames zou stijgen met 1%-punt, dan zou de contante waarde van de pensioenverplichtingen met € 7,6 miljoen dalen. Bij een daling van de disconteringsvoet met 1%-punt en verder gelijkblijvende omstandigheden, zou de contante waarde van de pensioenverplichtingen stijgen met € 10,0 miljoen.

Wanneer de inflatie bij verder gelijkblijvende aannames zou stijgen met 0,25%-punt, dan zou de contante waarde van de pensioenverplichtingen met € 1,6 miljoen stijgen. Bij een daling van de inflatie met 0,25%-punt en verder gelijkblijvende omstandigheden, zou de contante waarde van de pensioenverplichtingen dalen met € 1,5 miljoen.

Indien de deelnemers van de drie Zweedse regelingen verondersteld worden één jaar langer te leven dan aangenomen, dan stijgen de verplichtingen met ca. 4,2%.

Voor de pensioenregelingen in Zweden (die tezamen 77% van de totale voorziening vormen) is het actuariële verlies gelijk aan € 2,8 miljoen, waarvan € 5,3 miljoen wordt veroorzaakt door de gedaalde rekenrente, waarnaast een winst van € 1,8 miljoen is gerealiseerd door gewijzigde demografische uitgangspunten.

De direct door de werkgever te betalen uitkeringen bedragen voor de komende jaren € 0,4 miljoen tot € 0,6 miljoen per jaar. De duration van de ITP2 regeling is gelijk aan 24,5 jaar, waar voor de gesloten KPA regelingen een duration geldt van 22,2 jaar.

Samenstelling

De pensioenverplichtingen en het pensioenvermogen zijn bepaald op basis van actuariële berekeningen die per 31 december zijn uitgevoerd. De samenstelling en het verloop van de pensioenverplichtingen en het pensioenvermogen met betrekking tot de toegezegde pensioenregelingen zijn hierna weergegeven.

Voorziening pensioenverplichtingen

Samenstelling:

Pensioenbeleggingen (reële waarde)
Pensioenverplichtingen (contante waarde)

Nadelig verschil

Pensioenvermogen (reële waarde) als asset gepresenteerd

Voorziening pensioenverplichtingen

Verloop:

Pensioenbeleggingen op 1 januari

Inconsolidatie
Verwacht rendement op beleggingen
Pensioenpremies
Uitbetaalde pensioenen
Actuariële winst of verlies op beleggingen
Overige mutaties

Pensioenbeleggingen op 31 december

Pensioenverplichtingen op 1 januari

Inconsolidatie
In boekjaar toe te kennen aanspraken
Rentekosten
Uitbetaalde pensioenen
Actuariële winst of verlies op verplichtingen
Koersverschillen
Overige mutaties

Pensioenverplichtingen op 31 december

Actuariële resultaten op 1 januari

Actuariële winst of verlies op verplichtingen
Actuariële winst of verlies op beleggingen
Verwerkt in de niet-gerealiseerde resultaten

Actuariële resultaten op 31 december

Pensioenkosten componenten uit hoofde van toegezegd pensioenregelingen:

In boekjaar toe te kennen aanspraken
Rentekosten
Verwacht rendement op beleggingen
Overige

Totale pensioenkosten uit hoofde van toegezegd pensioenregelingen in de winst-en-verliesrekening

	2016	2015
Samenstelling:		
Pensioenbeleggingen (reële waarde)	2.468	2.111
Pensioenverplichtingen (contante waarde)	49.902	45.703
Nadelig verschil	47.434	43.592
Pensioenvermogen (reële waarde) als asset gepresenteerd	-	-
Voorziening pensioenverplichtingen	47.434	43.592
Verloop:		
Pensioenbeleggingen op 1 januari	2.111	1.800
Inconsolidatie	-	418
Verwacht rendement op beleggingen	48	32
Pensioenpremies	1.483	729
Uitbetaalde pensioenen	(1.338)	(1.014)
Actuariële winst of verlies op beleggingen	164	127
Overige mutaties	-	19
Pensioenbeleggingen op 31 december	2.468	2.111
Pensioenverplichtingen op 1 januari	45.703	46.949
Inconsolidatie	-	1.680
In boekjaar toe te kennen aanspraken	2.724	3.753
Rentekosten	1.274	1.056
Uitbetaalde pensioenen	(1.338)	(1.014)
Actuariële winst of verlies op verplichtingen	2.816	(7.634)
Koersverschillen	(1.282)	905
Overige mutaties	5	8
Pensioenverplichtingen op 31 december	49.902	45.703
Actuariële resultaten op 1 januari	-	-
Actuariële winst of verlies op verplichtingen	2.878	(7.755)
Actuariële winst of verlies op beleggingen	1	-
Verwerkt in de niet-gerealiseerde resultaten	(2.879)	7.755
Actuariële resultaten op 31 december	-	-
Pensioenkosten componenten uit hoofde van toegezegd pensioenregelingen:		
In boekjaar toe te kennen aanspraken	2.724	3.753
Rentekosten	1.274	1.056
Verwacht rendement op beleggingen	(48)	(32)
Overige	6	9
Totale pensioenkosten uit hoofde van toegezegd pensioenregelingen in de winst-en-verliesrekening	3.956	4.786

Het gerealiseerde resultaat op fondsbeleggingen bedraagt € 0 (2015: € 0). Er waren geen beleggingen van het fonds in bezit van of in gebruik bij de Groep. De belangrijkste categorieën van fondsbeleggingen als percentage van de reële waarde van de totale fondsbeleggingen zijn als volgt:

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Obligaties	0%	0%
Geldmiddelen	0%	0%
Overige fondsbeleggingen	100%	100%

Aangezien het overgrote deel van de pensioenregelingen is gefinancierd middels een verzekeringscontract, bestaan de assets uit de garantie door de verzekeraar dat bepaalde pensioenen in de toekomst worden uitbetaald. De waarde van deze assets is de huidige contante waarde van deze gegarandeerde uitkeringen. Een toewijzing aan verschillende beleggingsinstrumenten is hierop niet van toepassing. Daarom zijn deze assets gepresenteerd onder overige fondsbeleggingen.

Voor een uitsplitsing van de pensioenkosten in toegezegd pensioenregelingen en toegezegde bijdrage regelingen verwijzen wij naar toelichting 20. De verwachte bijdrage aan de toegezegd pensioenregelingen in 2017 bedraagt € 4,0 miljoen (2016: € 4,1 miljoen).

13. Voorzieningen

	2016	2015
Voorziening herstructurering	1.699	2.693
Voorziening projecten	7.472	4.507
Jubileumvoorziening e.d.	10.236	10.181
Voorziening overig	-	150
Totaal	19.407	17.531
Langlopend deel	16.582	13.988
Kortlopend deel	2.825	3.543
Totaal	19.407	17.531

Het langlopend deel van de voorzieningen (uitgezonderd de jubileumvoorziening e.d.) zal naar verwachting na één jaar, maar binnen vijf jaar worden afgewikkeld. Het kortlopend deel zal naar verwachting binnen één jaar worden afgewikkeld. De jubileumvoorziening e.d. is gebaseerd op een IAS 19 berekening, inclusief discontering. De vertrekken variëren gestaffeld van 25% bij werknemers van 20 jaar tot 0% voor werknemers vanaf 60 jaar. De overige langlopende voorzieningen zijn beperkt.

Verloop voorzieningen	Herstructurering	Projecten	Jubileum e.d.	Overig	Totaal
Stand per 1 januari 2015	8.776	4.815	10.192	86	23.869
Veranderingen vanwege:					
Toevoegingen	2.096	931	181	64	3.272
Acquisitie deelnemingen	-	292	-	-	292
Bestedingen	(7.871)	(1.020)	(30)	-	(8.921)
Koersverschillen	9	1	-	-	10
Overige mutaties	9	134	467	-	610
Vrijval	(326)	(646)	(629)	-	(1.601)
Stand per 31 december 2015	2.693	4.507	10.181	150	17.531
Langlopend deel	-	4.507	9.331	150	13.988
Kortlopend deel	2.693	-	850	-	3.543
Stand per 31 december 2015	2.693	4.507	10.181	150	17.531
Stand per 1 januari 2016	2.693	4.507	10.181	150	17.531
Veranderingen vanwege:					
Toevoegingen	721	3.720	352	-	4.793
Acquisitie deelnemingen	-	401	-	-	401
Bestedingen	(1.644)	(879)	(297)	-	(2.820)
Koersverschillen	-	1	-	-	1
Overige mutaties	786	(56)	-	(150)	580
Vrijval	(857)	(222)	-	-	(1.079)
Stand per 31 december 2016	1.699	7.472	10.236	-	19.407
Langlopend deel	-	7.272	9.310	-	16.582
Kortlopend deel	1.699	200	926	-	2.825
Stand per 31 december 2016	1.699	7.472	10.236	-	19.407

Voorziening herstructurering

In het kader van ingezette reorganisaties is een herstructureringvoorziening gevormd voor de verwachte kosten van afvloeiing. De voorziening is opgenomen tegen de nominale waarde.

Voorziening projecten

De voorziening voor afgesloten projecten bestaat uit een voorziening voor schadeclaims en voorzienbare verliezen. De voorziening is opgenomen tegen de nominale waarde. De overige mutaties betreffen een reclassificatie naar onderhanden projecten.

Jubileumvoorziening e.d.

De voorziening is het bedrag van de toekomstige aanspraken op jubileumuitkeringen en extra verlofdagen. De verplichtingen worden gediscoteerd tot de contante waarde. Eventuele actuariële winsten of verliezen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen in de periode waarin deze zich voordoen.

Voor de jubileumregelingen van toepassing voor de Groep wordt een gratificatie uitgekeerd als een bepaald aantal dienstjaren wordt bereikt. De hoogte van deze gratificatie en wanneer deze wordt uitgekeerd, hangt af van de entiteit waar de werknemer in dienst is, aangezien er verschillende soorten regelingen van toepassingen zijn. Het voornaamste risico dat de Groep loopt over deze voorziening is het renterisico, waar een lage rente leidt tot een hogere verplichting.

14. Achtergestelde leningen en Langlopende schulden

Achtergestelde leningen

	2016	2015
Sanderink Investments B.V.	1.000	10.000
Totaal	1.000	10.000

De achtergestelde lening van verbonden partij Sanderink Investments B.V. heeft een looptijd van 55 jaar. Vervroegde aflossing is mogelijk. De rente op de lening bedraagt 5,0%.

De achterstelling geldt voor alle verplichtingen van de Groep aan de leningverstrekker (Sanderink Investments B.V.), voortvloeiend uit deze achtergestelde lening ten opzichte van alle tegenwoordige en toekomstige vorderingen van de Rabobank onder de Rabobank Leningovereenkomst, in en buiten faillissement of surseance van betaling van de leningnemer.

Langlopende schulden

	2016	2015
Langlopende schulden incl. kortlopend deel	143.675	187.638
Af:		
Kortlopend deel langlopende schulden	(102.999)	(37.594)
Langlopende schulden	40.676	150.044
Financiering materiële vaste activa	556	822
Term loan	-	39.361
Optie aandelen CLF	-	32.000
Hypothecaire lening pand Oosterhout	9.168	9.741
Schulden financiering vastgoed projecten	2.980	2.237
Bankfinancieringen	18.143	52.849
Financiële derivaten	-	1.925
Groupe IRH	1.001	1.454
Leaseverplichtingen	6.916	7.342
Non-recourse Pps-financiering	1.905	2.305
Overige langlopende schulden	7	8
Totaal	40.676	150.044

De afname van de langlopende schulden wordt veroorzaakt door verschuivingen naar de kortlopende schulden. Zie hieronder en ook toelichting 15.

Voor de financiering van materiële vaste activa (auto's, instrumentarium en software) zijn langlopende leningen afgesloten lopend tot en met 2018.

De term loan bestaat uit een USD-deel van 23,8 miljoen (A) en een Euro-deel van 17,5 miljoen (2015: 20 miljoen) (B). De lening loopt tot 31 juli 2017. De rente bestaat uit driemaands libor (A) respectievelijk euribor (B) plus een marge van 2,6%-punt (A) respectievelijk 2,5%-punt (B). De variabele rente op (A) is geswapt tegen 1,05%. Gezien de looptijd tot 31 juli 2017 is deze term loan verantwoord als kortlopende schuld. In 2015 was deze term loan onder de langlopende schulden verantwoord.

Strukton Rail is sinds 1998 aandeelhouder van CLF en heeft zijn aandeel in 2013 uitgebreid van 40% naar 60% door de overname van een aandelenpakket van medeaandeelhouder Unieco. Bij die overname is een putoptie met Unieco overeengekomen. Unieco heeft de putoptie op 18 december 2015 ingeroepen, waardoor Strukton Rail de verplichting had het overige 40% belang over te nemen tegen een overeengekomen waarde van € 32,0 miljoen. In 2016 heeft Unieco niet kunnen voldoen aan haar contractuele verplichting om de levering van de aandelen te effectueren. Het putoptie-contract is hierdoor van rechtswege ontbonden en de langlopende verplichting is geherrubriceerd van langlopende schulden naar minderheidsbelangen.

De rente op de hypothecaire lening inzake pand Oosterhout is voor de helft van het hypotheekbedrag geswapt. De rente bestaat uit driemaands euribor plus een marge van 3,0%-punten voor het niet geswapte deel en 4,11% voor het geswapte deel. De looptijd van de lening is tot 31 juli 2018. De boekwaarde van het met hypotheek bezwaarde materiële vaste actief is ultimo 2016 € 11.405.000 (2015: € 11.712.000).

De rente op de schulden financiering vastgoed projecten bedraagt 2,87%, looptijd tot 2018. De rente van de bankfinancieringen is 3,35%, looptijden variëren van 2017 tot 2027. Door het consolideren van pps-projecten, bedraagt in 2016 de non-recourse pps-financiering € 1,9 miljoen (2015: € 2,3 miljoen). De rente is 4,00% en de looptijden variëren van 2018 tot 2043. De overige langlopende schulden betreffen onderhandse leningen.

De € 40 miljoen term loan uit de kredietfaciliteit van Strukton Groep is verantwoord onder de bankfinancieringen en heeft een looptijd tot en met 30 april 2017. Deze term loan is derhalve verantwoord als kortlopende schuld. In 2015 was deze term loan onder de langlopende schulden verantwoord.

Het aflossingsschema van de langlopende schulden en de onder de kortlopende schulden opgenomen aflossingsverplichtingen is als volgt:

2015	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Financiering materiële vaste activa	364	822	-	1.186
Term loan	2.500	39.361	-	41.861
Antea Colombia	2.388	-	-	2.388
Optie aandelen CLF	-	32.000	-	32.000
Hypothecaire lening pand Oosterhout	573	9.741	-	10.314
Schulden financiering vastgoed projecten	-	2.237	-	2.237
Bankfinancieringen	29.368	51.409	1.440	82.217
Financiële derivaten	528	1.925	-	2.453
Groupe IRH	589	1.454	-	2.043
Leaseverplichtingen	940	7.342	-	8.282
Non-recourse Pps-financiering	344	1.787	518	2.649
Overige langlopende schulden	-	8	-	8
Stand per 31 december 2015	37.594	148.086	1.958	187.638

2016	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Financiering materiële vaste activa	335	556	-	891
Term loan	40.079	-	-	40.079
Hypothecaire lening pand Oosterhout	573	9.168	-	9.741
Schulden financiering vastgoed projecten	518	2.980	-	3.498
Bankfinancieringen	56.406	15.166	2.737	74.309
Financiële derivaten	1.794	-	-	1.794
Groupe IRH	663	1.001	-	1.664
Leaseverplichtingen	2.232	7.156	-	9.388
Non-recourse Pps-financiering	399	1.512	393	2.304
Overige langlopende schulden	-	7	-	7
Stand per 31 december 2016	102.999	37.546	3.130	143.675

Voor meer informatie over de rente- en valutarisico's wordt verwezen naar de paragraaf financiële instrumenten en de paragraaf financieel risicobeheer.

Verder wordt verwezen naar de continuïteitparagraaf in de waarderingsgrondslagen.

15. Overige kortlopende schulden

	2016	2015
Aflossingsverplichtingen	101.205	37.594
Financiële derivaten	1.794	-
Schulden aan gelieerde ondernemingen	880	961
Schulden inzake andere belastingen en premies	65.428	75.749
Pensioenverplichtingen	3.256	5.070
Overige schulden	198.138	200.778
Overlopende passiva	85.028	92.042
Totaal	455.729	412.194

De kortlopende schulden hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

De Oranjewoud term loan bestaat uit een USD-deel van 23,8 miljoen (A) en een Euro-deel van 17,5 miljoen (2015: 20 miljoen) (B). De lening loopt tot 31 juli 2017. Gezien de looptijd tot 31 juli 2017 is deze term loan verantwoord als kortlopende schuld. In 2015 was deze term loan onder de langlopende schulden verantwoord.

De € 40 miljoen term loan uit de kredietfaciliteit van Strukton Groep is verantwoord onder de bankfinancieringen en heeft een looptijd tot en met 30 april 2017. Deze term loan is derhalve verantwoord als kortlopende schuld. In 2015 was deze term loan onder de langlopende schulden verantwoord. Zie hiervoor ook toelichting 14.

De overige schulden en de overlopende passiva bestaan voor een groot deel uit nog te ontvangen facturen voor afgesloten werken en nog te betalen vakantiegelden en verschuldigde verlofdagen.

Oranjewoud N.V. is voor zijn financieringsarrangement dat volledig ringfenced is van de financiering van Strukton Groep N.V. het gehele jaar 2016 en per 31 december 2016 compliant ten aanzien van de met de banken overeengekomen convenanten.

Strukton Groep N.V. (Strukton) heeft zijn eigen financieringsarrangement dat volledig ringfenced is van de financiering van Oranjewoud N.V. Schematisch kunnen de covenant resultaten voor Strukton als volgt worden weergegeven:

		Convenant	Realisatie
Ebitda - Creditbase		$\geq 33,6$	33,6
Ebitda - Group excl. Project Riyad		$\geq 58,2$	58,2
Ebitda - Project Riyad		$> 8,1$	11,4
Senior Leverage Ratio	Netto rentedragendeschild / Ebitda	1,7	0,8
Fixed Charge Cover Ratio	(Ebitda – investeringen) / Interestlasten	3,1	3,2
Interest Cover Ratio	Ebitda / Interestlasten	4,1	4,5
Solvency Ratio	Garantievermogen / Balanstotaal	0,212	0,250
Capital Expenditure	Investerings in activa	$< 10,5$	9,7

16. Niet in de balans opgenomen verplichtingen en gestelde zekerheden

Voorwaardelijke verplichtingen

Voorwaardelijke verplichtingen zijn verplichtingen die voortvloeien uit gebeurtenissen in het verleden en waarvan het bestaan alleen wordt bevestigd door het al dan niet plaatsvinden van een of meer onzekere toekomstige gebeurtenissen waarover de entiteit niet de volledige controle heeft.

Indien het niet waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergt, vereist zal zijn om een verplichting af te wikkelen of indien het bedrag van de verplichting niet met voldoende betrouwbaarheid kan worden gewaardeerd, worden betreffende verplichtingen eveneens aangemerkt als voorwaardelijke verplichtingen. De voorwaardelijke verplichtingen betreffen afgegeven garanties en eventuele verplichtingen uit gerechtelijke procedures tegen Oranjewoud N.V. en/of zijn werkmaatschappijen waarvan de omvang van de risico's en eventuele verplichtingen die hieruit voortvloeien niet met voldoende betrouwbaarheid kunnen worden gewaardeerd.

Daarnaast zijn Oranjewoud N.V. en/of zijn dochterondernemingen hoofdelijk aansprakelijk voor alle schulden van vennootschappen onder firma (aannemerscombinaties) waarin zij rechtstreeks participeren. In de jaarrekening zijn geen verplichtingen terzake opgenomen.

Voor vastgoedprojecten is voor een bedrag van € 0,3 miljoen (2015: € 2,2 miljoen) aan zekerheden gesteld ter dekking van opgenomen leningen.

Bankgaranties, huur- en leaseverplichtingen

De bankgaranties voor projecten, huurcontracten en investeringsverplichtingen bedragen € 388.987.000 (2015: € 458.425.000). De totale financiële verplichtingen voor huur en operationele lease bedragen € 147.713.000 (2015: € 158.466.000). De termijnen zijn als volgt verschuldigd:

	2016	2015
Binnen 1 jaar	48.981	50.214
Na 1 jaar maar binnen 5 jaar	97.239	97.257
Na 5 jaar	1.493	10.995
Totaal	147.713	158.466

De verschuldigde leasetermijnen betreffen auto's en computerapparatuur. De huurverplichtingen betreffen met name kantoorpanden.

Investeringsverplichtingen in verband met verwerving van materiële vaste activa bedragen € 1.078.000 (2015: € 355.000).

Er zijn geen vennootschapsbelasting consequenties verbonden aan eventuele betalingen van dividend door Oranjewoud N.V. aan aandeelhouders.

Juridische procedures

Per jaareinde 2016 en 2015 was de Groep partij in een aantal juridische zaken.

Agenten vergoeding

De groep maakt in voorkomende gevallen gebruik van agenten. Het aantal agentenovereenkomsten is beperkt. In sommige landen is het hebben van een agent verplicht, daarnaast kan een agent worden ingezet voor lokale ondersteuning tijdens de uitvoering van een project. Voor de groep is feitelijk alleen de agentenovereenkomst inzake het metro project in Riyad, Saoedi-Arabië relevant. De overeenkomst met de agent is overeengekomen in het eerste kwartaal van 2013, nadat bekend was geworden dat het project gegund zou gaan worden aan het consortium waarvan Strukton International (dochter van Oranjewoud N.V.) deel uitmaakt. De projectovereenkomst is op 10 juli 2013 formeel tot stand gekomen. De agentenovereenkomst ziet op lokale ondersteuning door de agent van Strukton's projectorganisatie. Deze ondersteuning werd bij de start van het project noodzakelijk geacht, omdat Strukton geen enkele ervaring had in Saoedi-Arabië en startte met het grootste project in de geschiedenis van de onderneming. Het project loopt voorspoedig. De agent ontvangt een vast percentage van de contractwaarde van Strukton voor zijn werkzaamheden en betaling is afhankelijk van de voortgang van het project. Het overeengekomen percentage valt ruimschoots binnen de door de OECD gestelde normen. Het project verloopt goed – in 2016 is er een zeer hoge civiele productie gerealiseerd en ligt het Consortium waarvan Strukton deel uitmaakt in de uitvoering ruim voor op de twee andere consortia die de overige metrolijnen in Riyad aanleggen - en de projectorganisatie is stabiel. De inzet van de agent voor de in de agentenovereenkomst vastgelegde werkzaamheden is niet gedocumenteerd. In de boekjaren 2015 en 2016 is de inzet van de agent zeer beperkt geweest. Dit is direct het gevolg van de goede voortgang van de productie in het project. Strukton's projectorganisatie staat op eigen benen.

Het is van belang dat bij het inschakelen van een agent er wordt voldaan aan toepasselijke wet- en regelgeving en ander normerend kader zoals bijvoorbeeld de OECD normering voor agentenvergoedingen. In het verslag van de RvC is beschreven dat de RvC onderzoek heeft gedaan, mede met behulp van externe deskundigen, naar de totstandkoming en huidige werking van de agentenovereenkomst Riyad. Het onderzoek heeft zich onder meer gericht op de werkzaamheden van de agent en de honorering van de agent.

Er is geconcludeerd dat de overeenkomst met de agent, destijds, met meer compliance waarborgen omgeven had kunnen worden. Uit het onderzoek is ook gebleken dat er geen concrete aanwijzingen zijn voor mogelijke onregelmatigheden. Hoewel aanwijzingen daarvoor ontbreken, kan een risico van niet naleving van de toepasselijke wet- en regelgeving desondanks nooit volledig worden uitgesloten, hetgeen mogelijk gevolgen zou kunnen hebben voor de jaarrekening. Deze eventuele gevolgen kunnen niet betrouwbaar worden ingeschat, op grond waarvan geen voorziening is opgenomen.

Voor nadere informatie inzake herstel- en verbetermaatregelen op het gebied van compliance wordt verwezen naar de paragraaf inzake Interne beheersing op pagina 19.

17. Financiële instrumenten

Algemeen

De belangrijkste financiële instrumenten van de Groep omvatten bankleningen en -kredieten en geldmiddelen en kasequivalenten. De Groep maakt daarnaast gebruik van interest rate swaps en inflatieswaps om de rente- en inflatierisico's uit hoofde van concern- en projectfinancieringen af te dekken. De belangrijkste doelstelling van de financiële instrumenten is financiering aan te trekken voor de bedrijfsactiviteiten van de Groep. Verder bestaan

verschillende andere financiële vaste activa en passiva, zoals handelsvorderingen en schulden aan leveranciers, die direct voortvloeien uit de bedrijfsactiviteiten. Er zijn geen derivaten en geen financiële instrumenten voor handelsdoeleinden.

Alle financiële activa en verplichtingen met uitzondering van de op reële waarde gewaardeerde pps-vorderingen, annuïtaire lening en derivaten, zijn gewaardeerd conform de categorie "leningen en vorderingen" zoals bedoeld in IAS 39. Bij het afsluiten van de pps-contracten wordt de variabele rente op de langlopende non-recourse financiering door middel van renteswaps naar een vaste rente gebracht. Hierbij wordt tevens de oprentingsfactor voor de langlopende pps-vordering vastgesteld. De geswapte rente en de oprentingsfactor zijn modelmatig aan elkaar gekoppeld en liggen dicht bij elkaar. Bij het vaststellen van de reële waarden van de pps-schuld en pps-vordering wordt gekeken naar de toekomstige kasstromen en naar de waardeverschillen tengevolge van de wijziging van de markttrentes ten opzichte van de oprentingsfactor respectievelijk de swap rente.

Renterisico

Het renterisico met betrekking tot de rentedragende leningen en bankschulden is toegelicht onder het hoofd langlopende verplichtingen.

Bij 1%-punt rentestijging is de invloed op het nettoresultaat en het eigen vermogen ca. € 0,5 miljoen negatief (2015: € 0,9 miljoen negatief). Bij een rentedaling is het effect vergelijkbaar maar tegengesteld. Dit renterisico is exclusief het effect van derivaten.

Valutarisico

Het merendeel van de activiteiten van de Groep vindt plaats in het eurogebied. Voor de dochterbedrijven buiten het eurogebied geldt dat zij veelal handelen in de valuta van het desbetreffende land. Voor transacties in vreemde valuta is het beleid dat de nettopositie volledig wordt gehedged door middel van vreemde valuta contracten. Het translatierisico op het eigen vermogen en verstrekte leningen aan dochters buiten het euro gebied wordt niet ingedekt, met uitzondering van Antea Verenigde Staten (zie navolgend). Het valutarisico van de Groep beperkt zich tot de buitenlandse dochters. Het valutarisico van de Groep heeft betrekking op de buitenlandse dochters in Colombia (2015), Scandinavië, India en in Riyad (Saoedi-Arabië), tot een bedrag van omgerekend € 32,3 miljoen (2015: € 44,7 miljoen).

De hoge volatiliteit van de US dollar versus de euro is een risico. De overname van Antea Verenigde Staten is begin 2008 voor een bedrag in US dollar van 23.750.000 volledig gefinancierd middels een transactie in euro's. De euro/dollar koers op het moment van de transactie was 1,47. Het valutarisico op deze lange termijninvestering is begin 2011 afgedekt middels een lening tegen een koers van 1,35. Per 1 augustus 2013 is genoemde US dollar lening vervangen door een nieuwe US dollar lening van 23.800.000. De US dollar lening functioneert als een natuurlijke hedge ten opzichte van de equity waarde in US dollar van Antea Verenigde Staten.

De belangrijkste wisselkoersen gedurende het verslagjaar luiden als volgt:

	Gemiddelde koers		Eindkoers	
	2016	2015	2016	2015
USD	1,1069	1,1101	1,0541	1,0887
DKK	7,4452	7,4587	7,4344	7,4626
NOK	9,2906	8,9496	9,0863	9,6030
SEK	9,4689	9,3563	9,5525	9,1895
GBP	0,8195	0,7262	0,8562	0,7340
COP	3.377,7870	3.046,6200	3.167,2440	3.454,6600
INR	74,3717	71,2616	71,5935	72,0215
SAR	4,1409	4,1685	3,9436	4,0807

Een toename met 10 procent van de euro ten opzichte van de overige valuta per jaar ultimo zou het vermogen met ca. € 3,2 miljoen (2015: € 6,6 miljoen) en het resultaat met ca. € 0,7 miljoen (2015: € 0,9 miljoen) hebben verlaagd. Aangenomen wordt dat alle andere variabelen, met name de rentetarieven, constant blijven. Een verzwakking met 10

procent van de euro ten opzichte van de overige valuta per jaar ultimo zou een vergelijkbaar maar tegengesteld effect hebben gehad, aangenomen dat alle andere variabelen constant blijven.

Kredietrisico

De Groep kent procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of op elke markt te beperken. Deze procedures en de spreiding over een veelheid van afnemers beperken de blootstelling van de Groep aan het risico verbonden aan kredietconcentraties en marktrisico's. Daarenboven worden opdrachten naar voortgang van de projecten gefactureerd en voor zover contractueel mogelijk vooruit gefactureerd. Als zekerheid voor betaling dient bij specifieke projecten een escrow. De beschikbare liquiditeiten zijn ondergebracht bij kredietwaardige bancaire instellingen. Zie ook toelichting 8.

Liquiditeitsrisico

De Groep monitort zijn risico op een tekort aan fondsen, gebruikmakend van een liquiditeitsplanning tool. Deze tool beschouwt de "maturity" van zowel investeringen als operationele cash flows. De liquiditeitsplanning tool wordt gebruikt daar waar het voor specifieke onderdelen van de Groep relevant is. De Groep streeft naar een balans tussen continuïteit in financiering en flexibiliteit door het gebruik van kredietfaciliteiten, leningen en eigen vermogen.

De totale kredietfaciliteiten voor Oranjewoud N.V. (inclusief Strukton Groep daarbinnen) bedragen circa € 209 miljoen (2015: € 205 miljoen). Oranjewoud N.V. en zijn in Nederland gevestigde groepsmaatschappijen zijn hoofdelijk aansprakelijk voor hun deel van de genoemde faciliteit. De kredietnemers hebben zich verplicht hun activa niet te bezwaren met zekerheidstellingen zonder voorafgaande toestemming van de kredietverstrekker. Deels zijn als zekerheid activa verpand. Van deze rekening courant faciliteiten is per 31 december 2016 € 30 miljoen (2015: € 49 miljoen) gebruikt.

Ter financiering van debiteurenvorderingen zijn er met financiers factoringovereenkomsten gesloten met een totale faciliteit van € 77 miljoen (2015: € 88 miljoen). Hiervan is een bedrag van € 9,5 miljoen gebruikt (2015: € 23,4 miljoen).

Het "maturity profile" van de financiële verplichtingen van de Groep per 31 december 2015 en 2016 is als volgt:

Maturity profile (bedragen x € 1.000)	Boek- waarde	Contractuele kasstromen	Binnen 6 maanden	6 tot 12 maanden	1 tot 5 jaar	> 5 jaar
Per 31 december 2015						
Achtergestelde leningen	10.000	11.417	-	-	11.417	-
Rentedragende leningen	153.185	165.348	31.957	13.633	117.711	2.047
Crediteuren en overige schulden	1.134.165	1.134.165	601.194	433.085	99.886	-
Schuld kredietinstellingen	92.301	101.360	43.032	58.328	-	-
Financiële derivaten	34.453	40.257	3.187	2.619	34.451	-
Totaal	1.424.104	1.452.548	679.370	507.665	263.465	2.047
Per 31 december 2016						
Achtergestelde leningen	1.000	1.103	-	-	1.103	-
Rentedragende leningen	141.881	146.260	53.317	57.143	32.256	3.543
Crediteuren en overige schulden	1.165.037	1.174.846	619.841	450.952	104.053	-
Schuld kredietinstellingen	32.936	33.328	30.697	2.631	-	-
Financiële derivaten	1.794	1.794	1.683	111	-	-
Totaal	1.342.648	1.357.330	705.538	510.837	137.412	3.543

Gegeven het beleid om de liquiditeits- en renterisico's in te dekken heeft de Groep diverse swaps afgesloten. Door de special purpose companies zijn rente- en inflatieswaps afgesloten voor de pps-projecten. De mutaties van deze rente- en

inflatieswaps zijn bij de pps-projecten verantwoord. Voor alle swaps die bestonden op het moment van overname van Strukton Groep wordt fair value accounting toegepast. Dit betekent dat de waardemutaties van het derivaat rechtstreeks worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening. Voor de overige swaps vindt hedge-accounting plaats volgens het kasstroommodel.

Kasstroomten ten gevolge van derivaten (bedragen x € 1.000)	Boek- waarde	Contractuele kasstromen	Binnen 6 maanden	6 tot 12 maanden	1 tot 5 jaar	> 5 jaar
2015						
Renteswaps: verplichtingen	(716)	(715)	-	-	(715)	-
Valutatermijncontracten: verplichtingen	(1.737)	(7.542)	(3.187)	(2.619)	(1.736)	-
Optie aandelen	(32.000)	(32.000)	-	-	(32.000)	-
Totaal	(34.453)	(40.257)	(3.187)	(2.619)	(34.451)	-
2016						
Renteswaps: verplichtingen	(333)	(333)	(222)	(111)	-	-
Valutatermijncontracten: verplichtingen	(1.461)	(1.461)	(1.461)	-	-	-
Totaal	(1.794)	(1.794)	(1.683)	(111)	-	-

Reële waarden

Hierna volgt een vergelijking van de boekwaarden en de reële waarden van de financiële activa en verplichtingen van de Groep:

(bedragen x € 1.000)	Boekwaarde		Reële waarde	
	2016	2015	2016	2015
Financiële activa				
Debiteuren	441.905	449.808	441.905	449.808
Overige vorderingen	554.158	552.448	554.158	552.448
Langlopende vorderingen	32.459	28.009	32.459	28.009
Pps-vorderingen en deelnemingen	5.510	5.594	5.510	5.594
Geldmiddelen en kasequivalenten	222.781	234.198	222.781	234.198
Totaal	1.256.813	1.270.057	1.256.813	1.270.057
Financiële verplichtingen				
Rentedragende leningen	141.881	153.185	141.881	153.185
Crediteuren en overige schulden	1.146.113	1.128.845	1.146.113	1.128.845
Schuld kredietinstellingen	32.936	92.301	32.936	92.301
Financiële derivaten	1.794	34.453	1.794	34.453
Totaal	1.323.724	1.418.784	1.323.724	1.418.784

Hiërarchie in reële waarden

De Groep hanteert de volgende hiërarchie bij het bepalen en vermelden van financiële instrumenten, te onderscheiden naar waarderingsmethoden:

- Niveau 1: genoteerde (niet-aangepaste) koersen op actieve markten voor identieke activa of verplichtingen.
- Niveau 2: overige methoden waarbij alle variabelen een significant effect op de verwerkte reële waarde hebben en direct of indirect waarneembaar zijn.

- Niveau 3: methoden waarbij variabelen worden gehanteerd die een significant effect op de verwerkte reële waarde hebben, doch niet zijn gebaseerd op waarneembare marktgegevens.

De reële waardes zijn bepaald op basis van een model waarin de markttrente de voornaamste variabele is en waarin waarde indicaties van derde partijen zijn verwerkt.

Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde

(bedragen x € 1.000)

	31 december 2015			
	Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
Pps-vorderingen	2.644	-	-	2.644
Deelnemingen	2.950	-	-	2.950
Totaal	5.594	-	-	5.594

	31 december 2016			
	Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
Pps-vorderingen	2.560	-	-	2.560
Deelnemingen	2.950	-	-	2.950
Totaal	5.510	-	-	5.510

Verloopoverzicht Niveau 3

(bedragen x € 1.000)

	2016	2015
Pps-vorderingen en deelnemingen		
Stand per 1 januari	5.594	5.011
Leningen	(197)	450
Oprenting	113	133
Stand per 31 december	5.510	5.594

Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde
(bedragen x € 1.000)

	31 december 2015			
	Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
Renteswaps: verplichtingen	716	-	716	-
Valutatermijncontracten: verplichtingen	1.737	-	1.737	-
Optie aandelen	32.000	-	32.000	-
Totaal	34.453	-	34.453	-

	31 december 2016			
	Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
Renteswaps: verplichtingen	333	-	333	-
Valutatermijncontracten: verplichtingen	1.461	-	1.461	-
Totaal	1.794	-	1.794	-

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE WINST-EN-VERLIESREKENING

18. Gesegmenteerde informatie

Operationele segmenten worden gerapporteerd in overeenstemming met de interne rapportages aan de directie. De directie beoordeelt bedrijfsactiviteiten vanuit een combinatie van sectoren en geografische gebieden en definieert Advies- en ingenieursdiensten, railsystemen, civiele infrastructuur, internationale infrastructuur en railsystemen en techniek en gebouwen en overig als operationele segmenten. Aggregatie van operationele segmenten heeft niet plaatsgevonden. De omzet- en resultaatverdeling alsmede de balanspostenverdeling op basis van de segmenten van de onderneming is als volgt:

in miljoenen euro's	Advies- en ingenieursdiensten		Rail		Civiel		International		Techniek en gebouwen		Overig		Eliminaties		Totaal	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Netto omzet (extern)	388,4	358,3	828,9	764,9	483,8	602,8	244,1	164,2	323,2	372,9	47,2	42,5			2.315,6	2.305,6
Tussen segmenten	14,4	12,0	11,5	8,9	10,2	6,2	3,4	1,7	4,6	3,9	8,3	7,5	-52,4	-40,2		
Afschrijvingen	7,0	6,2	16,7	19,8	5,1	5,7	0,9	0,5	2,0	2,0	0,2	0,2			31,9	34,4
Amortisatie	4,3	3,6	5,6	5,2	1,9	2,0	0,2	0,6	0,2	1,3	1,1	2,1			13,3	14,8
Bedrijfsresultaat	3,0	9,7	26,0	24,3	-2,4	-4,4	7,3	8,6	-8,1	2,0	0,4	-0,7			26,2	39,5
Totaal activa	242,5	324,3	639,8	631,3	297,3	303,9	277,5	283,5	250,3	218,1	66,4	-6,0	-141,0	-93,8	1.632,8	1.661,3
Totaal financiële activa	18,0	15,9	25,9	15,8	11,5	15,8	7,3	5,6	3,8	3,2	0,4	5,1			66,9	61,4
Totaal verplichtingen	133,4	148,1	486,9	526,6	258,7	272,1	267,2	276,9	223,3	191,1	95,2	97,8	-141,0	-93,8	1.323,7	1.418,8
Totaal investeringen	3,3	5,6	16,2	11,9	2,9	2,2	1,0	0,3	0,9	0,8	0,1	0,2			24,4	21,0
Medewerkers	3052	3372	3497	3534	1253	1303	155	115	1701	1680	206	183			9864	10187

Geografisch is de spreiding als volgt:

in miljoenen euro's	Nederland		Italië		Zweden		Overig Europa		VS		Colombia		Azië		Midden Oosten		Totaal	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Netto omzet	1.342,5	1.487,5	161,6	132,7	272,7	274,1	214,8	153,5	81,3	78,9	1,6	13,2	2,4	2,5	238,7	163,2	2.315,6	2.305,6
Totaal activa	827,2	843,5	237,8	242,8	119,1	119,2	160,5	146,8	47,0	51,5		12,1	3,6	3,4	237,6	242,0	1.632,8	1.661,3
Totaal financiële activa	45,0	45,1	8,1	2,9			-3,4	-1,7	17,2	15,1							66,9	61,4
Totaal verplichtingen	648,7	738,7	192,7	201,6	64,8	65,5	145,8	129,0	39,9	44,7		8,0	0,2	0,4	231,6	230,9	1.323,7	1.418,8
Totaal investeringen	11,9	10,0	9,1	6,3	-1,5	0,8	3,4	2,4	0,4	0,9	0,2	0,5		0,1	0,9		24,4	21,0

De toename van de netto omzet van het segment **Advies- en ingenieursdiensten** wordt veroorzaakt door de overname eind december 2015 van Groupe IRH Environnement. De forse daling van het resultaat in 2016 wordt gedeeltelijk veroorzaakt door Frankrijk, maar met name door het beëindigen van de activiteiten in Colombia, hetgeen een negatief exceptioneel Ebitda resultaat van € 7,4 miljoen met zich bracht. Het nettoresultaat effect is € 5,2 miljoen.

Colombia

Oranjewoud N.V. heeft medio 2016 besloten om de activiteiten van Antea Colombia SAS per direct te staken. De aanhoudende lage olieprijs en als gevolg daarvan de forse reductie van investeringen van opdrachtgevers uit de olie- en gassector en het gebrek aan uitzicht op verbetering van de Colombiaanse economie hebben de directie doen besluiten om de activiteiten van Antea Colombia SAS te beëindigen.

Oranjewoud heeft Antea Colombia in 2011 overgenomen. In de daarop volgende jaren droeg het bedrijf positief bij aan het bedrijfsresultaat van de Oranjewoud groep en groeide het uit tot een onderneming met ruim 800 medewerkers in 2014. De daling van de olieprijs en de sterk fluctuerende US dollar – Colombiaanse Peso koers hebben ertoe geleid dat de

grote opdrachtgevers in de olie- en gassector hun investeringen fors hebben gereduceerd. Ondanks een grote reorganisatie in 2015 (met een afname van het personeelsbestand tot ca. 175 begin 2016), investeringen in diversificatie van het dienstenaanbod en financiële ondersteuning middels een agio storting door Oranjewoud N.V. is het Antea Colombia helaas niet gelukt om de weg naar een positief bedrijfsresultaat terug te vinden. De stagnerende economische ontwikkelingen in Colombia en de naar verwachting aanhoudend lage olieprijs bieden onvoldoende perspectief op verbetering van de situatie waarin Antea Colombia verkeert. Naar het oordeel van de directie van Oranjewoud N.V. is handhaving van de Colombiaanse vestiging niet in het belang van de gehele Antea Group op lange termijn.

Het sluiten van de vestiging in Colombia betekent niet dat Antea Group zich terugtrekt uit de Midden en Zuid Amerikaanse markt. Deze geografieën zullen actief bediend worden vanuit de Antea Group bedrijven in Europa, Latijns Amerika en de Verenigde Staten alsook vanuit Antea Group's Inogen netwerk.

Het segment **Rail** heeft een goede performance geleverd in boekjaar 2016. Het operationeel resultaat ligt in lijn met vorig boekjaar en er is een groei in de bedrijfsopbrengsten gerealiseerd. Deze stijging van bedrijfsopbrengsten is met name het gevolg van een hogere productie in Italië en Denemarken. Met name Nederland en Italië hebben in 2016 bijgedragen aan een goed operationeel resultaat. In Zweden is een bescheiden positief resultaat behaald. De onderhoudsafdeling in Zweden functioneert goed en levert een goede kwaliteit. De afdeling projecten in Zweden kreeg te maken met tegenvallers bij enkele projecten. Het management heeft maatregelen genomen om dergelijke projectverliezen in de toekomst te voorkomen.

De lagere omzet bij het segment **Civiel** is het gevolg van de verlaging van het risicoprofiel van de onderneming waarbij de strategische focus is verlegd naar technologie in combinatie met specialistische producten. Op grotere en meer risicovolle projecten wordt slechts zeer selectief ingeschreven. Ondanks de afronding van de reorganisatie bij Civiel projecten, is een positief operationeel resultaat gerealiseerd van € 4,6 mln. De orderportefeuilles van zowel de regiobedrijven als de specialistische bedrijven zijn goed gevuld per 31 december 2016.

Er was een relatief hoge productie op het metroproject in Riyad in 2016 bij het segment **Internationale infrastructuur en railsystemen**. De werkzaamheden op de metrolijnen lopen voorspoedig. Eind 2016 was meer dan de helft van de werkzaamheden klaar, waaronder de tunnelboorwerkzaamheden en de bouw van de standaard viaducten. Ook zijn in 2016 de railtechnische werkzaamheden gestart. Verwacht wordt dat het project in 2020 is afgerond. Het negatieve financiële resultaat van € 6,5 miljoen wordt met name veroorzaakt door de, in 2016 afgewikkelde, valutatermijncontracten die in 2014 en 2016 zijn afgesloten voor het metroproject in Riyad. Het negatieve resultaat is het gevolg van de sterke daling van de US-dollar koers in de afgelopen jaren. Tegenover het negatieve financiële resultaat als gevolg van de daling van de US-dollar koers, staat een positief operationeel resultaat doordat de US-dollar kasstromen uit Riyad leiden tot meer euro's als gevolg van de lage dollarkoers.

Het segment **Techniek en gebouwen** heeft buiten het RIVM project opnieuw een hoger operationeel resultaat gerealiseerd dan het voorgaande jaar. Het RIVM project is een complex project, met name vanwege de hoge eisen die aan de laboratoria worden gesteld, onder andere op het gebied van trillingen. Het project heeft daardoor vertraging opgelopen. In 2016 zijn maatregelen ontwikkeld om de trillingsproblematiek op te lossen. In januari 2017 is het aanvangscertificaat verstrekt en de bouwwerkzaamheden starten in het voorjaar van 2017. Opdrachtgever en consortium zijn nog met elkaar in gesprek over de financiële afwikkeling van de meerkosten die gemoeid zijn met het nieuwe ontwerp en de vertraging op het project. In boekjaar 2016 is een verliesvoorziening gevormd van € 18 miljoen. Ondanks dit verlies op het project RIVM/CBG heeft het segment Techniek en gebouwen het totaal operationeel verlies weten te beperken tot € 5,9 miljoen door goede resultaten in de verschillende entiteiten. Dat onderstreept de stabiliteit en strategische keuzes van het bedrijf.

Naar opbrengstcategorieën is de uitsplitsing van de netto omzet als volgt:

in miljoenen euro's	2016	2015
Projecten in opdracht van derden	1.764,1	1.733,9
Detachering	10,7	9,7
Serviceonderhoud en concessies	514,0	492,5
Omzet uit voorraad	2,6	7,0
Overig	24,2	62,5
Totaal	2.315,6	2.305,6

19. Overige bedrijfsopbrengsten

De overige bedrijfsopbrengsten in 2015 ad. € 1.887.000 betreffen voor € 1.741.000 de badwill op de aankoop van NS Spooraansluitingen B.V.

20. Personeelskosten

	2016	2015
Lonen en salarissen	518.263	510.391
Sociale lasten	99.719	92.849
Toegezegde bijdrage regelingen	39.835	38.799
Toegezegd pensioenregelingen	3.956	4.786
Uitzendkrachten	53.417	49.038
Overige personeelskosten	92.166	89.206
Totaal	807.356	785.069

Een aantal groepsmaatschappijen heeft toegezegd pensioenregelingen (zie toelichting 12). De leasekosten van personenauto's, opgenomen onder de overige personeelskosten, zijn € 40,8 miljoen (2015: € 43,2 miljoen).

Op 31 december 2016 bedroeg het aantal werknemers bij de Groep, uitgedrukt in fulltime equivalenten, 9529 (2015: 9878).

De verdeling hiervan is als volgt:

	2016	2015
Nederland	6142	6222
Rest Europa	2814	2843
VS	386	415
Zuid-Amerika	24	250
Azië	163	148
Totaal	9529	9878

21. Verbonden partijen

Sanderink Investments B.V. met zijn deelnemingen is als verbonden partij geïdentificeerd. Oranjewoud N.V. is voor 96,00% in handen van Sanderink Investments B.V. Sanderink Investments B.V. is voor 100% in handen van Stichting Administratiekantoor Sanderink Investments van Gerard Sanderink. De verbonden partijen van de Groep bestaan uit de associates en joint ventures, de bestuurders en andere verbonden partijen. Voor een overzicht van de dochterondernemingen wordt verwezen naar toelichting 40.

De aankopen van verbonden partijen zijn geschied tegen normale marktprijzen en betreffen automatiseringsgerelateerde inkopen in 'the normal course of business' van zowel Oranjewoud N.V. als van andere bedrijven behorend tot de Groep. Het totaal bedrag van deze inkopen bedraagt € 3,0 miljoen (2015: € 3,0 miljoen). Per jaareinde bestaan de volgende openstaande vorderingen en verplichtingen als gevolg van transacties met Sanderink Investments B.V.: vorderingen € 104.000 (2015: € 149.000) en verplichtingen € 880.000 (2015: € 961.000).

Openstaande saldi per ultimo boekjaar zijn niet door zakelijke zekerheden gedekt, zijn niet rentedragend en worden afgewikkeld in geld. Rekeningcourantverhoudingen met buitenlandse verbonden ondernemingen zijn rentedragend en hebben een rente die beperkt afwijkt van de actuele variabele marktrente. Er zijn geen garanties verstrekt of ontvangen voor de vorderingen op of de schulden aan verbonden partijen.

Daarnaast is er per 31 december 2016 een achtergestelde lening van Sanderink Investments B.V. ad. € 1 miljoen (2015: € 10 miljoen). Zie ook toelichting 14 "Achtergestelde leningen".

Bestuurders

De Raad van Bestuur bestaat in 2016 uit dhr. G.P. Sanderink en dhr. P.G. Pijper. De in het verslagjaar ten laste van de vennootschap gekomen bezoldigingen, bestaande uit vaste en variabele beloningen, alsmede pensioenlasten voor bestuurders (tevens sleutelfunctionarissen van de Groep) bedragen € 314.449 (2015: € 279.421).

De remuneratie van de heer P.G. Pijper is als volgt. Het vaste salaris inclusief vakantiegeld, vaste eindejaarsuitkering en kostenvergoedingen bedraagt € 233.545 (2015: € 232.525) op jaarbasis. De variabele beloning (excl. eenmalige bonussen), gebaseerd op per kalenderjaar afgesproken criteria, is maximaal 35% van het jaarsalaris. Daarnaast wordt door de werkgever een pensioenbijdrage betaald van 8,0% (2015: 8,0%) van het pensioengevend salaris. Eenmaal per jaar, op 30 juni, kan de remuneratie worden aangepast.

	Jaar	Salaris	Bonus ¹⁾	Pensioen
G.P. Sanderink	2016	-	-	-
	2015	-	-	-
P.G. Pijper	2016	233.545	71.400	9.504
	2015	232.525	40.000	6.896

¹⁾ De bonus is gebaseerd op per kalenderjaar afgesproken criteria.

De bonus 2016 ad. € 71.400 is het maximale bedrag. Het daadwerkelijke bedrag wordt vastgesteld na de Algemene Vergadering. Aan de bestuurders zijn geen leningen, voorschotten of daarop betrekking hebbende garanties verstrekt.

Commissarissen

De bezoldigingen voor commissarissen, uitsluitend bestaande uit vaste beloningen, bedragen € 94.500 (2015: idem).

	2016	2015
H.G.B. Spenkelink	37.500	37.500
J.P.F. van Zeeland	28.500	28.500
W.G.B. te Kamp	28.500	28.500

22. Overige bedrijfskosten

	2016	2015
Huisvestingskosten	39.346	37.901
Kantoorkosten	14.865	12.478
Verkoopkosten	5.211	7.002
Overige kosten	136.758	129.486
Totaal	196.180	186.867

De leasekosten van bedrijfsauto's, opgenomen onder overige kosten, bedragen € 21,4 miljoen (2015: € 20,0 miljoen). De huurlasten, opgenomen onder huisvestingskosten, bedragen € 26,5 miljoen (2015: € 27,1 miljoen). De huurlasten betreffen voornamelijk de huur van kantoorpanden. Huurcontracten worden aangegaan voor gemiddeld 5 tot 10 jaar, met veelal verlengingsopties. De toekomstige huurverplichtingen zijn vermeld bij "Niet in de balans opgenomen verplichtingen en gestelde zekerheden" (toelichting 16).

In 2016 is er in totaal € 0,9 miljoen (2015: € 1,9 miljoen) aan subsidies in mindering gebracht op de kosten waarop de subsidie betrekking heeft. De kosten voor "research en development" (excl. opleidingskosten) bedroegen in 2016 € 0,1 miljoen (2015: € 0,9 miljoen).

23. Financiële baten en lasten

	2016	2015
Financiële baten:		
Rentebaten	4.931	5.536
Oprenting financiële vaste activa	113	133
Resultaat deelnemingen	190	181
Koerswinsten	574	-
Subtotaal	5.808	5.850
Financiële lasten:		
Rentelasten bankschulden en gelieerde maatschappijen	(15.586)	(16.773)
Koersverliezen	(862)	(1.211)
Mutatie derivaten	-	(2.319)
Resultaten valutatermijncontracten	(5.669)	(4.214)
Subtotaal	(22.117)	(24.517)
Saldo financiële baten en lasten	(16.309)	(18.667)

Het saldo van de financiële baten en lasten is ten opzichte van 2015 € 2,4 miljoen minder negatief. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de negatieve mutatie derivaten in 2015 van € 2,3 miljoen inzake de verkochte Kromhout pps.

Het resultaat uit valutatermijncontracten heeft betrekking op de, in 2016 afgewikkelde, valutatermijncontracten die in 2014 en 2016 zijn afgesloten voor het metroproject in Riyad. Het negatieve resultaat is het gevolg van de sterke daling van de US-dollarkoers in de afgelopen jaren. Tegenover het negatieve financiële resultaat als gevolg van de daling van de US-dollarkoers, staat een positief Ebitda-resultaat doordat de US-dollar kasstromen uit Riyad leiden tot meer euro's als gevolg van de lage US-dollarkoers.

Er is voor € 0,2 miljoen (2015: € 0,1 miljoen) aan rentelasten geactiveerd in het onderhanden werk, zie ook toelichting 9.

24. Belastingen

De voornaamste componenten van de vennootschapsbelasting voor 2016 en 2015 zijn:

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening	2016	2015
<i>Acute belastingen</i>		
Verschuldigde belasting resultaat boekjaar	10.741	10.817
Aanpassing belastinglast voorgaande boekjaren	(24)	(325)
<i>Uitgestelde belastingen</i>		
Terzake acquisitie deelnemingen inzake (im)materiële vaste activa	(2.537)	(1.700)
Terzake waardering compensabele verliezen	(403)	(2.566)
Terzake overige tijdelijke verschillen	(151)	(1.253)
Winstbelasting gepresenteerd in de winst-en-verliesrekening	7.626	4.973

De aansluiting tussen het nominale en het effectieve belastingtarief is als volgt:

	2016	%	2015	%
Resultaat voor belastingen	21.524		24.217	
Nominale vennootschapsbelasting Nederlands tarief	5.381	25,0	6.054	25,0
Effect aanpassing belastinglast voorgaande boekjaren	(24)	(0,1)	(325)	(1,3)
Deelnemingsvrijstelling	(1.738)	(8,1)	(1.352)	(5,6)
Effect tarief buitenlandse groepsmaatschappijen	1.478	6,9	(188)	(0,8)
Bijzondere waardevermindering goodwill	-	-	250	1,0
(Niet) compensabele verliezen	1.940	9,0	165	0,7
Overig	588	2,7	369	1,5
Totaal	7.626	35,4	4.973	20,5

De effectieve belastingdruk in 2016 wijkt af van wat op basis van de nominale druk verwacht mag worden. Met name het effect van deelnemingsvrijstelling, buitenland en (niet) gewaardeerde compensabele verliezen beïnvloedt de effectieve druk. De effectieve belastingdruk in 2015 wijkt eveneens af van wat op basis van de nominale druk verwacht mag worden. Met name het effect van deelnemingsvrijstelling beïnvloedt de effectieve druk.

25. Kasstroomoverzicht

In het kasstroomoverzicht zijn de mutaties zonder kasstromen separaat zichtbaar gemaakt als onderdeel van de operationele kasstroom. Daarnaast zijn de ontvangen rente, betaalde rente en betaalde vennootschapsbelasting apart vermeld.

De kasstroom is in 2016 € 43,9 miljoen positief (2015: € 56,5 miljoen positief). De kasstroom uit operationele activiteiten is in 2016 € 103,7 miljoen positief (2015: € 67,0 miljoen positief).

Overname deelnemingen ad. € 6,0 miljoen betreft Edel Grass B.V. en NS Spooransluitingen. Overname deelnemingen in 2015 ad. € 1,8 miljoen betreft voornamelijk de resterende betaling inzake de uitbreiding van het belang in Costruzioni Linee Ferroviarie S.p.A. en de acquisitie van Shortline, welke heeft geleid tot een positieve kasstroom van € 3,8 miljoen.

26. Gebeurtenissen na balansdatum

Op 18 april 2017 heeft Oranjewoud N.V. een verlenging gerealiseerd van zijn bestaande financieringsovereenkomst. De hoofdlijnen van deze financiering zijn:

- Looptijd tot en met 30 juni 2020
- Geen verplichte aflossingen tot de einddatum
- Term loan van USD 23,8 miljoen
- Term loan van € 10 miljoen
- Multi-purpose facility: € 20 miljoen
- Accordion option: € 20 miljoen

Op 26 april 2017 is een verlenging van de financiering van Strukton Groep gerealiseerd. De hoofdlijnen van deze financiering zijn:

- Looptijd tot en met 30 juni 2018
- Geen verplichte aflossingen tot de einddatum
- Term loan van € 40 miljoen, kredietmarge 3,10%
- Rekeningcourantfaciliteit van € 75 miljoen, kredietmarge 3,00%
- Bankgarantielijnen ter grootte van € 261,3 miljoen, waarvan € 165 miljoen voor het metroproject in Riyad, Saoedi-Arabië.

Daarnaast is de bilaterale garantielijin in maart 2017 uitgebreid van € 30 miljoen naar een limiet van € 45 miljoen.

27. Dienstverlening uit hoofde van concessies en publiek private samenwerking (pps)

Oranjewoud groepsmaatschappijen participeren eind 2016 in een zestal Special Purpose Companies voor pps-concessie projecten. Deze vennootschappen hebben een concessieovereenkomst gesloten voor het leveren van diensten. Alle overeenkomsten zijn gebaseerd op een publiek private samenwerking. Het gaat hierbij om zogenaamde DBFM(O) contracten (Design, Build, Finance, Maintain en Operate). De vennootschappen waarover de Groep (gezamenlijk) beslissende zeggenschap kan uitoefenen, worden verantwoord als deelneming. Indien de Groep geen gezamenlijke beslissende zeggenschap heeft, wordt de vennootschap als belegging verantwoord.

Voor alle concessieovereenkomsten geldt:

- De concessievergoedingen zijn afhankelijk van de beschikbaarheid van de installatie of accommodatie;
- Voor zover de vergoeding betrekking heeft op het verrichten van (ondersteunende) diensten vindt verantwoording plaats naar rato van de levering van de diensten;
- De concessieovereenkomst bevat indexatiebepalingen en kan op bepaalde aspecten op basis van een benchmark worden aangepast;
- De Groep is zelf geen eigenaar van de installatie of accommodatie;
- De volatiliteit van de opbrengsten en resultaten is beperkt;
- De concessieovereenkomst bevat geen optie tot verlenging.

Schoolgebouwen

De Groep participeert voor 9% (2015: 9%) in Talentgroep Montaigne B.V. De concessieovereenkomst betreft een DBFMO contract voor de bouw, het onderhoud en het beheer van een schoolgebouw voor het Montaigne Lyceum in Den Haag. De concessie is gestart in 2004 en heeft een looptijd tot 2034.

De Groep participeert voor 10% (2015: 10%) in SPC ISE B.V. De concessieovereenkomst betreft een DBFMO contract voor de bouw, het onderhoud en het beheer van een schoolgebouw voor de Internationale School Eindhoven. De concessie is gestart in 2011 en heeft een looptijd tot 2043.

Publieke gebouwen

De Groep participeert voor 6% (2015: 6%) in Duo2 B.V. De concessieovereenkomst betreft een DBFMO contract voor de bouw, het onderhoud en het beheer van de gezamenlijke huisvesting van de Dienst Uitvoering Onderwijs en de Belastingdienst in Groningen. De concessie is gestart in 2008 en heeft een looptijd tot 2031.

De Groep participeerde tot 30 september 2015 voor 6% in Komfort B.V. De concessieovereenkomst betreft een DBFMO contract voor de bouw, het onderhoud en het beheer van de Kromhout Kazerne in Utrecht. De concessie is gestart in 2008 en heeft een looptijd tot 2035. Op 30 september 2015 is het volledige belang verkocht aan DIF Infra 3 Finance B.V.

De Groep participeert sinds 2014 voor 50% (2015: 50%) in StruktonHurksHeijmans Holding B.V. De concessieovereenkomst betreft een DBFMO contract voor de bouw, het onderhoud en het beheer van de nieuwe huisvesting van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG) op het Utrecht Science Park. De concessie is gestart in 2014 en heeft een looptijd tot 2043.

De Groep participeert sinds juli 2015 voor 80% in het consortium R-creators Holding B.V. De concessieovereenkomst betreft een DBFMO contract voor de herontwikkeling van het rijkskantoor de Knoop. Het project behelst de combinatie van gedeeltelijke sloop, renovatie en uitbreiding op het terrein van de voormalige Knoopkazerne voor de realisatie van een gecombineerd kantoor- en vergadercentrum van circa 30.000 m² bruto vloeroppervlak (bvo) voor de Rijksoverheid. De realisatie is gestart in het voorjaar van 2016 en het rijkskantoor zal begin 2018 in gebruik worden genomen. Daarna zal een onderhouds- en exploitatiefase van 20 jaar starten.

Infrastructuur

De Groep participeert voor 4,8% (2015: 4,8%) in A-Lanes A15 B.V. De concessieovereenkomst betreft een DBFM contract voor de bouw en het onderhoud van duurzame infrastructuur oplossingen die op het A15 tracé Maasvlakte-Vaanplein garant zullen staan voor maximale verkeersdoorstroming en veiligheid zowel tijdens als na de bouw. De concessie is gestart in 2010 en heeft een looptijd tot 2035.

De desbetreffende special purpose companies zijn non-recourse gefinancierd. Aflossings- en rentegaranties zijn door de Groep niet afgegeven. Ultimo 2016 bedraagt de orderportefeuille van deze pps-projecten € 441,7 miljoen (2015: € 447,7 miljoen).

ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER

voor voorgestelde winsverdeling (in duizenden euro's)

	2016	2015
Vaste activa		
Immateriële vaste activa (28)	16.719	16.719
Deelnemingen en vorderingen op deelnemingen (29)	306.370	336.267
Overige financiële vaste activa (30)	11.250	15.750
Uitgestelde belastingvorderingen	28	47
	317.648	352.064
	334.367	368.783
Vlottende activa		
Vorderingen (31)	126	9
Geldmiddelen en kasequivalenten	1.023	-
	1.149	9
Totaal activa	335.516	368.792
Eigen vermogen		
Geplaatst kapitaal	6.287	5.873
Agioreserve	201.896	183.310
Reserve omrekeningsverschillen	932	(2.684)
Wettelijke reserve deelnemingen	7.513	8.460
Afdeckingsreserve	(1.945)	(2.001)
Actuariële reserve	(7.896)	(5.660)
Ingehouden winsten	55.795	36.760
Onverdeeld resultaat	11.331	18.088
Totaal eigen vermogen (32)	273.913	242.146
Voorzieningen (29)	9.165	112
Langlopende verplichtingen		
Achtergestelde leningen (14)	1.000	10.000
Langlopende schulden (14)	9.168	49.289
Totaal langlopende verplichtingen	10.168	59.289
Kortlopende schulden (33)	42.270	67.245
Totaal passiva	335.516	368.792

ENKELVOUDIGE WINST-EN-VERLIESREKENING

(in duizenden euro's)

	2016	2015
Interne doorbelastingen	1.497	1.702
Kosten commissarissen (35)	(104)	(107)
Overige bedrijfskosten (36)	(1.537)	(1.513)
Totaal bedrijfskosten	(1.641)	(1.620)
Bedrijfsresultaat	(144)	82
Financieringsopbrengsten	2.773	2.758
Financieringskosten	(474)	(496)
Saldo financiële baten en lasten	2.299	2.262
Resultaat uit deelnemingen na belastingen	9.654	16.338
Resultaat voor belastingen	11.809	18.682
Belastingen	(478)	(594)
Resultaat na belastingen	11.331	18.088

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Onder toepassing van artikel 2:362 lid 8 BW zijn de gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling in overeenstemming met de waarderingsgrondslagen die Oranjewoud N.V. toepast in de geconsolideerde jaarrekening met uitzondering van de waarderingsgrondslag voor deelnemingen. Voor de waarderingsgrondslagen wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Deelnemingen

Dochterondernemingen die in de consolidatie worden betrokken (hiervoor wordt verwezen naar "geconsolideerde belangen en deelnemingen" in toelichting 40) zijn in overeenstemming met artikel 2:362 lid 8 BW gewaardeerd op basis van nettovermogenswaarde, waarbij het eigen vermogen en het resultaat van de dochterondernemingen is bepaald volgens de grondslagen van Oranjewoud N.V.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor de schulden van de betreffende deelneming, wordt een voorziening gevormd primair ten laste van de vorderingen op deze deelneming en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte verplichtingen door de vennootschap ten behoeve van deze deelnemingen.

28. Immateriële vaste activa	Goodwill
Boekwaarde per 1 januari 2015	16.719
Afschrijvingen	-
Boekwaarde per 31 december 2015	16.719
Stand per 31 december 2015:	
Gecumuleerde aanschafwaarde	16.719
Afschrijvingen	-
Boekwaarde	16.719
Boekwaarde per 1 januari 2016	16.719
Afschrijvingen	-
Boekwaarde per 31 december 2016	16.719
Stand per 31 december 2016:	
Gecumuleerde aanschafwaarde	16.719
Afschrijvingen	-
Boekwaarde	16.719

29. Deelnemingen en vorderingen op deelnemingen	Deelnemingen	Vorderingen	Voorziening	Totaal
Stand 1 januari 2015 vorderingen	219.667	76.953	112	296.732
Stand 1 januari 2015 voorziening	-	-	(112)	(112)
Positie per 1 januari 2015	219.667	76.953	-	296.620
Uitbreiding kapitaal	10.000	-	-	10.000
Mutatie actuariële reserve	5.917	-	-	5.917
Omrekeningsverschillen	3.843	-	-	3.843
Behaalde resultaten	16.338	-	-	16.338
Toename vorderingen	-	3.437	-	3.437
Positie per 31 december 2015	255.765	80.390	-	336.155
Stand 31 december 2015	255.765	80.390	112	336.267
Stand 31 december 2015 voorziening	-	-	(112)	(112)
Positie per 31 december 2015	255.765	80.390	-	336.155
Stand 1 januari 2016 vorderingen	255.765	80.390	112	336.267
Stand 1 januari 2016 voorziening	-	-	(112)	(112)
Positie per 1 januari 2016	255.765	80.390	-	336.155
Uitbreiding kapitaal	19.000	-	-	19.000
Mutatie actuariële reserve	(2.236)	-	-	(2.236)
Omrekeningsverschillen	4.342	-	-	4.342
Behaalde resultaten	9.654	-	-	9.654
Toename vorderingen	-	(69.710)	-	(69.710)
Positie per 31 december 2016	286.525	10.680	-	297.205
Stand 31 december 2016	286.525	10.680	9.165	306.370
Stand 31 december 2016 voorziening	-	-	(9.165)	(9.165)
Positie per 31 december 2016	286.525	10.680	-	297.205

De vorderingen op deelnemingen zijn met name beïnvloed door het uitkeren van dividend, het verrekenen in rekeningcourant van de vennootschapsbelasting binnen de fiscale eenheid en het verstrekken van leningen door Oranjewoud N.V.

30. Overige financiële vaste activa

Onder de overige financiële vaste activa is verantwoord de verstrekte achtergestelde lening aan Strukton Groep van € 11 miljoen (2015: € 15 miljoen). De rente op de achtergestelde lening aan Strukton Groep bedraagt 5% per jaar. De looptijd is 55 jaar. Vervroegde aflossing is mogelijk.

Daarnaast omvat deze post een lening aan Sanderink Holding B.V. ad. € 0,25 miljoen (2015: € 0,75 miljoen). Rente 3,5% per jaar. Aflossing per 30 juni 2017.

31. Vorderingen

	2016	2015
Overige vorderingen	126	9
Totaal	126	9

De overige vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

32. Eigen vermogen	Geplaatst kapitaal	Agio- reserve	Reserve omreke- ningsver- schillen	Wettelijke reserve deelne- mingen	Afdek- kings- reserve	Actua- riële reserve	Inge- houden winsten	Resultaat boekjaar	Totaal
Stand per 1 januari 2015	5.688	173.495	(304)	893	(6.021)	(11.577)	71.265	(26.938)	206.501
Uitgifte aandelen	185	9.815	-	-	-	-	-	-	10.000
Dividenduitkering 2014	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Winstinhouding 2014	-	-	-	-	-	-	(26.938)	26.938	-
Niet-gerealiseerde resultaten	-	-	(2.380)	7.567	4.020	5.917	(7.567)	-	7.557
Bij: resultaat boekjaar	-	-	-	-	-	-	-	18.088	18.088
Stand per 1 januari 2016	5.873	183.310	(2.684)	8.460	(2.001)	(5.660)	36.760	18.088	242.146
Uitgifte aandelen	414	18.586	-	-	-	-	-	-	19.000
Dividenduitkering 2015	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Winstinhouding 2015	-	-	-	-	-	-	18.088	(18.088)	-
Gerealiseerde resultaten	-	-	1.972	-	-	-	-	-	1.972
Niet-gerealiseerde resultaten	-	-	1.644	(947)	56	(2.236)	947	-	(536)
Bij: resultaat boekjaar	-	-	-	-	-	-	-	11.331	11.331
Stand per 31 december 2016	6.287	201.896	932	7.513	(1.945)	(7.896)	55.795	11.331	273.913

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt per 31 december 2016 € 10.000.000 bestaande uit 100.000.000 aandelen A en B van elk € 0,10. Het geplaatst en volgestort kapitaal bedraagt 62.872.869 aandelen elk € 0,10 groot. Het geplaatst kapitaal bestaat per 31 december 2016 uit € 2.955.307 aandelen A en € 3.331.980 aandelen B (31 december 2015: € 2.955.307 aandelen A en € 2.918.037 aandelen). Voor aandelen B is, in tegenstelling tot aandelen A, geen beursnotering aangevraagd. Er is geen verschil in zeggenschap tussen de aandelen A en B.

Op 6 maart 2015 heeft Oranjewoud N.V. zijn eigen vermogen vergroot middels een onderhandse emissie van 1.855.288 aandelen B. De aandelen zijn uitgegeven aan Sanderink Investments B.V. De uitgiftekoers is € 5,39 per aandeel. Voor de aandelen B is geen beursnotering aangevraagd.

Op 12 december 2016 heeft Oranjewoud N.V. zijn eigen vermogen vergroot middels een onderhandse emissie van 4.139.434 aandelen B. De aandelen zijn uitgegeven aan Sanderink Investments B.V. De uitgiftekoers is € 4,59 per aandeel. Voor de aandelen B is geen beursnotering aangevraagd.

De reserve omrekeningsverschillen omvat alle valutakoersverschillen, die ontstaan door de omrekening van de netto-investering van de Groep in buitenlandse dochterondernemingen met een andere valuta dan de functionele valuta. Ten gevolge van het deconsolideren van Antea Colombia SAS door het staken van de activiteiten in juni 2016, is de gerelateerde reserve omrekeningsverschillen ad. € 1.972.000 gerealiseerd.

De wettelijke reserve deelnemingen betreft niet vrij uitkeerbare winsten en reserves van deelnemingen.

De afdekkingsreserve bestaat uit de cumulatieve mutatie in de reële waarde van dekkingsinstrumenten wanneer de afgedekte transactie nog niet heeft plaatsgevonden of de afgedekte positie nog niet is beëindigd.

De actuariële reserve bestaat uit de cumulatieve mutatie van de contante waarde van de pensioenverplichtingen minus de reële waarde van de plan assets ten gevolge van wijzigingen in de actuariële uitgangspunten.

De statuten van de vennootschap bepalen dat uitgifte van aandelen geschiedt ingevolge een besluit van de directie. De vennootschap mag volgestorte eigen aandelen verkrijgen, doch slechts om niet. Verkrijging anders dan om niet kan slechts plaatsvinden indien de algemene vergadering de directie daartoe heeft gemachtigd. De reserve omrekeningsverschillen, de wettelijke reserve en de afdekkingsreserve zijn niet vrij uitkeerbaar. Overige reserves betreffen het saldo van geaccumuleerde verliezen en ingehouden winsten.

33. Kortlopende schulden

	2016	2015
Schulden aan kredietinstellingen	-	63.161
Aflossingsverplichtingen	40.763	3.073
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	21	-
Overige schulden	1.486	1.011
Totaal	42.270	67.245

De kortlopende schulden hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

Oranjewoud N.V. en zijn in Nederland gevestigde groepsmaatschappijen zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de kredietfaciliteit. De kredietnemers hebben zich verplicht hun activa niet te bezwaren met zekerheidstellingen zonder voorafgaande toestemming van de kredietverstrekker.

De schulden aan kredietinstellingen zijn in toelichting 10 nader toegelicht. Voor een toelichting op de aflossingsverplichtingen wordt verwezen naar toelichting 14. Het betreft hier de Term loan en de Hypothecaire lening pand Oosterhout.

34. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Alle binnenlandse 100%-deelnemingen die geen onderdeel uitmaken van Strukton Groep maken deel uit van de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting van Oranjewoud N.V. (met uitzondering van Edel Grass B.V.). Uit dien hoofde zijn genoemde bedrijven hoofdelijk aansprakelijk voor vennootschapsbelasting schulden van Oranjewoud N.V. en de tot deze fiscale eenheid behorende vennootschappen.

Binnen de fiscale eenheid wordt de vennootschapsbelasting in rekening-courant verrekend.

Per 29 oktober 2010 vormt Strukton Groep N.V. met het merendeel van zijn 100% binnenlandse dochterondernemingen een zelfstandige fiscale eenheid.

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE WINST-EN-VERLIESREKENING

35. Bestuurders- en commissarissenbeloning

Voor de toelichting op de beloning van de bestuurders en commissarissen als bedoeld in artikel 2:383 lid 1 BW wordt verwezen naar toelichting 21 van de geconsolideerde winst-en-verliesrekening.

36. Overige bedrijfskosten

	2016	2015
Kantoorkosten	76	59
Verkoopkosten	1	-
Overige kosten	1.460	1.454
Totaal	1.537	1.513

37. Accountantskosten

De honoraria van de accountantsorganisatie zijn als volgt samengesteld:

	2016 PwC Nederland	2016 PwC Netwerk	2016 PwC Totaal	2015 PwC Nederland	2015 PwC Netwerk	2015 PwC Totaal
Controle van de jaarrekening	1.147	378	1.525	810	474	1.284
Overige controlediensten	17	-	17	35	5	40
Totaal PwC Assurance	1.164	378	1.542	845	479	1.324
Fiscaal advies	-	39	39	206	44	250
Overige niet-controlediensten	-	-	-	-	-	-
Totaal PwC fiscaal/overig	-	39	39	206	44	250
Totaal	1.164	417	1.581	1.051	523	1.574

De honoraria van de accountantsorganisatie zijn weergegeven conform wetsartikel 382a Titel 9 boek 2 BW.

38. Voorstel betreffende de bestemming van het resultaat over 2016

Het voorstel van de Raad van Bestuur, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, is om over het boekjaar 2016 geen dividend uit te keren.

39. Gebeurtenissen na balansdatum

Zie toelichting 26.

40. Geconsolideerde belangen en deelnemingen

De geconsolideerde deelnemingen en het percentage belang zijn:	Kapitaalbelang (%)	
	2016	2015
Oranjewoud N.V., Gouda	100	100
Antea Nederland B.V., Heerenveen	100	100
Croonen B.V., Rosmalen	100	100
Oranjewoud Beheer B.V., Heerenveen	100	100
Ingenieursbureau Oranjewoud III B.V., Heerenveen	100	100
Oranjewoud International B.V., Heerenveen	100	100
Antea Inspection B.V., Heerenveen	100	100
HMVT B.V., Rotterdam	100	100
Hazelaar/HMVT Milieutechniek B.V., Coevorden	100	100
Inogen Design en Management B.V., Capelle aan den IJssel	100	100
WeGroSport N.V., Antwerpen (België)	100	100
WeGroSan/HMVT B.V.B.A., Antwerpen (België)	100	100
Antea Belgium N.V., Antwerpen (België)	100	100
Antea Group N.V., Gouda	100	100
Inogen Global Holding Inc., Delaware (VS)	100	100
Antea USA Inc., St. Paul (VS)	100	100
AG Participations SNC, Olivet (Frankrijk)	100	100
Antea France SAS, Orléans (Frankrijk)	100	100
Géo-Hyd SARL, Olivet (Frankrijk)	100	100
Antea Burkina Faso, Ouagadougou (Burkina Faso)	100	100
Groupe IRH Environnement SAS, Gennevilliers (Frankrijk)	100	100
ICF Environnement SAS, Gennevilliers (Frankrijk)	100	100
IRH Ingenieur Conseil SAS, Gennevilliers (Frankrijk)	100	100
Sorange SAS, Bezannes (Frankrijk)	100	100
Antea Colombia SAS, Bogota (Colombia) +	-	100
Unihorn India Pvt. Ltd, New Delhi (India)	100	100
Oranjewoud Realisatie Holding B.V., Gouda	100	100
Antea Realisatie B.V., Oosterhout	100	100
Van der Heide Beheer B.V., Kollum #	100	100
Van der Heide Bliksembeveiliging B.V., Kollum #	100	100
Van der Heide Bliksembeveiliging Inspecties B.V., Kollum #	100	100
Van der Heide Opleidingen & Inspecties B.V., Kollum #	100	100
Van der Heide Cathodic Protection & Corrosion Engineering B.V., Kollum #	100	100
Instituut voor Technische Vakexamens B.V., Kollum #	100	100
Waterrijk Infra Boskoop B.V., Oosterhout	100	100
Gebrüder Becker GmbH, Taunusstein-Hahn (Duitsland)	100	100
Edel Grass B.V., Genemuiden	100	-
Oranjewoud Detachering Holding B.V., Gouda	100	100
TecQ B.V., Capelle aan den IJssel	100	100
InterStep B.V., Utrecht	100	100
InterStep Projects B.V., Utrecht	100	100
InterStep Professionals B.V., Utrecht	100	100
Nexes Services B.V., Utrecht	100	100

	Kapitaalbelang (%)	
	2016	2015
Ingenieursbureau Oranjewoud II B.V., Gouda	100	100
Centric Information Engineering Gouda B.V., Gouda	100	100
Oranjewoud Holding B.V., Gouda	100	100
KSI Software Solutions B.V., IJsselstein	100	100
KSI Interactive B.V., IJsselstein	100	100
Delphi Data B.V., Gouda	100	100
Multihouse TSI B.V., Gouda	100	100
Minihouse International B.V., Gouda	100	100
ASAC Belgium N.V., Brussel (België)	100	100
Strukton Groep N.V., Utrecht	100	100
Strukton Rail B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Rail Nederland B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Rail Short Line B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Rolling Stock B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Embedded Solutions B.V., Utrecht	100	100
Strukton M&E B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Systems B.V., Utrecht *	100	100
Ecorail B.V., Den Haag *	100	100
Strukton Rail Equipment B.V., Den Bosch *	100	100
Strukton Rail Consult B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Rail Projects B.V., Utrecht	100	100
Strukton Railinfra Projecten B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Rail Italy S.r.l., Bologna (Italië)	100	-
Strukton Rail Australia PTY Ltd., Perth (Australië)	100	100
Strukton Rail International B.V., Utrecht*	100	100
Nova Gleisbau AG, Zürich (Zwitserland)	100	100
Strukton Rail N.V., Merelbeke (België)	100	100
Siebens Spoorbouw B.V.B.A., Wilrijk (België)	100	100
Strukton Railinfra AB, Stockholm (Zweden)	100	100
Strukton Rail AB, Stockholm (Zweden)	100	100
Strukton Railinfra Nordic AB, Stockholm (Zweden)	100	100
Strukton Rail Västerås AB, Västerås (Zweden)	100	100
Strukton Rail A/S, Kopenhagen (Denemarken)	100	100
SR Kraft AS, Vøyenenga (Noorwegen)	100	100
Strukton Rail Holding A/S, Kopenhagen (Denemarken)	100	100
Strukton Rail North America Inc., Delaware (VS)	100	-
Strukton Rail S-Bane A/S, Kopenhagen (Denemarken)	100	100
THV Noordzuidlijn, Merelbeke (België)	100	100
Strukton Civiel B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Civiel Projecten B.V., Utrecht *	100	100
GBN Groep B.V., Utrecht *	100	100
Grondbank Stadskanaal B.V., Utrecht	100	100
Grind & Ballast Recycling Nederland B.V., Utrecht	100	100
Strukton Asset Management Civiel B.V., Utrecht	100	100
Terracon Molhoek Beheer B.V. (v/h Colijn Beheer B.V.), Nieuwendijk *	100	100
Colijn Aannemersbedrijf B.V., Nieuwendijk *	100	100
Tensa B.V., Nieuwendijk	100	100
Terracon Funderingstechniek B.V., Nieuwendijk *	100	100

	Kapitaalbelang (%)	
	2016	2015
Terracon International B.V., Nieuwendijk	100	100
Terracon Spezialtiefbau GmbH, Berlijn (Duitsland)	100	100
Molhoek Aannemingsbedrijf B.V., Nieuwendijk	100	100
Strukton Industriebouw B.V., Utrecht	100	100
Strukton Engineering B.V., Utrecht	100	100
Strukton Infratechnieken B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Microtunneling B.V., Utrecht	100	100
Canor Benelux B.V., Utrecht	100	100
Reanco Benelux B.V., Utrecht	100	100
Strukton Prefab Beton B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Verkeerstechnieken B.V., Utrecht	100	100
Adpa Holding B.V., Deventer	100	100
Repa Infra B.V., Deventer	100	100
Reef Beheer B.V., Oldenzaal *	100	100
Reef Infra B.V., Oldenzaal *	100	100
Reef Milieu B.V., Oldenzaal	100	100
Reef Infra Netwerkbouw B.V., Oldenzaal	100	100
Reef GmbH, Gronau (Duitsland)	100	100
Ooms Civiel B.V., Scharwoude *	100	100
Ooms Construction B.V., Scharwoude *	100	100
Ooms Materieel B.V., Scharwoude *	100	100
Ooms Transport B.V., Scharwoude *	100	100
Ooms Producten B.V., Scharwoude *	100	100
Unihorn B.V., Avenhorn *	100	100
Unihorn Astana, Astana (Kazachstan) **	100	100
Strukton Milieutechniek B.V., Utrecht	100	100
Strukton Civiel Zuid B.V., Utrecht	100	100
Rasenberg Infra B.V., Breda *	100	100
Reanco B.V., Breda	100	100
Rasenberg Verkeer & Mobiliteit B.V., Breda	100	100
Recycling & Overslag Breda B.V., Breda	100	100
Van Rens B.V., Horst	100	100
Mergor v.o.f., Maarssen	-	100
Strukton Civiel Projecten - Reef Infra v.o.f., Oldenzaal	-	100
Combinatie Reef - Colijn v.o.f. (ROR), Oldenzaal	-	100
Combinatie Strukton Infratechnieken - Colijn - Reef v.o.f., Utrecht	100	100
CMS Bouwkuipen v.o.f., Werkendam	100	100
Bouwcombinatie Strukton – Rasenberg – Ooms v.o.f., Utrecht	-	100
Colijn – Rasenberg v.o.f., Breda	100	100
RACO A59 v.o.f., Breda	100	100
Avenue2 Infra v.o.f., Nieuwegein	100	100
Meppelerdiepsluis v.o.f., Utrecht	100	100
Combinatie Strukton Zaanstad CSZ v.o.f., Utrecht	100	100
Combinatie Strukton Damsterdiep v.o.f., Oldenzaal	-	100
Duo ² v.o.f., Maarssen	100	100
Strukton Bouw B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Bouw & Onderhoud B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Van Straten B.V., Eindhoven	100	100
Strukton Projectontwikkeling B.V., Utrecht	100	100
Strukton Gamma B.V., Utrecht	100	100

	Kapitaalbelang (%)	
	2016	2015
Strukton Delta B.V., Utrecht	100	100
C.V. Voorstadslaan, Utrecht	100	100
La Mondiale N.V., Kortrijk (België)	100	100
Bouwcombinatie Eureka v.o.f., Utrecht	-	100
Strukton CSNS v.o.f., Utrecht	100	100
Combinatie Geo Grid v.o.f., Utrecht	100	100
Strukton Services B.V., Utrecht	100	100
Strukton WorkSphere B.V., Utrecht	100	100
WorkSphere Beheer B.V., Utrecht	100	100
Strukton WorkSphere België B.V.B.A., Tongeren (België)	100	100
Strukton WorkSphere Bouw B.V., Utrecht	100	100
Strukton Integrale Projecten B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Finance ESCo's Holding B.V., Utrecht	100	100
RGG cluster zwembaden ESCo Invest B.V., Utrecht	100	100
RGG KPP Esco Invest B.V., Utrecht	100	100
Strukton Assets B.V., Utrecht	100	100
Strukton Management B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Vastgoedbeheer en Facility Management B.V., Utrecht	100	100
Servica B.V., Utrecht	100	100
Servica Advies B.V., De Meern	100	100
Strukton Materieel B.V., Utrecht *	100	100
Strukton Vuka B.V., Utrecht	100	100
Strukton Elschot B.V., Utrecht	100	100
Strukton International B.V., Utrecht	100	100
Strukton International Denmark A/S, Kopenhagen (Denemarken)	100	100
Strukton Immersion Projects B.V., Utrecht	100	100
Strukton Specialistische Technieken B.V., Utrecht	100	100
Onderwatertechniek Nederland B.V., Utrecht	100	100
Ooms PMB B.V., Scharwoude *	100	100
Strukton International Rail B.V., Utrecht	100	100
Strukton International Belgium N.V., Merelbeke (België)	100	100
Strukton International Sweden AB, Göteborg (Zweden)	100	-
Integraal met aandeel derden zijn in de consolidatie de volgende maatschappijen begrepen:		
J&E Sports B.V., Oss	85	85
Inogen Environmental Alliance Inc., Delaware (VS)	73	73
Uniferr S.r.l., Reggio Emilia (Italië)	60	60
Costruzioni Linee Ferroviari S.p.A., Bologna (Italië)	60	60
S.I.F. EL S.p.A., Spigno Monferrato (Italië)	60	60
Fimont S.r.l., Spigno Monferrato (Italië)	37,2	37,2
Ar.Fer S.r.l., Alessandria (Italië)	60	60
Sviluppo 2010 S.r.l., Bologna (Italië)	60	60
Techno Engineering System S.r.l., Bologna (Italië)	60	60
CLF Albanie SHPK, Tirana (Albanië)	60	60
Costruzioni Linee Ferroviari CLF C.A., Caracas (Venezuela)	60	60
Frejus s.c.r., Bologna (Italië)	16,79	16,79

Kapitaalbelang (%)

2016 2015

De volgende maatschappijen zijn als een joint operation verwerkt:

NV Sint-Michiels-Warande, Brussel (België)	-	65
Tribase Computer and Netw Serv v.o.f., Utrecht	33 1/3	33 1/3
Combinatie Hollandia – Strukton Systems v.o.f., Utrecht	50	50
Strukton-Aarsleff JV I/S, Abyhoi (Denemarken)	45	45
Sitec Consorzio Stabile ferr., Bologna (Italië)	28,5	28,5
Exploitiatiemaatschappij A-Lanes A15 B.V., Nieuwegein	33 1/3	33 1/3
A-Lanes Civil v.o.f., Nieuwegein	45	45
Strukton — Max Bögl v.o.f., Utrecht	50	50
BR3 v.o.f. (HBSKM), Rumpt	-	20
HSL1 Hollandse Meren v.o.f., Utrecht	12,6	12,6
HSL1 Kunstwerken v.o.f., Rijpwetering	22	22
Combinatie Strukton Betonbouw - Van Oord ACZ (Noord-Zuidlijn), Utrecht	75	75
Hanza Scherm v.o.f., Utrecht	-	50
Bouwcombinatie HSL4 Drechtse Steden v.o.f., Zwijndrecht	15,7	15,7
Combinatie Strukton-Besix v.o.f. (A73), Rotterdam	-	50
Combinatie Strukton-Iemants v.o.f., Utrecht	-	40
Combinatie Betonson - Strukton Parkeergarage Makro v.o.f., Son	-	50
Geluidschermen Combinatie HSL v.o.f., Zaandam	15,7	15,7
Combinatie Geluid Ballast Nedam Infra/Strukton v.o.f., Nieuwegein	-	50
Buizendaktunnel Snijpen v.o.f., Utrecht	-	33 1/3
Combinatie Geluidsscherm Betuweroute Zevenaar-Oost v.o.f., Utrecht	-	33 1/3
Combinatie Tunnelling SVO v.o.f., Utrecht	-	75
Combinatie Microtunneling Metrostation CS Amsterdam v.o.f., Harmelen	-	75
Bouwcombinatie Strukton Betonbouw - Mourik Groot-Ammers, Maarssen	-	32
Combinatie Zinktunnel Strukton/Van Oord ACZ, Maarssen	50	50
Bouwcombinatie Strukton-Boskalis, Utrecht	58	58
Combinatie Strukton Betonbouw-Hollandia v.o.f., Utrecht	-	36,19
Combinatie Onderwaterwerk Botlek v.o.f., Soest	50	50
Bouwcombinatie Strukton Rasenberg Blokdoos v.o.f., Utrecht	-	75
Combinatie Strukton Rasenberg N57 v.o.f., Utrecht	-	65
Avenue 2 v.o.f., Nieuwegein	50	50
GWV Combinatie A2 v.o.f., Arnhem	25	25
FC AV2 v.o.f., Nieuwegein	50	50
M&E Combinatie Avenue 2 v.o.f., Leerdam	-	33 1/3
Combinatie Versterken Bruggen v.o.f., Capelle a/d IJssel	50	50
Combinatie Strukton Ballast Maatvoering v.o.f., Zaandam	50	50
Combinatie optimale doorstroming v.o.f., Oldenzaal	-	40
Bouwcombinatie Kaam v.o.f., Weert	7	7
Combinatie –SRS, Breda	50	50
BPL Wegen, Rotterdam	50	50
Combinatie Buitenring v.o.f. (BPL Koepel), Rotterdam	33 1/3	33 1/3
FC Eemshaven v.o.f., Werkendam	50	50
Combinatie Spanstaal – Tensa v.o.f., Werkendam	50	50
BNSG/Molhoek v.o.f., Soest	50	50
FC Mava v.o.f., Werkendam	50	50
FC ZuBaTe v.o.f., Werkendam	25	25
A-Lanes A15 Mobility v.o.f., Nieuwegein	45	45
A-Lanes A15 JV Roads v.o.f., Nieuwegein	45	45

	Kapitaalbelang (%)	
	2016	2015
Combinatie Van Gelder - Strukton Civiel Projecten v.o.f. (IGO A1), Elburg	50	50
Combinatie Reef Infra/De Waard, Oldenzaal	50	50
DUOS v.o.f., Oldenzaal	50	50
A9V1, Utrecht	50	-
Combinatie Natuurontwikkeling Maasplassen v.o.f., Vinkel	50	-
Rions – Rasenberg, Sittard	50	-
Combinatie Ooms – Schadenberg, Scharwoude	50	50
Combinatie Ooms Jaro, Middelharnis	50	50
Combinatie K. Dekker - Ooms Construction Muiden, Warmenhuizen	50	50
Combinatie BAM Nelis De Ruiter/Ooms Construction/ Dura Vermeer Ondergrondse Infra v.o.f., Zwanenburg	33	33
Ooms Construction - RDM v.o.f., Scharwoude	50	50
Combinatie Ooms Construction/Strabag v.o.f., Middelharnis	50	50
Hydraphalt v.o.f., Scharwoude	50	50
CE-Asfaltonderzoek v.o.f., Scharwoude	50	50
Combinatie Ooms Ballast MNO v.o.f., Scharwoude	33 1/3	33 1/3
Zandexploitatie Westfriesland v.o.f., Scharwoude	50	50
Grondbank West Brabant v.o.f., Utrecht	50	50
Grondbank Noord Oost Brabant v.o.f., Utrecht	50	50
Combinatie Dinteloord, Middelharnis	50	50
Fast Riyadh Metro Alliance = Fast, Riyadh (SA)	14,08	14,08
Construction Joint Venture (CJV), Riyadh (SA)	17,96	17,96
Track Joint Venture (TJV), Riyadh (SA)	8,08	8,08
Ooms PMB Gulf Asphalt Trading LLC, Abu Dhabi (VAE)	49	49
Grondontwikkeling Beilen B.V., Amsterdam	50	50
Safire Services v.o.f., Eindhoven	33,3	33,3
Bouwcombinatie Komfort v.o.f., Utrecht	50	50
Bouwcombinatie DC 16 v.o.f., Utrecht	50	50
Avenue 2 v.o.f., Nieuwegein	25	25
Bouwcombinatie ISE DB v.o.f., Eindhoven	91	91
Bouwcombinatie Strukton - De Nijs v.o.f., Utrecht	50	50
La Linea Leiden C.V., Rotterdam	50	50
Stichting Centrum Innovatief Vakmanschap de Hallen, Amsterdam	50	50
RGG cluster Zwembaden ESCo Exploitatie v.o.f., Maarssen	50	50
Bouwcombinatie ICCS v.o.f., Maarssen	50	50
SPARK v.o.f., Maarssen	50	-
RCreators DBMO v.o.f., Nieuwegein	45	45
Exploitatiemaatschappij DC 16 B.V., Nieuwegein	50	50
Exploitatiemaatschappij Komfort B.V., Nieuwegein	50	50
MEET RIVM CBG B.V., Den Bosch	37,5	37,5
Niet in de consolidatie begrepen zijn de volgende maatschappijen:		
Edel Grass B.V., Genemuiden	-	50
TRS Europe B.V., Ede	50	50
Reym-HMVT B.V., Ede	50	50
Angelbrasil Geologia e Meio Ambiente, Sao Paulo (Brazilië)	46,94	46,94
Aanlegkunstgrasvelden.nl B.V., Oss	18,7	18,7

	Kapitaalbelang (%)	
	2016	2015
Tubex B.V., Oostburg	50	50
Voestalpine Railpro B.V., Hilversum	10	10
Profin B.V.B.A., Gent (België)	50	50
Strukton Finance Holding B.V., Maarssen ***	12	12
TalentGroep Montaigne Holding B.V., Rotterdam	9	9
TalentGroep Montaigne B.V., Rotterdam	9	9
ISE Holding B.V., Utrecht	10	10
SPC ISE B.V., Eindhoven	10	10
Duo ² Holding B.V., Utrecht	6	6
Duo ² B.V., Utrecht	6	6
A-Lanes A15 Holding B.V., Nieuwegein	4,8	4,8
A-Lanes A15 B.V., Nieuwegein	4,8	4,8
A1 Electronics Netherlands B.V., Almelo	50	50
Buca Electronics B.V., Almelo	50	50
Eurailscout Inspection & Analysis B.V., Utrecht	50	50
Eurailscout France SAS, Parijs (Frankrijk)	48,7	48,7
Eurailscout Italy S.r.l., Bologna (Italië)	50	50
New Sorema Ferroviaria S.p.A., Brescia (Italië)	30	30
Erdmann Software GmbH, Görlitz (Duitsland)	25	25
BAG B.V., Maastricht	20	20
Nederlands Wegen Markeerbedrijf B.V., Oosterwolde	25	25
Nebeco B.V., Ede	50	50
Combinatie Verkeersmaatregelen A-Lanes v.o.f., Rotterdam	50	40
Combinatie Ballast Nedam Infra Spec./Van Rens, Leerdam	30	30
Grondstoffenrecycling Weert B.V., Weert	50	50
C2CA Technology B.V., Utrecht	50	-
Noordelijke Asphaltproductie (NOAP) B.V., Heerenveen	50	50
Aduco Holding B.V., Haarlem	25	25
Aduco Nederland B.V., Ede	25	25
Lareco Nederland B.V., Arnhem	33 1/3	33 1/3
Lareco Holding B.V., Hardenberg	33 1/3	33 1/3
Lareco Bornem N.V., Antwerpen (België)	33 1/3	33 1/3
Sureco N.V., Boom (België)	33 1/3	33 1/3
Lareco GmbH, Wesel (Duitsland)	33 1/3	33 1/3
Hoka Noord-West v.o.f., 's-Hertogenbosch	50	50
Asfalt Productie Rotterdam Rijnmond, (APRR) B.V., Rotterdam	25	25
Asfalt Productie Amsterdam (APA) B.V., Amsterdam	25	25
BituNed B.V., Reeuwijk	50	50
Palletteer B.V., Wervershoof	50	50
MT Piling B.V., Harmelen	50	50
Microtunneling Equipment Exploitatie B.V., Maarssen	50	50
Al Jaber Bitumen-Ooms LLC, Abu Dhabi (VAE)	30	30
Fast Consortium LLC, Riyad (SA)	17,96	17,96
Strukton Construction Trading WLL, Doha (Qatar)	49	49
Strukton LLC, Riyad (SA)	49	49
Strukton Arrigoni SpA, Santiago (SA)	50	50
DMI Nederland B.V., Weert	50	50
DMI Geräte GmbH, Berlijn (Duitsland)	50	50

	Kapitaalbelang (%)	
	2016	2015
DMI Spezialinjektionen Süd GmbH, Berlijn (Duitsland)	50	50
DMI Injektionstechnik GmbH, Berlijn (Duitsland)	50	50
DMI International, Berlijn (Duitsland)	50	50
DBS Spezialsanierungen GmbH, Forst (Duitsland)	50	50
La Linea Leiden Beheer B.V., Rotterdam	50	50
Rebru v.o.f., Utrecht	50	50
Venturium Beheer B.V., Capelle a/d IJssel	25	25
Ontwikkel- en Bouwcombinatie Laudy-Strukton v.o.f., Eindhoven	50	50
ISE Exploitatie B.V., Eindhoven	34	34
SPC Management Services B.V., Utrecht	50	50
A-Lanes Management Services B.V., Nieuwegein	25	25
RCreators Holding B.V., Utrecht	80	80
RCreators B.V., Utrecht	80	80
Strukton Hurks Heijmans B.V., Utrecht	50	50
Strukton Hurks Heijmans Holding B.V., Utrecht	50	50

Voor de met # gemerkte vennootschappen zijn door Oranjewoud N.V. aansprakelijkheidsverklaringen conform artikel 403 van Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek afgegeven.

Voor de met * gemerkte vennootschappen zijn door Strukton Groep N.V. aansprakelijkheidsverklaringen conform artikel 403 van Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek afgegeven.

+ in reorganisatie

** in liquidatie

*** Het aandelenkapitaal van Strukton Finance Holding B.V. bestaat uit verschillende soorten aandelen die gekoppeld zijn aan de diverse investeringen in pps-projecten. Voor alle participaties geldt een verhouding van 80/20 (DIF/Strukton) met uitzondering van ISE Holding BV waar een verhouding van 90/10 (DIF/Strukton) geldt en Strukton Finance B.V. (Delfluent) en Komfort Holding B.V. waar alle tracker shares door DIF worden gehouden.

Bij de Kamer van Koophandel is een lijst gedeponneerd met alle dochterondernemingen, deelnemingen, joint ventures en joint operations (voornamelijk bouwcombinaties) welke in de consolidatie zijn betrokken.

Een lijst van deelnemingen als bedoeld in artikel 379 en 414 van boek 2 Burgerlijk Wetboek is gedeponneerd bij het handelsregister te Rotterdam.

Gouda, 30 juni 2017

De Raad van Commissarissen:
H.G.B. Spenkelink, voorzitter
J.P.F. van Zeeland
W.G.B. te Kamp

De Raad van Bestuur:
G.P. Sanderink

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire bepalingen winstverdeling

Artikel 33 van de statuten van de vennootschap geeft aan dat het resultaat ter beschikking staat van de Algemene Vergadering.

Voorschriften voor statutenwijziging

De algemene vergadering is bevoegd de statuten te wijzigen. Een besluit tot statutenwijziging kan alleen worden genomen op voorstel van de gecombineerde vergadering. Een voorstel tot statutenwijziging moet bij de oproeping tot de algemene vergadering worden vermeld.

Alvorens de gecombineerde vergadering een voorstel tot statutenwijziging aan de algemene vergadering doet, dient de gecombineerde vergadering over de inhoud van de voorgestelde statutenwijziging overleg te plegen met Euronext Amsterdam N.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de algemene vergadering en de raad van commissarissen van Oranjewoud N.V.

Verklaring over de jaarrekening 2016

Ons oordeel met beperking

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening, uitgezonderd de mogelijke effecten van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel met beperking', een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Oranjewoud N.V. op 31 december 2016 en van het resultaat en de kasstromen over 2016, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW);
- geeft de enkelvoudige jaarrekening, uitgezonderd de mogelijke effecten van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel met beperking', een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Oranjewoud N.V. op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016 van Oranjewoud N.V. te Gouda ('de vennootschap') gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde jaarrekening van Oranjewoud N.V. en haar dochtermaatschappijen (samen: 'de groep') en de enkelvoudige jaarrekening.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde balans per 31 december 2016;
- de volgende overzichten over 2016: de geconsolideerde winst-en-verliesrekening, het geconsolideerde overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerde mutatieoverzicht eigen vermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht; en
- de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit:

- de enkelvoudige balans per 31 december 2016;
- de enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2016; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de geconsolideerde jaarrekening is EU-IFRS en de relevante bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW en het stelsel dat is gebruikt voor het opmaken van de enkelvoudige jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel met beperking

Bevinding die heeft geleid tot ons oordeel met beperking

In noot 16 van de jaarrekening is toegelicht dat er door de raad van commissarissen, mede met behulp van externe deskundigen, een onderzoek is ingesteld naar de agentenovereenkomst voor het metro project in Riyad. Ondanks dat er, mede op basis van dit onderzoek, geen concrete aanwijzingen zijn aangetroffen die duiden op niet naleving van de toepasselijke wet- en regelgeving, hebben wij daarover als gevolg van het ontbreken van onderliggende documentatie met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden van de agent geen voldoende en geschikte controle-informatie kunnen verkrijgen.

De basis voor onze controle

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Oranjewoud N.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel met beperking.

Onze controle-aanpak

Samenvatting en context

Oranjewoud N.V. is een beursgenoteerde onderneming, waarin nationaal en internationaal opererende bedrijven zijn ondergebracht. Strukton Groep N.V. is de grootste onderneming binnen de Oranjewoud groep, die ook weer bestaat uit verschillende groepsonderdelen. De gevolgen voor de reikwijdte van onze controle hebben wij nader uiteengezet in de sectie 'De reikwijdte van onze groepscontrole'.

De tot Oranjewoud N.V. behorende ondernemingen verrichten activiteiten op het gebied van civiele infrastructuur, railsystemen, techniek en gebouwen, milieu, ruimtelijke ontwikkeling, water en recreatie. Hierbij wordt het gehele traject van studie, advies, ontwerp, planvoorbereiding en directievoering tot realisatie, beheer en exploitatie verzorgd. De activiteiten worden geregistreerd via projecten die in belangrijke mate bepalend zijn voor de omzet en resultaten van de onderneming. Daarom besteden wij tijdens onze controle veel aandacht aan deze projecten.

Wij ontwerpen onze controleaanpak door het bepalen van materialiteit en het identificeren en inschatten van het risico van materiële afwijkingen in de jaarrekening. Wij besteden bijzondere aandacht aan die gebieden waar de raad van bestuur subjectieve schattingen heeft gemaakt, bijvoorbeeld bij significante schattingen waarbij veronderstellingen over toekomstige gebeurtenissen worden gemaakt die inherent onzeker zijn. In de grondslagen van de jaarrekening heeft de vennootschap de schattingsposten en de belangrijkste bronnen van schattingsonzekerheid uiteengezet. Vanwege de significante schattingsonzekerheid verbonden aan de waardering van grote en complexe projecten, goodwill en de verrekenbaarheid van latente belastingverplichtingen, hebben wij deze aangemerkt als kernpunten zoals uiteengezet in de sectie 'De kernpunten van onze controle'. Vervolgens hebben wij de financiering en daaraan gerelateerde convenanten aangemerkt als kernpunt.

Bij al onze controles besteden wij aandacht aan het risico van het doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door de raad van bestuur waaronder het evalueren van risico's op materiële afwijkingen als gevolg van fraude op basis van een analyse van mogelijke belangen van de raad van bestuur.

Wij hebben er voor gezorgd dat de controleteams, zowel op groepsniveau als op het niveau van de groepsonderdelen, over voldoende specialistische kennis en expertise beschikken die nodig zijn voor de controle van een projectenorganisatie. Wij hebben daarom specialisten op het gebied van IT, pensioenen, financiële instrumenten, belastingen en waarderingen in ons team opgenomen.

De hoofdlijnen van onze aanpak waren als volgt:

Materialiteit

- Materialiteit: € 5.000.000, gebaseerd op 0,25% van de verwachte geconsolideerde omzet.

Reikwijdte van de controle

- Wij hebben één significante component geïdentificeerd (Strukton Groep N.V.).

Op deze component en vier andere componenten hebben wij *full scope audits* uitgevoerd.

- Strukton Groep N.V. bestaat uit een subgroep van vier componenten, waarvan drie significant.
- Naast het bezoeken van de audit teams van de Nederlandse componenten, hebben wij bezoeken gebracht aan België, Zweden, Denemarken, Italië en Frankrijk. Daarnaast hebben wij Struktons project in Saudi-Arabië bezocht.
- De totale dekking van onze controle werkzaamheden bedraagt 97% van de geconsolideerde omzet en 86% van het geconsolideerde balanstotaal.

Kernpunten

- Waardering van grote en complexe projecten
- Waardering van goodwill
- Waardering van latente belastingvorderingen
- Financiering en daaraan gerelateerde convenanten

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip ‘materieel belang’ wordt toegelicht in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij bepalen kwantitatieve grenzen voor materialiteit. Deze grenzen, als ook de kwalitatieve overwegingen daarbij, helpen ons om de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden voor de individuele posten en toelichtingen in de jaarrekening te bepalen en om het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel te evalueren.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel als volgt bepaald:

Materialiteit voor de groep

€ 5.000.000 (2015: € 5.000.000)

Hoe is de materialiteit bepaald

De materialiteit is gebaseerd op circa 0,25% van de verwachte geconsolideerde omzet. Op basis van de werkelijke omzet hebben wij geen reden geconstateerd om de materialiteit aan te passen.

De overwegingen voor de gekozen benchmark

We hebben deze benchmark toegepast op basis van onze analyse van de gemeenschappelijke informatiebehoeften van gebruikers van de jaarrekening. Winst voor belasting wordt niet beschouwd als een passende benchmark gezien de volatiliteit van de resultaten over de afgelopen jaren. Derhalve is netto omzet gebruikt als alternatieve benchmark, wat ook een passende benchmark is. We hebben een relatief laag percentage gebruikt ten opzichte van de netto omzet gezien de relatief lage winstmarges op projecten. Gezien de gebruikers van de jaarrekening en hun behoeften schatten we in dat een lagere drempel van 0,25% van de verwachte geconsolideerde omzet passend is.

Materialiteit voor groepsonderdelen

Aan elk groepsonderdeel, binnen de reikwijdte van onze controle, is, op basis van onze oordeelsvorming, een materialiteit toegerekend die lager ligt dan de materialiteit voor de groep als geheel. De materialiteit die we hebben toegerekend aan de groepsonderdelen lag tussen de € 275.000 en € 4.500.000.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de €250.000 (2015: €250.000) rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De reikwijdte van onze groepscontrole

Oranjewoud N.V. staat aan het hoofd van een groep van entiteiten. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Oranjewoud N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen bepaald om te waarborgen dat we voldoende controlewerkzaamheden verrichten om in staat te zijn een oordeel te geven over de jaarrekening als geheel. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten, de bedrijfsprocessen en interne beheersingsmaatregelen en de bedrijfstak waarin de vennootschap opereert. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Oranjewoud N.V. heeft de groep georganiseerd langs zes gerapporteerde segmenten zoals toegelicht in noot 18 van de jaarrekening. Vier van deze segmenten hebben betrekking op Strukton Groep N.V., één op Antea Groep en het overige segment op voornamelijk detachering. Binnen deze zes segmenten worden bedrijven of clusters van bedrijven (hierna genoemd: groepsmaatschappijen) onderkend die rapporteren aan het verantwoordelijk (divisie) management. 97% van de omzet is afgedekt middels een controle voor groepsdoeleinden. We hebben daarbij gebruik gemaakt van accountants van groepsonderdelen in elk van de acht landen waar Oranjewoud (significante) activiteiten heeft.

Strukton Groep N.V. is een individueel significante groepsmaatschappij voor Oranjewoud die als één entiteit wordt gerapporteerd aan Oranjewoud N.V. en door ons is gecontroleerd. Op het niveau van Antea Groep vindt ten behoeve van groepsdoeleinden geen subconsolidatie plaats. Wij voeren daarom een controle uit op de vier grootste, maar individueel niet significante groepsmaatschappijen van Antea Groep (Nederland, Realisatie, Frankrijk en Verenigde Staten). Voor de overige groepsmaatschappijen die rapporteren aan Oranjewoud N.V. voeren wij specifieke werkzaamheden uit ten behoeve van groepsdoeleinden.

Binnen Strukton Groep hebben wij de divisies Rail, Civiel en Techniek en Gebouwen als significante componenten aangemerkt. De vierde divisie (International) is geen significante component. Op alle vier divisies is een *full scope audit* uitgevoerd ten behoeve van de groepsrapportage van Strukton Groep.

In totaal hebben wij met het uitvoeren van deze werkzaamheden de volgende dekking over onderstaande jaarrekeningposten verkregen:

Omzet	97%
Balanstotaal	86%
Resultaat voor belasting	78%

De groepsonderdelen die niet onder de reikwijdte van de controle vallen vertegenwoordigen geen van allen meer dan 1% van de geconsolideerde omzet of het geconsolideerde balanstotaal. Op de financiële informatie van deze resterende groepsonderdelen hebben we op groepsniveau, onder meer, cijferanalyses en specifieke werkzaamheden uitgevoerd om onze inschatting, dat deze onderdelen geen significante risico's op materiële fouten bevatten, te bevestigen.

Onze werkzaamheden omvatten onder meer het uitvaardigen van controle-instructies ten behoeve van de lokale accountants, het bespreken en analyseren van de controle-aanpak van significante risico's per groepsmaatschappij met de lokale accountants, frequent overleg met deze lokale accountants naar aanleiding van de uitgevoerde en gerapporteerde werkzaamheden en bevindingen, het kennisnemen en bespreken van hun rapportages en controleverklaringen voor groepsdoeleinden en het fysiek of door middel van telefoonconferentie bijwonen van eindbesprekingen van de lokale accountant en de lokale raad van bestuur.

Waar controlewerkzaamheden zijn uitgevoerd door de lokale accountants van groepsonderdelen, hebben wij onze betrokkenheid bepaald zodat wij in staat zijn een conclusie te trekken of voldoende en geschikte controle-informatie betreffende deze onderdelen is verkregen ten behoeve van ons oordeel bij de groepsjaarrekening als geheel. Welke accountants van groepsonderdelen wij bezoeken, hebben wij mede op basis van omvang, rotatie, of het een niet-PwC kantoor is en feitelijke gebeurtenissen gedurende het jaar bepaald. Voor dit boekjaar hebben wij eindbesprekingen bijgewoond in Italië (Costruzioni Linee Ferroviari S.p.A.), Zweden (Strukton Rail AB), Denemarken (Strukton Rail AS) België (Strukton Rail NV) en Frankrijk (Antea France SAS). Daarnaast hebben wij het metro project in Riyadh, Saoedi-Arabië bezocht.

De consolidatie van de groep, de toelichtingen in de jaarrekening en een aantal complexe aspecten zoals de verwerking van overnames, de financiering van de groep, waardering van de latente belastingvordering, de waardering van immateriële vaste activa, waardering van Publiek Private Samenwerkingsprojecten en de continuïteitsveronderstelling van Strukton en Oranjewoud zijn door het groepsteam en met medewerking van specialisten gecontroleerd. Door bovengenoemde werkzaamheden bij groepsmaatschappijen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens de controle van de jaarrekening. De kernpunten hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alle risico's en punten die wij tijdens onze controle hebben geïdentificeerd en hebben besproken. Wij hebben de kernpunten beschreven met daarbij een samenvatting van de op deze punten door ons uitgevoerde werkzaamheden.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten of over specifieke elementen van de jaarrekening. In aanvulling op wat is beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel met beperking', hebben wij de hierna beschreven punten als kernpunten van de controle geselecteerd.

Kernpunten	Onze controlewerkzaamheden op de kernpunten
Waardering van grote en complexe projecten Noot 9 in de jaarrekening Oranjewoud heeft grote en complexe projecten waarvoor de omzet en het resultaat wordt bepaald naar het percentage van de voortgang van het werk. Het bedrag van de omzet en resultaat dat in het boekjaar wordt verantwoord is afhankelijk van de daadwerkelijk gemaakte en verantwoorde kosten op het project, de geprognosticeerde kosten die nodig zijn om het project te voltooien en de contractuele omzet. De omzet en het resultaat op projecten kan verder in belangrijke mate worden beïnvloed door meerwerkorders, bonussen die afhankelijk zijn van prestatiecriteria en claims. Het resultaat van Oranjewoud wordt dus in belangrijke mate beïnvloed door het stadium van voltooiing en daaraan gerelateerde resultaatneming van grote, complexe en langdurige projecten. Dit vergt een grote mate van inschatting door management met een inherente belangrijke mate van schattingsonzekerheid. Deze onzekerheid is groter afhankelijk van de contractvorm, de	Onze controlewerkzaamheden op deze projecten omvatten het testen van de inschattingen van het management op basis van het stadium van voltooiing en daaraan gerelateerde resultaatneming op basis van de voortgang. Daarvoor raadplegen wij onder meer onderliggende documentatie van claims en meerwerkposten inclusief rapportages van juristen. We hebben tevens de verschillen geanalyseerd met eerdere inschattingen en hebben de consistentie onderzocht met de ontwikkelingen gedurende het jaar. Waar relevant hebben wij projecten bezocht op locatie (bijv. het project in Saudi-Arabië). Wij hebben vastgesteld dat de claims en meerwerkposten op deze projecten voldeden aan de criteria voor verwerking en hebben op basis van voornoemde werkzaamheden de waardering ervan geverifieerd. Wij hebben voornoemde aannames van het management kritisch bediscussieerd op het niveau van de projectleiding, de werkmaatschappijdirectie en de raad van bestuur om de redelijkheid en consistentie te evalueren van de waardering van de meerwerkposten en claims alsmede de resultaatprognose van het project.

Kernpunten

fase waarin het contract zich bevindt, de looptijd van het project langer is en als er meerwerk of claims zijn. Deze inschatting van de waardering van projecten door Oranjewoud wordt beschouwd als een kernpunt in de controle, omdat deze onderworpen is aan onzekerheden als gevolg van risicoprofiel van projecten, complexiteit contracten, complexe inschattingen van de onderneming ten aanzien van de nog te maken kosten om het project af te ronden en de afhandeling van significante bedragen aan meerwerk en claims met opdrachtgevers.

Onze controlewerkzaamheden op de kernpunten

Waardering van goodwill**Noot 1 van de jaarrekening**

Oranjewoud N.V. heeft per 31 december 2016 € 88 miljoen aan immateriële vaste activa verantwoord met name als gevolg van acquisities uit het verleden. De immateriële vaste activa bestaan voor € 64 miljoen uit goodwill waarover niet wordt afgeschreven. Gegeven de omvang van de post goodwill is dit een kernpunt in onze controle. De onderneming voert voor goodwill conform IFRS jaarlijks per kasstroom genererende eenheid een test uit om vast te stellen of er sprake is van een bijzondere waardevermindering. De door Oranjewoud N.V. uitgevoerde tests over de verschillende kasstroom genererende eenheden hebben geen aanleiding gegeven tot afwaardering van goodwill omdat de realiseerbare waarde op basis van de toekomstige kasstromen per eenheid (met name omzetgroei in de eerste vijf jaar en restwaardeperiode en disconteringsvoet) hoger is dan de boekwaarde van immaterieel vast actief en de overige relevante netto activa. Tevens heeft Oranjewoud sensitiviteitstesten uitgevoerd op basis van omzetgroei en disconteringsvoet op de realiseerbare waarde en die voor alle materiële en meer dan evenredig voor afwaardering gevoelige kasstroom genererende eenheden toegelicht.

Wij hebben onze waarderingsspecialisten betrokken in onze controle om ons te ondersteunen in de het toetsen van de aannames en methodes die Oranjewoud N.V. heeft gehanteerd met betrekking tot de gehanteerde disconteringsvoet voor de verschillende kasstroom genererende eenheden en het model waarmee de verwachte kasstromen worden berekend. Daarnaast hebben wij de verwachte omzetgroeipercentages en de hiermee samenhangende verwachte ontwikkeling van de toekomstige kasstromen gecontroleerd. Wij analyseren deze verwachte kasstromen mede aan de hand van het door de raad van bestuur opgestelde en het door de raad van commissarissen goedgekeurde budget 2016, meerjaren businessplannen per groepsmaatschappij, en andere relevante ontwikkelingen in de bedrijfsactiviteiten van de kasstroom genererende eenheden. Tevens hebben wij ons gericht op de toereikendheid van de toelichtingen inzake de gehanteerde veronderstellingen en de in de jaarrekening opgenomen gevoeligheidsanalyse.

Waardering van latente belastingvordering**Noot 6 in de jaarrekening**

De verwerking en waardering van latente belastingvorderingen van €52 miljoen die met name betrekking heeft op compensabele verliezen is gebaseerd op de verwachte toekomstige fiscale winsten voor de komende 9 jaren. We hebben dit als een kernpunt in de controle aangemerkt vanwege de omvang en mate van schattingsonzekerheid van toekomstige kasstromen over de toekomstige fiscale winsten binnen de maximale compensatieperiode.

Onze controleaanpak omvat onder andere een analyse van de aannames van de onderneming die ten grondslag liggen aan de geschatte toekomstige compenserende winsten op redelijkheid en op basis van consistentie met interne budgetten, uitgangspunten van de waarderingstest voor goodwill en strategische plannen voor komende jaren. We hebben voornoemde toekomstige kasstromen en de daaraan ten grondslag liggende gedetailleerde plannen en de uitgangspunten op professioneel kritische wijze besproken met de raad van bestuur van Strukton en haar divisies alsmede met de raad van bestuur van Oranjewoud. We hebben ook onze belastingdeskundigen erbij betrokken om te verifiëren dat de compensatieperiodes consistent zijn met de van toepassing zijnde belastingwetgeving.

Kernpunten

Onze controlewerkzaamheden op de kernpunten

Financiering en daaraan gerelateerde convenanten

Bestuursverslag, waarderingsgrondslagen in de jaarrekening en noot 15 in de jaarrekening

De jaarrekening van Oranjewoud N.V. is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling, zoals door het bestuur toegelicht in het onderdeel 'Continuïteitsveronderstelling' van de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening. In deze toelichting is onder meer aangegeven dat voor de groep sprake is van een tweetal financieringsarrangementen, te weten een financieringsarrangement voor Oranjewoud respectievelijk voor Strukton Groep. Tot en met Q3 2016 golden voor Strukton convenanten met betrekking tot EBITDA, capital expenditure, minimum beschikbare liquiditeit, leverage, interest cover, fixed charge cover en solvency. Deze convenanten zijn behaald. Als onderdeel van de verlenging van de financiering zijn voor Q4 2016 tot en met 30 juni 2018 nieuwe convenanten overeengekomen. Strukton voldoet per 31 december 2016 aan deze herziene convenanten. De huidige financiering van Strukton Groep loopt af op 30 juni 2018. De financiering van Oranjewoud loopt af op 30 juni 2020.

In het kader van de continuïteitsveronderstelling was het van belang zekerheid te verkrijgen over het blijvend voldoen aan de convenanten in de aankomende 12 maanden door Strukton Groep. Onze controle aanpak omvat onder andere een analyse van het businessplan voor 2017 en de kasstroomprognose voor de aankomende 12 maanden. Wij hebben de aannames van het management en de sensitiviteiten in de kasstroomprognose getoetst en de consistentie vastgesteld met de uitgangspunten van de waarderingstest voor goodwill. Hierbij zijn wij ondersteund door onze specialisten. Tevens hebben wij ons gericht op de toereikendheid van de toelichtingen inzake de gehanteerde continuïteitsveronderstelling en de in de jaarrekening opgenomen sensitiviteitsanalyse.

Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarrapport andere informatie, die bestaat uit:

- voorwoord;
- ondernemingsprofiel;
- kerncijfers;
- personalia;
- verslag van de raad van commissarissen;
- verslag van de raad van bestuur;
- de overige gegevens; en
- de aandeelhoudersinformatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde vereisten

Onze benoeming

Wij zijn op 25 mei 2016 benoemd als externe accountant van Oranjewoud N.V. door de raad van commissarissen volgend een besluit van de algemene vergadering op 25 mei 2016 dat jaarlijks is herbevestigd door de aandeelhouders. Wij zijn nu voor een onafgebroken periode van 2 jaar accountant van de vennootschap.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die de Raad van Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Rotterdam, 30 juni 2017
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. J.G. Bod RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2016 van Oranjewoud N.V.

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de raad van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen bepaald om te waarborgen dat we voldoende controlewerkzaamheden verrichten om in staat te zijn een oordeel te geven over de jaarrekening als geheel. Bepalend hierbij zijn de geografische structuur van de groep, de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten, de bedrijfsprocessen en interne beheersingsmaatregelen en de bedrijfstak waarin de vennootschap opereert. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening vanuit alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze zaken in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang is van het maatschappelijk verkeer.

AANDEELHOUDERSINFORMATIE

Statutaire regeling betreffende de bestemming van de winst

Inzake de winstverdeling is in de statuten het volgende bepaald:

1. De directie stelt onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen vast welk deel gereserveerd wordt van de winst die in een boekjaar is behaald.
2. Het daarna overblijvende deel van de winst wordt uitgekeerd als dividend. Deze uitkering geschiedt na vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.
3. Uitkeringen op aandelen kunnen slechts plaats hebben tot ten hoogste het bedrag van het uitkeerbare eigen vermogen.
4. De directie kan besluiten tot het doen van tussentijdse uitkeringen. Het besluit is onderworpen aan de goedkeuring van de Raad van Commissarissen.
5. Op uitkeringen aan aandeelhouders zijn voorts de artikelen 2:103, 2:104 en 2:105 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing.

Voorstel betreffende de bestemming van het resultaat over 2016

Het voorstel van de Raad van Bestuur, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, is om over het boekjaar 2016 geen dividend uit te keren.

Wet Melding Zeggenschap

Tot en met 31 december 2016 is de volgende melding van aandelenbezit ontvangen:

- Sanderink Investments B.V. 96,00%

Sanderink Investments B.V. is volledig eigendom van Stichting Administratiekantoor Sanderink Investments van Gerard Sanderink.

Mutatieoverzicht geplaatst aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bestaat ultimo 2016 uit 100.000.000 aandelen A en B van elk € 0,10.

	2016	2015
Stand per 1 januari	58.733.435	56.878.147
Dividenduitkering	-	-
Emissie 6 maart	-	1.855.288
Emissie 12 december	4.139.434	-
Stand per 31 december	62.872.869	58.733.435

Enkele financiële gegevens per aandeel

	2016	2015
Netto resultaat (netto resultaat na belastingen/ gemiddeld aantal geplaatste aandelen)	0,19	0,31
Eigen vermogen	4,65	4,15

Meerjarenoverzicht

	2016	2015	2014	2013	2012 *
Resultaat (bedragen x € 1 mln.)					
Netto-omzet	2.315,6	2.305,6	2.136,8	1.962,1	1.719,8
Ebitda	71,4	88,7	16,3	44,6	69,3
Nettoresultaat (na belasting)	13,9	19,2	(25,1)	(12,6)	23,5
Totaalresultaat na belastingen	15,3	26,8	(38,5)	(11,6)	19,4
Totale netto kasstroom	43,9	56,5	17,0	17,1	(64,6)
Totale operationele kasstroom	103,7	67,0	56,6	49,4	17,6
Vermogen (bedragen x € 1 mln.)					
Eigen vermogen (EV)	273,9	242,1	206,5	246,8	259,2
Totaal vermogen (TV)	1.632,8	1.661,3	1.467,3	1.317,9	1.037,8
EV/TV	16,8%	14,6%	14,1%	18,7%	25,0%
Medewerkers (headcount)					
Aantal ultimo boekjaar	9864	10187	10499	10587	9646
Orderportefeuille (bedragen x € 1 mln.)					
Advies- en ingenieursdiensten	234,9	248,6	230,7	246,6	252,6
Rail	1.486,0	1.290,0	1.196,4	1.043,2	719,2
Civil	341,0	470,3	380,3	1.462,1	643,2
International	520,0	919,9	952,0	-	-
Techniek en gebouwen	502,0	538,2	445,2	507,6	583,6
Overig	<u>16,4</u>	<u>12,0</u>	<u>12,8</u>	<u>11,6</u>	<u>12,8</u>
Totaal	3.100,3	3.479,0	3.217,4	3.271,1	2.211,4

* Herzien voor vergelijkingsdoeleinden in verband met wijzigingen in grondslagen voor pensioenvoorzieningen (IAS 19) en joint arrangements (IFRS 11).

Voorkoming Misbruik van Voorwetenschap

Oranjewoud N.V. heeft een Reglement Voorwetenschap opgesteld conform artikel 46d van de Wet Toezicht Effectenverkeer 1995, waaraan goedkeuring is verleend door Autoriteit Financiële Markten. Oranjewoud N.V. heeft een brede kring van werknemers van de vennootschap, alsmede management van Centric Holding B.V., middels ondertekening van het Reglement Voorwetenschap gebonden.

Adres

Oranjewoud N.V.
 Antwerpseweg 8
 Postbus 338
 2800 AH GOUDA
 Nederland
 Telefoon +31 182 64 80 00
 Fax +31 182 64 80 01

Oranjewoud N.V.

Antwerpseweg 8

P.O. Box 338

2800 AH GOUDA

The Netherlands

Phone +31 182 64 80 00

ir@oranjewoudnv.nl

www.oranjewoudnv.nl